

2
щомісячне
2010
(104)

Газета
видається
за підтримки
«Центру
Голландських
технологій»

СІЛЬСЬКИЙ

В И Д А Н Н Я

Ч и т а й

і

в и р о щ у й !

www.cib.net.ua

Прагну знову зустріти...

Тільки західний вітер повіє,
Як природа міняється вмить:
Білий сніг від тепла почорніє,
І струмочок згори побіжить.

А в бузку забрунькуються віти,
І берізка відчує тепло...
Я в цю пору вас прагну зустріти,
Щоб згадати, як все це було —

Як колись в надвечір'я духмяне
Та весна усміхалася нам...
Вас назвав тоді вперше «кохана»
І в любові освідчився вам...

Михайло Костів,
м. Радехів, Львівська обл.

До щастя і весни торована дорога...

Хай сплять засніжені лани,
На річці вже скресає крига...
Щасливі дні — невже й вони
Вже вписані в чарівну книгу?

Передуться польоту часом
Милише за самотній політ,
Коли ж згадаєш весну разом —
Наблизито її прихід!

Поквапляться дерева й квіти
Знов одягнуться в диво-сукні,
І вкотре Бог дасть зрозуміти,
Що геть в усьому Він присутній.

В листочку ніжному травички,
У безліті зірок на небі,
В серцях — у брата і сестрички —
Та в кожній мрії незбагненній...

Ідемо по життєвій дорозі
З коханою — не злізати кроків...
Та не признаєшся тогось і досі,
Куди прямуєш стільки років

І як дістанемося цілі...
Для мене — шляху подолання
Суттєвіше за всі ті мрії
І любі серцю сподівання.

Хіба не краще, ніж у клітці
Пташину бідну тримати,
На волі — в лузі чи на річці —
За птахом щастя полювати?

Чи мрія здійсниться — не знаєш,
Але не зрадь нас дорога,
Коли проляже рідним краєм
Що до храму доведе, до Бога.

Петро Джерелянський

КОРМОВАЯ СВЕКЛА – ЧУДО-КОРНЕПЛОДИ

Грунтова розповідь про унікальну за своєю врожайністю та вмістом поживних речовин культуру, без широкого використання якої неможливо уявити сучасне тваринництво..... **2**

КАТАЛОГ ПОСАДКОВОГО МАТЕРІАЛУ КАРТОПЛІ

До каталогу увійшли бульби й насіння апробованих в умовах різних регіонів України високоврожайних сортів картоплі..... **3**

КАТАЛОГ ДЕКОРАТИВНИХ ДЕРЕВ І КУЩІВ

Пропонуються, зокрема, дивовижно красиві рідкісні рослини, які ще майже відсутні на приватних подвір'ях. Коріння саджанців надійно захищене від пошкоджень під час доставки..... **6**

КАТАЛОГ БАГАТОРІЧНИКІВ IN VITRO

Нагадаємо, що суттєвою перевагою посадкового матеріалу, вирощеного за технологією in vitro, є гарантована відсутність збудників захворювань..... **8**

КАТАЛОГ БАГАТОРІЧНИКІВ У ГОРЩИКАХ

Широкий асортимент дає можливість зробити якнайкращий вибір відповідно до ваших смаків та уподобань. Ви отримаєте вже достатньо розвинуті рослини, що потребуватимуть мінімального догляду..... **11**

САМЫЙ ЖЕЛАННЫЙ ЦВЕТOK – ИЗ СЕМЯН!

Продовжуємо розповідь про квіти, вирощувати які доцільно саме з насіння. Такий спосіб має (при дотриманні певних правил) чимало переваг..... **14**

ХРИЗАНТЕМИ: НАЙГОЛОВНІШЕ В АГРОТЕХНІЦІ

Значна частина запитань, що приходять із редакційною поштою, стосується розведення хризантем. Відповідь на більшість із них ви знайдете у докладній розповіді про агротехніку вирощування цих прекрасних квітів..... **15**

ЦВЕТOK, УКРАСИВШИЙ МОЮ ЖИЗНЬ

Мабуть, у кожного квітникаря є своя улюблена рослина, про яку він знає практично все. Для авторки статті такою квіткою стала аквілегія (водозбір)..... **16**

ВРЕМЯ ГОТОВИТЬСЯ К ВЕСНЕ

Які б сюрпризи не готувала цьогорічна зима, на нас вже чекають приємні весняні клопоти. Тож радимо звернути увагу на слушні поради досвідченого фахівця..... **18**

ІЗ ЖИТТЯ ЛІСОВОЇ КРАСУНІ

Йдеться про зворушливо-прекрасну лілію лісову, або кучеряву. Мешканка наших лісів, вона має цілющі властивості, але, на жаль, зустрічається у природі дедалі рідше..... **20**

ГЕОРГИНЫ. И СОХРАНЯЕМ, И ВЫРАЩИВАЕМ

Успішність розведення жоржин значною (іноді – вирішальною) мірою залежить від дотримання оптимальних умов зберігання коренебульб. Про це (і не тільки) – у пропонованій вашій увазі статті..... **21**

ИЩИТЕ «СВОЙ» ВАРИАНТ...

Садово-паркове мистецтво підпорядковується усталеним закономірностям. Про їхнє застосування в конкретних умовах розповідає постійна авторка «СВ»..... **24**

ПОЛЮБІТЬ БІСЕР!..

Виготовлення дивовижних прикрас із бісеру – найпалкіше захоплення щедро й різнобічно обдарованої людини, народної майстрині Ніни Рубан..... **31**

Кормовая свекла – чудо-корнеплоды

Трудно переоценить роль, которую играет свекла в нашей жизни. Это и ароматный борщ, и лекарственный витаминный сок, и пахнущий летом яркий винегрет, который, как говорится, и съесть приятно, и на стол поставить не стыдно. Всем этим мы обязаны столовой свекле, которая вошла в наш повседневный рацион и является одним из основных овощей по объемам потребления в Украине. Неоспорима роль и сахарной свеклы, которая используется для производства сахара, спирта и других продуктов.

Однако сегодня мы поговорим о кормовой свекле – этом уникальном продукте, который заботливый хозяин заготавливает для своих питомцев осенью, зная, что его усилия будут по достоинству оценены пернатой и мукающей «гвардией». Причем кормовую ценность свеклы представляют как «вершки», так и «корешки».

Кормовая свекла произошла от дикой свеклы, она была выведена сравнительно недавно, в XVI веке в Германии. С этого времени площади под посев культуры стали стремительно расширяться, и вскоре она возделывалась не только в Германии, но и в других странах. Не случайно в Европе вошло в обычай кормить крупный рогатый скот корнеплодами свеклы – это способствует повышению удоев и улучшает качество молока. Осознав всю важность этой кормовой культуры в рационе животных, возник вопрос о выведении новых сортов. Поэтому вскоре за дело взялись селекционеры, результатом работы которых стали сорта с массой корнеплодов до 10-15 кг!

У кормовой свеклы подземная и надземная часть корнеплода (в зависимости от сорта) может быть окрашена в различные оттенки желтого, красного или белого цвета.

Мякоть корнеплодов, различной плотности, как правило, белая с желтыми или розовыми кольцами. Самыми устойчивыми признаками сорта все же является форма и окраска корнеплода, а также степень его заглубления в почву.

На сегодняшний день в Государственном реестре сортов растений Украины зарегистрировано около 20 сортов кормовой свеклы, многие из которых – полиплоиды. Самыми известными и распространенными из них являются: *Киевский розовый*, *Полтавский белый*, *Сонет*, *Селена* и *Адра*. Очень популярны сорта польской селекции – *Урсус Поли*, *Центаур Поли* и *Рекорд Поли*.

Свекла обыкновенная (*Beta vulgaris*) – двулетнее растение из семейства маревых (*Chenopodiaceae*), в первый год жизни образует розетку листьев и корнеплод, а на второй – генеративные органы (цветки и соплодия-клубочки). Свекла обыкновенная имеет три разновидности – это столовая, сахарная и кормовая.

Каждый год перед теми, кто выращивает кормовую свеклу, встает вопрос: какой сорт лучше выбрать для длительного хранения, какой из них наиболее урожайный, как эти характеристики увязать со своими возможностями и потребностями? А может попробовать новинки?

Как видим, большинство новых сортов свеклы, которые выводят селекционеры во всем мире, являются полиплоидными, да и некоторые известные сорта также переводят на полиплоидный уровень.

Что же дает нам на практике такое модное слово «полиплоид»? Оказывается, при увеличении количества наборов хромосом в клетке (а это и есть полиплоидия) меняются признаки и свойства живых организмов. В нашем случае это приводит к увеличению размеров

клеток, и как следствие – растения характеризуются большими, а иногда и гигантскими размерами. Это явление широко используется селекционерами во многих странах и объясняет очень высокий потенциал урожайности корнеплодов современных сортов кормовой свеклы – до 1500 ц/га.

Очень перспективным сортом украинской селекции является *Киевский розовый*. Это полиплоидный многоростковый сорт, выведен в Институте земледелия УААН. Корнеплод цилиндрично-конусовидный, очень красивой, насыщенной розовой окраски. Мякоть корнеплода плотная,

окраска – снежно-белая (иногда с нежным розовым оттенком). На Носовской опытной станции в Черниговской области при сравнительном изучении сохранности сортов корнеплодов в зимний период *Киевский розовый* показал наилучшие результаты. К весне отход составил всего 1,3 процента! Исключительно высокая лежкость! При этом мякоть остается сочной и хрустящей, что объясняется высоким содержанием в корнеплоде сухих веществ – до 17-18%.

Корнеплод у этого сорта «крепко» сидит в грунте (погружен в него на половину), что требует подкапывания корнеплодов при уборке. Размер корнеплода зависит от густоты стояния растений в поле (в свою очередь это зависит от вашего желания и возможности уборки) и может достигать 12 кг.

Наиболее популярным в Украине является сорт польской селекции *Центаур Поли*. Это полиплоидный, высокопластичный многоростковый сорт, дающий стабильные урожаи в регионах Украины с достаточным увлажнением. При выращивании на юге Украины требует дополнительного полива.

Характеризуется высоким содержанием сухого вещества в корнеплодах (17%) и хорошей сохранностью в зимний период. Корнеплод конической формы, с бороздками, белого цвета, слегка зеленоватый к верхушке. Мякоть корнеплода белого цвета, плотная и сочная.

В зависимости от уровня питания, влажности почвы и густоты стояния растений масса корнеплода может достигать 10 кг. На общую урожайность это, как правило, не влияет. Сорт пригоден для механической уборки. К сожалению, при ручной уборке необходимо подкапывать корнеплоды, поскольку лишь их треть находится над поверхностью почвы.

Рекорд Поли – многоростковый полиплоидный сорт с розово-красными корнеплодами цилиндрической формы. Поверхность корнеплода гладкая, благодаря чему он слабо загрязняется землей во время уборки, мякоть – белая и сочная. Растение погружено в землю на 40%, поэтому требует подкапывания. Сорт обладает повышенной устойчивостью к цветущности. Урожайность – 1000-1300 ц/га.

Познакомимся более подробно и с новыми перспективными со-

Бизон Поли

ртами польской селекции, созданных на современном селекционно-генетическом уровне с учетом пожеланий производителей.

Сорт *Бизон Поли* – новый высокоурожайный многоростковый полиплоидный сорт.

Корнеплоды удлинено-цилиндрической формы, гладкие, желтого цвета. Мякоть белая, очень сочная и вкусная, что по достоинству оценят животные. В 1 кг корнеплодов содержится 6-7 г белка, кроме того, они содержат 11-14% сухого вещества и каротин, что способствует повышению надоев и жирности молока. Корнеплоды при уборке практически не загрязняются землей и заглубляются в землю всего на 30%, что уменьшает затраты на ручную уборку. Сорт отзывчив на внесение удобрений и плодородие почв. Средняя масса корнеплодов составляет 6-8 кг, а урожайность – 1000-1250 ц/га.

Как известно, чем больше корнеплод, тем больше усилий надо потратить, чтобы извлечь его из земли. Селекционеры оригинально решили эту проблему, создав сорта с крупными овально-цилиндрическими корнеплодами, которые очень значительно погружены в почву. Слегка поднатужившись, вы вытаскиваете из земли огромный корнеплод. Но за это приходится платить меньшей лежкостью, чем у полусахарных кормовых сортов. Сейчас решена и эта проблема – создан новый сорт *Агро Поли*, который совмещает в себе целый ряд полезных свойств. Прежде всего, этот многосемянный полиплоидный сорт кормовой свеклы отлично хранится до весны и обладает высокой пищевой ценностью (содержание сухих веществ 14-17%). Кроме того, для сорта *Агро Поли* возможен посев в ранние сроки, так как он устойчив к цветущности. Корнеплод белый с зеленоватым оттенком, цилиндрической формы. Благодаря раннему высеву урожайность корнеплодов достигает 1300 ц/га. Корнеплоды обладают высокой кормовой ценностью, поэтому охотно поедаются животными. Кроме того, ботву, содержащую повышенное количество сахаров, можно использовать для приготовления высококачественного силоса. Таким образом, ваши животные будут обеспечены сочным кормом в течение зимы и весной. В отличие от аналогичных сортов (*Центаур Поли* и других) уборка проводится вручную, поскольку корнеплод погружен в землю на 30%.

Для получения хороших урожаев кормовой свеклы необходимо выполнить ряд несложных операций.

Подготовка почвы для посева. Для выращивания свеклы предпочтительны легкие суглинистые и супесчаные плодородные, не кислые (рН 6-7) почвы. При повышенной кислотности свекла очень плохо растет, поэтому при необходимости проводят известкование. Осенью почву на участке перекапывают или вспахивают на глубину 27-30 см. Весной проводят закрытие влаги – граблями вырав-

нивая площадь, либо боронуют.

Перед посевом почва должна быть рыхлой, мелкокомковатой и слегка влажной. Хорошо растет свекла и на слегка засоленных почвах.

Подготовка семян к посеву

Семена свеклы готовы к посеву без дополнительной обработки, однако можно применять ростостимулирующие препараты, при этом необходимо помнить, что семя находится в клубочке, который впитывает большое количество влаги и после обработки нуждается в просушивании.

Посев

Кормовую свеклу высевают довольно рано весной на глубину 2-3 см, когда температура почвы достигнет 8...10°C (хотя семена начинают прорастать уже при 5...7°C). Оптимальной же температурой для роста и развития растений является 18...20°C. Расстояние между рядами свеклы должно составлять 50-60 см, а между растениями в ряду – около 20-30 см. Ориентировочный расход семян, в зависимости от калибровки, составляет 100-200 г/сотку. Очень важно проводить посев во влажную почву, если почва все же сухая, то необходимо уплотнить посев гладким катком для того, чтобы подтянуть влагу из более глубоких слоев.

Соблюдение севооборота

На одном месте свеклу не рекомендуется выращивать несколько лет подряд. Это обусловлено накоплением в почве возбудителей болезней и вредителей, которые с «удвоенной» силой возьмутся за ваш урожай. Выполнить это условие даже на небольшом участке сравнительно несложно, поскольку лучшими предшественниками для свеклы могут быть озимые, зернобобовые, картофель, овощные культуры и многолетние травы. При определенной практике можно сеять свеклу в междурядьях картофеля, который убирается с поля раньше, тем самым, освобождая место для роста крупных корнеплодов, которые убирают с поля значительно позже.

Уход за посевами

Уход заключается в своевременной прополке, рыхлении междурядий и формировании густоты стояния растений. Как только появятся первая пара настоящих листьев, необходимо срочно проредить всходы, оставив на погонном метре 4-6 растений. Несвоевременность проведения этих простых операций может значительно уменьшить урожай корнеплодов.

Свекла умеренно требовательна к теплу и плодородию почв, однако для получения высокого урожая необходимо внесение удобрений. Самыми лучшими являются органические удобрения, которые были внесены под предшествующие культуры и

Новинка!!! Наше предложение!

Название	Код	Цена, грн	Фас.
Свекла кормовая «Рекорд Поли»	47620	3,5	50 г
Свекла кормовая «Рекорд Поли»	47621	35	500 г
Свекла кормовая «Рекорд Поли»	47622	60	1 кг
Свекла кормовая «Рекорд Поли»	47623	160	3 кг

Три умови доброго врожаю

Хочу в рубриці «Щедра грядка» поділитися тим, як я вирощую найпоширенішу в нашому регіоні культуру – картоплю.

■ Найпершою і найнеобхіднішою умовою для доброго врожаю є родюча земля. Тому завжди роблю сівозміну культур. Найкращими попередниками картоплі є буряк (цукровий, кормовий) та озимі зернові. Восени, після збору врожаю, засіваю поле ріпаком. Перед морозами ріпак приорюю, щоб позбутися бур'яну та збагатити ґрунт поживними речовинами. Один раз на 3-4 роки вношу гній.

■ Другою не менш важливою умовою врожаю є посадковий матеріал картоплі. Через кожні 4-5 років його потрібно поновлювати, оскільки картопля вироджується, потерпає від різних хвороб, а звідси – знижується й врожайність. Тому я пропоную замінювати бульби картоплі або самим вирощувати елітну картоплю (з насінин через розсаду).

Останній спосіб складніший (погано приживається розсада, стебла сіянців дуже тонкі), але, з іншого боку, він кращий тим, що вже на третій рік маємо великі бульби, здорові та стійкі до фітофтори протягом 3-4 років. З такими рослинами добрий урожай гарантовано!

■ Третьою умовою є погода. При дощовому літі картопля загниває. Якщо дощів випаде в межах норми, картопля вчасно оброблена від колорадського жука, то вона порадує вас гарним урожаєм.

У першій половині квітня висаджуємо пророщені бульби в вологий ґрунт. Через три тижні з'являються перші сходи. Картопля лише починає показуватися – глибоко мотичу. Не біда, якщо якусь картоплину зрушу з місця, вона ще добре не вкоренилась, а користь велика – рослина отримує необхідне їй повітря, і через 2-3 дні вся картопля вже помітно піднімається

над поверхнею землі. Коли добре видно ряди, проходимо конем, граємо (тобто культивуємо). Через декілька днів підгортаємо один раз. За пару днів – другий раз. При підгортанні картоплю стараємося накривати землею, щоб не померзла від приморозків і щоб краще розгалужувалося коріння.

При появі колорадських жуків, опушую картоплю такою сумішшю: попід, мінеральне добриво, курячий послід. Якщо жуки все-таки завелись, протрую хімічними препаратами тільки ті корчі картоплі, на яких є жуки. Для цієї процедури використовую пластикову пляшку (1,5 л) і ручний пульверизатор. Восени виорюємо картоплю конем. Збираємо непогані врожаї.

Як метод профілактики від дотянки та вовчка при посадці картоплі: в марковані ряди кладемо цибулиння і подрібнені стебла хризантеми.

Миросяла Лищенко,
м. Жидачів, Львівська обл.

Звичайнісіньке диво

Хочу розповісти про свій маленький експеримент з насінням картоплі. Одержавши в подарунок ці крихітні насіння, чесно кажучи, закинула їх. Думала, що нічого путнього з них не вийде. Але

в 2008 році попала наша фабрика під скорочення, часу було достатньо, тому й вирішила все-таки посіяти насіння. Попросила старшого сина придбати в Києві торф'яні таблетки (ред.: каталог

торф'яних таблеток представлений у №1 за 2010 рік газети «СВ»), намочила їх та висіяла 14 березня усе подорване насіння. Накрила коробочку склом, поставила на підвіконня і почала чекати. Через 20 днів з'явилися перші сходи, зійшло аж сім насінин. Доглядала як за малими дітьми, обприскувала, бо в хаті спекотне та сухе повітря, підживлювала настоем коров'яку та курячого посліду (1:10).

У місячному віці розсаду з таблеткою пересадила у стаканчики з-під пива. Чотири насінини розвивалися краще, ніж три інших, хоча догляд і умови були однакові. 30 травня висадила у квітник, оскільки у нас на Хмельниччині була холодна затяжна весна.

Поливала, бо літо було спекотне, разів 7 чи 8 та підгортала. Чотири рослини розвивалися так само гарно й на дворі, а три інших хворіли й на підживлення не реагували. У серпні «діти», як назвав їх мій чоловік, бадилля яких сягало

120-130 см заввишки й було близько 2 см завтовшки, цвіли білим цвітом і зав'язували плоди (ягоди) розміром із чималю вишнею.

Так як осінь видалась теплою, картоплю не чіпала до 25 жовтня, бо вона аж доти була зелена та цвіла. Але холодна ніч із заморозком 26 жовтня підказала, що час копати. І ось який результат: із трьох кущів, які були пригнічені і невисокі (80-90 см), накопала 1,5 кг бульб (масою від 15 до 25 г).

А от від того, що подарували мої «гіганти», радощам не було меж. Вага деяких бульб сягала 300 г (таких було 9 шт.), всього ж накопала 8,4 кг. Усі картоплини були гладенькі, білого кольору з виразними світло-рожевими вічками. Правда, не відомо який це сорт. Але будемо шукати його назву, бо незважаючи на те, що в нас понад десять сортів картоплі, схожих серед них немає.

Валентина Цехмейстрок,
м. Полонне, Хмельницька обл.

Уборка урожаю

Уборка проводиться до настання заморозків, поскільки культура боїться отрицательных температур (подмороженные корнеплоды плохо хранятся). Корнеплоды, независимо от сорта, должны быть извлечены из почвы с минимальными повреждениями. При обрезке ботвы травмы должны быть также незначительными, иначе потери урожая при зимнем хранении могут быть весьма ощутимыми. Для длительного хранения готовится земляная яма (траншея) или погреб, в которых, по возможности, должна поддерживаться температура +3...+5°C.

Остается только пожелать вам успехов и добавить: выращивайте кормовую свеклу, поскольку это удивительная, уникальная кормовая культура, которая до весны будет радовать ваших питомцев, напоминая им о летнем изобилии свежей зелени.

Николай Кондратенко, Киев

Шановні друзі!

Пропонуємо вашій увазі каталог сортового посадкового матеріалу картоплі вітчизняного виробництва, категорія – еліта. Діаметр бульб пропонування сортів у розрізі – 30-60 мм. Каталог посадкового матеріалу (бульб) картоплі дійсний до 1 квітня 2010 року. Забрати замовлення можна у квітні.

Оскільки пересилка бульб Укрпоштою через велику вагу посилок коштує не менше вартості самої картоплі, отримають сортові бульби картоплі ті замовники, у яких є можливість забрати своє замовлення у наших представництвах.

На сьогоднішній день ситуація виглядає таким чином. Області, які повністю охоплені мережею представників: Волинська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Харківська, Черкаська, Чернігівська.

У частині областей представники вже працюють в окремих районах:

Автономна республіка Крим: м.

Каталог бульб картоплі

Алушта, м. Сімферополь, м. Севастополь, м. Ялта, Бахчисарайський та Сімферопольський райони;

Вінницька область: м. Вінниця, Вінницький, Калинівський, Козятинський та Немирівський райони;

Дніпропетровська область: м. Дніпропетровськ, Дніпропетровський та Новомосковський райони;

Київська область: м. Київ, м. Ірпінь, Барішівський, Богуславський, Бориспільський, Володарський, Згурівський, Іванківський, Кагарлицький, Миронівський, Переяслав-Хмельницький, Рокитнянський, Святошинський, Сквирський, Ставищенський, Таращанський та Тетіївський райони;

Миколаївська область: м. Миколаїв, м. Южноукраїнськ, Арбузинський, Баштанський, Вознесенський, Жовтневий, Миколаївський, Новоодеський та Первомайський райони;

Херсонська область: м. Херсон, Білозерський та Цюрупинський райони;

Сорти картоплі (бульби)	Код	Ціна, грн	Фас.
Невський. Середньоранній високопродуктивний сорт столового призначення. Бульби округлі та овальні з білою гладенькою шкіркою та дрібними рожевими вічками. Вміст крохмалю – 11-15%, маса товарних бульб 85-135 г. Смакові якості та лежкість добрі. Сорт стійкий до раку картоплі та відносно стійкий до фітофторозу.	2145	13 грн	1 кг
	2146	35 грн	3 кг
Світанок Київський. Середньоранній сорт з потенційною врожайністю 550 ц/га. Бульби округлі, великі, шкірка рожева, м'якуш кремовий, вічка дрібні. Товарність – 98%. Смак відмінний.	2147	13 грн	1 кг
	2148	35 грн	3 кг
Тетерев. Середньопізній високопродуктивний сорт інтенсивного типу. Шкірка бульб червонуватого кольору. М'якуш білий або світло-кремовий, вміст крохмалю – 15-17%, смакові якості добрі. Урожайність 350-490 ц/га. Сорт стійкий до нематоди та раку картоплі. Лежкість добра.	2149	13 грн	1 кг
	2150	35 грн	3 кг

Хмельницька область: м. Хмельницький, Волочискський, Деражнянський, Кам'янець-Подільський, Красиївський, Летичівський, Старокостянтинівський, Хмельницький та Ярмолинський райони.

Якщо ви живете там, де ще немає наших представників, то, можливо, вам самому варто стати таким представником? Усі подробиці – за тел.: 066-958-79-15.

Каталог насіння картоплі

Дорогі читачі!

Тим, хто бажає виростити картоплю з насіння та отримати оздоровлений посадковий матеріал, пропонуємо наші найпопулярніші сорти. При цьому ваш досвід ви-

рощування цієї овочевої культури поповниться новими знаннями й навичками. Зважте на те, що дедалі більше господарів віддають перевагу вирощуванню картоплі саме з насіння.

Сорти картоплі (насіння)	Код	Ціна	Фас.
Rossen 120. Середньостиглий сорт з білими бульбами овально-округлої форми. Стійкий до фітофторозу.	2110	3 грн	40 шт
Rossen 121. Середньостиглий сорт із жовтими бульбами округлої форми. Добре витримує надмірне зволоження.	2111	3 грн	40 шт
Rossen 122. Середньостиглий сорт із жовтими бульбами округлої форми. Толерантний до фітофторозу.	2115	3 грн	40 шт
Rossen 123. Пізньостиглий сорт з білими бульбами овально-округлої форми. Стійкий до фітофторозу.	2112	3 грн	40 шт
Rossen 124. Середньостиглий сорт з білими бульбами овальної форми. Стійкий до фітофторозу та альтернаріозу.	2113	3 грн	40 шт
Rossen 125. Середньостиглий сорт із жовтими бульбами округлої форми. Має підвищену стійкість до основних хвороб.	2114	3 грн	40 шт

«Ярославна»

Размножение красной смородины одревесневшими черенками

Казалось бы, о размножении красной смородины уже почти всё известно. Но стоило основательно углубиться в изучение научных трудов институтов, занимающихся выведением и размножением новых сортов красной смородины (Киев, Новосибирск, Москва, Челябинск), как ловишь себя на мысли, что предела познаниям нет. А значит, и совершенствование мастерства садовода тоже безгранично.

Ниже приведу выдержки самых, на мой взгляд, интересных данных, связанных с размножением красной (белой, розовой) смородины, а одним словом – «поричек», одревесневшими черенками и дополненных личными наблюдениями.

Кусты красной смородины достаточно долговечны – 7-17 лет. Продуктивный возраст ветвей составляет 6-8 лет. Основная масса корней (60-85%) расположена до глубины 30-40 см. До 32% расположено в верхнем десятисантиметровом слое. Это необходимо учитывать при проведении агротехнических мероприятий в саду.

Заготовка и высадка черенков

Заготовка черенков для красной смородины осуществляется в период с середины до конца августа. В то время, как черенки чёрной смородины заготавливают в конце сентября – начале октября. Черенки красной смородины, высаженные в эти сроки, укореняются на 90%. Но, например, *Рондом*, *Роте Шпетлесе*, *Латурнайс*, *Звезда Севера* практически не размножаются одревесневшими черенками или размножаются слабо (*Замок Хаутона*).

При посадке черенков в указанные сроки, 90% из них уходят в зиму с корневыми зачатками. Они же наблюдаются и у черенков, заранее сложенных в подвал во влажные опилки, а затем высаженных под зиму. Но в этом случае очень важно, во избежание обломов этих зачатков, при посадке не втыкать черенки, а прикапывать или вставлять в отверстие в земле, выполненные специальными приспособлениями. Весной выход живых черенков составляет уже 90,6%. Одновременно с распусканием почек появляются и первые всасывающие корешки.

Если же посадка приходится на середину августа – начало сентября, только 60% черенков имеют к зиме корневые зачатки, а если на конец сентября – то лишь 30%. В этих случаях, выход живых черенков весной составляет 53% и 25%. Разрыв между распусканием почек и образованием корешков увеличивается до 20 дней. Укоренение и качество саженцев снижается.

При посадке в октябре, черенки образовать корневые зачатки вообще не успевают.

Для весенней посадки черенки можно заготавливать во время листопада и хранить их в подвале, во влажных опилках. Из личных наблюдений могу сделать вывод: лучше всего сажать черенки в вышеуказанные сроки. Если загруженность не позволяет

этого сделать, то обязательно надо успеть нарезать черенки в рекомендуемые сроки и сразу поместить в подвал во влажные опилки, для того, чтобы начались процессы корнеобразования. А уже затем их можно высаживать в любое удобное время, желательно во влажную почву и обязательно – до наступления зимы.

Такие же черенки, высаженные весной, укореняются хуже и к осени имеют высоту саженцев вдвое меньше, чем саженцы из черенков, высаженных осенью. В этом случае можно попытаться исправить положение обильными поливами в течение всего лета и внесением стимуляторов корнеобразования. Но это влечёт повышенные трудозатраты и финансовые вложения.

При нарезке черенков на весну не забывайте, что черенки, срезанные в период покоя, укореняются хуже, чем в фазу набухания почек.

При весенней посадке черенков разрыв между распусканием почек и образованием корешков составляет более 20 дней. Укоренение и качество саженцев, в этом случае, значительно ниже и составляет не более 17-22%.

Какие черенки надо заготавливать?

Если для чёрной смородины достаточно черенка длиной 18-20 см, то красной должны быть 20-25 см с диаметром 7-8 мм, хорошо выраженной древесиной и сформировавшимися почками. При длине 18 см приживаемость составляет 63%, при 10 см – 52%.

Аналогично чёрной смородине, лучше приживаются черенки из нижней и средней части однолетнего прироста. Укореняемость черенков из прикорневых побегов ниже, чем высших порядков ветвления.

При организации школки для выращивания черенков почвосмесь должна состоять из земли, торфа и песка (1:1:0,5).

Посадка черенков осуществляется наклонно. Над почвой оставлять только одну почку. Сверху замульчировать органикой на 4-5 см.

Размножать порички зелёными черенками, считаю нецелесообразным, поскольку требуется дополнительный год на их доращивание до товарных стандартов.

Из личного опыта: спрос на саженцы поричек значительно превышает спрос на саженцы чёрной смородины (в Крыму наоборот).

Эффективность

Повысить эффективность размножения поричек можно, благодаря:

- укоренению черенков в парниках (при этом ускоряется образование корней, хорошо развивается корневая система и надземная часть растений);

- обработке черенков ростовыми веществами (особенно эффективна для трудноукореняющихся сортов);

- посадке по светопрозрачной и чёрной плёнке (осенью и весной), что способствует повышению выхода стандартных саженцев;

- кильчеванию, которое проводят для сокращения временного разрыва между началом роста надземной части и началом корнеобразования.

- предварительному укоренению в воде (12-16 дней) до появления зачатков корней.

Ягоды поричек более 0,7 г считаются крупными. Селекционные достижения пока ограничили в пределах 1,0-1,5 г. В Бердске (Новосибирская зональная плодово-ягодная станция) профессором Сорокопудовым создан сорт «Восторг», ягоды которого достигают 1,5-2,0 г. Надеюсь подтвердить эти показатели на своем участке. Но влажным летом 2008 года ягоды до 2 г созревали и у сортов: *Святомихайловская*, *Станца*, *Дана*...

Избыток влаги в период налива и созревания ягод (в первой половине лета) оказал существенное влияние на размер всех сортов имеющихся в коллекции (138 сортов). Ягоды менее 0,7 г встречались редко, некоторые сорта достигали 2 г, но при этом вкус существенно ухудшился и стал восстанавливаться у более поздних сортов после прекращения дождей. Лето 2009 года было не столь дождливо, поэтому размер ягод всех сортов не выходил за пределы, указываемые в помологических описаниях.

С полной уверенностью утверждаю, что на общем фоне этого разнообразия выделялись сорта украинской селекции и особенно селекции Зинаиды Андреевны Шестопал (с. Неслухов Великобугского района Львовской обл.): «Калинка», «Любава» (до 1,5 ведер с куста), «Чародейка», «Улюблена» (вкусная, до 1,5 г), «Снижана» (вкусная, до 1,5 ведер с куста), «Львовянка», «Веселка», «Калинка», «Оксамит», «Росинка» (очень поздняя с кистью до 30 ягод), «Светлица», «Светлячок», «Святокова» (до 1,5 ведер с куста), «Юбилейная» (до 1,5 г), «Ярославна».

– Зинаида Андреевна! Низкий Вам поклон, здоровья Вам и долгих лет жизни! Вы прожили жизнь не напрасно. Ваши сорта будут радовать всех садоводов, без границ, ещё не один десяток лет!

Селекция

Размером и товарностью восхищали сорта селекции супругов Копань. Особенно – *Святомихайловская* (1,6 г), *Дарница* (1,2 г), *Китаевская* (1,2 г, кислая), *Выборова*.

Огромная работа проведённая селекционерами в городе Орле, под руководством О.Г.Голяевой дала положительные результаты. Когда я дозвонился до Белорусского НИИ (г. Минск), меня спросили: «Есть ли у вас сорта О.Г.Голяевой?». После положительного ответа мне сказали: «Тогда нам просто нечего предложить вам». В итоге мне «достался» только сорт «Приваженка».

Из Орловских сортов особо выделились по сумме положительных характеристик такие: *Ася*, *Дана*, *Орловская Звезда*, *Подарок Лета*.

Многообещающие сорта выведены в городе Бердске под руководством В.Н.Сорокопудова: *Валенсия*, *Бараба*, *Лидер*, *Президент*, *Розочка*, *Сара*, *Филипок* (в кисти до 30 ягод), *Хрустящая*, *Элиза*, *Восторг*, *Гранатовый Браслет*, но эти сорта ещё не проверены в наших регионах.

Промышленные голландские сорта *Ролан*, *Рондом* и *Ровада* выделяются высокой товарностью и избытком кислоты. Последний из них имеет лучший вкус из трёх названных сортов.

Чешские сорта *Татран*, *Примус*, *Мулка* – промышленные, также хороши для рынка.

Неплохо показали себя американские сорта: *Каскад* (расположение кистей на побегах соответствует названию), *Красный крест*, *Минесотта* (крупная).

Из немецких сортов хороши: *Альфа* и *Роте Шпетлесе*.

Из Челябинска, от В.С.Ильина, получены новые сорта, которые надо ещё проверять по региону, но из полученных раньше уже отлично себя зарекомендовали *Уральская Белая*, *Уральская Красная*, *Уральский Сувенир*.

Высокими вкусовыми качествами обладают сорта: *Баяна*, *Валенсия*, *Вика*, *Восторг*, *Каскад*, *Кияночка*, *Лидер*, *Львовянка*, *Нива*, *Роза*, *Розочка*, *Роте Шпетлесе*, *Снижана*, *Самбурская*, *Сара*, *Святомихайловская*, *Уральская красавица*, *Уральский сувенир*, *Хрустящая*, *Филипок*.

Для любителей заготовок высококачественного желе рекомендую обратить своё внимание на сорта: *Баяна*, *Валентиновка*, *Выборова*, *Дар Орла*, *Дарница*, *Орловская Звезда*, *Орловчанка*, *Троицкая*, *Святомихайловская*, *Самбурская*, *Кияночка*, *Любава* (очень урожайная), *Мармеладница*, *Нива*, *Осиновская*, *Розовый Жемчуг*, *Щедрая*, *Уральская Красавица*, *Ярославна*...

Буду рад помочь советом читателям «СВ» при выборе наиболее подходящих для них сортов смородины. Звоните мне: 066-437-09-49.

Леонид Ильич Проказин,
г. Миргород, Полтавская обл.

«Львовянка»

«Снижана»

«Каскад»

Новые поступления семян овощей

Наименование	Код	Цена, грн	Фас.
Капуста бел. позднеспелая «Галакси F1» (Голландия). Самый популярный в мире суперлежкий (до 12 мес.) гибрид с высокой урожайн. даже на бедных почвах. Очень позднего созревания - 185-190 дн. от всходов до уборки. Кочаны ровные, плотные, массой 4-6 кг, сохраняют товарные качества до нового урожая. Устойчив к стрессам, альтернариозу и крестоцв. блошкам.	41373	16,5	100 шт
Капуста бел. раннеспелая «Пандион F1» (Голландия). Надежный суперранний гибрид (93-95 дн. от всход.) с дружным формированием и высоким выходом товарной продукции. Кочаны округлые, тугие с хорошей внутр. структурой, массой 0,8-1,5 кг салатного назначения. Транспортабельный, устойчив к растрескиванию. Для О.Г. и пл. тепл.	41493	19	100 шт
Капуста бел. среднеспелая «Тобия F1» (Голландия). Высокопродуктивный среднеспелый гибрид 115-135 дн. от всходов. Кочаны крупные 5-7 кг с длинными тонкими белыми внутренними листьями. Идеален для квашения! Растение компактное, устойчивое к фузариозу. Не растрескивается.	41231	19	100 шт
Капуста бел. позднеспелая «Экстра F1» (Россия). Позднеспелый, высокоурожайный гибрид универсального назначения. Кочаны ровные, очень плотные, массой 2,5-2,8 кг. Очень лежкий в хранении.	41571	4	100 шт
Лук репчатый «Штуттгартен ризен» (Германия). Старинный немецкий раннеспелый сорт для выращивания в однолетн. культуре (110-120 дн.) и севком (66-75 дн.). Луковицы ровные, от 50-60 г до 80-100 г в двухлетней культуре. Вкус острый. Лежкость высокая.	42554	19	50 г
Перец «Альма F1» (Голландия). Раннеспелый стабильноурожайный гибрид с длительным периодом плодоношения и равномерным поступ. продукции с весны до позд. осени. Плоды красного цвета, кубовидной формы (11x10 см), тяжелые с толстой сочной мякотью, замечат. вкуса. Для выращивания в теплицах и О.Г.	45931	18	100 шт
Перец «Елоу Бой F1» (Голландия). Раннеспелый высокорослый гибрид с ровными кубовидными (9x10 см) плодами желтого цвета и толстой (6-8 мм) сладкой мякотью. Для выращивания в теплицах различного типа и О.Г. Устойчив к ВТМ.	45941	18	100 шт
Перец «Калифорнийское чудо» (Франция). Суперпопулярный среднеранний сорт (70-75 дн. от посадки) с плодами кубовидной формы. Высокоурожайный. Окраска изменяется от темно-зеленой к красной. Плоды 4-камерные, размером 10x9 см, массой до 180 г, с толстыми ароматными сочными стенками (6-7 мм). Великолепный сладкий вкус. Устойчив к ВТМ. Для О.Г.	45653	19	10 г
Редька летняя «Астор» (Чехия). Среднеспелый (65 дн. от всходов) сорт летней редьки. Корнеплод белый, очень крупный, длиной 35-40 см, массой до 500 г, ровной цилиндрической формы. Погружен в почву лишь наполовину. Мякоть сочная, плотная, нежная, приятного неострого вкуса. Для осеннего потребления и хранения в песке или холодил. 3-4 мес. Посев в июле - начале августа.	49395	9	50 г
Томат «Бычье сердце» (Франция). Популярный сорт с огромными красными плодами сердцевидной формы массой 300-500 г. Великолепного сладкого вкуса, с плотной сахаристой мякотью и небольшим количеством семян. Сорт салатного назначения, позднеспелый (120-130 дн. от всходов), полудетерминантного типа. Для выращивания в О.Г. и пл. теплицах.	48164	17	10 г
Тыква «Ольга» (Чехия). Среднепоздний сорт голосеменной тыквы масляного типа. Семена крупные, с высоким содерж. жиров и минер. веществ, без кожуры - их можно сразу употреблять в пищу. Плоды округлые, массой до 6 кг, зеленые с широкими оранжев. полосами. Мякоть толстая (4 см), плотная, светло-желтая, на вкус - приятная. Для получения семян, тыквенного масла и исп. мякоти в дом. кулинарии.	49537	19	50 г
Тыква «Стофунтовая» (Украина). Старинный высокоурожайный сорт кормовой тыквы народной селекции. Среднепоздний 110-130 дн. Плоды короткоовальной формы, от розово-желтой до оранжев. окраски, очень крупные (от 20 до 45 кг) с рыхлой желто-кремовой, не сладкой мякотью, толщиной 4-6 см. Очень лежкие. Сорт засухо- и жаростойкий, для повсеместного выращивания.	49550	1	3 г
Тыква «Арабатская» (Украина). Популярный десертный сорт мускатной тыквы. Среднеспелый. От всходов до созревания 95-115 дней. Плод цилиндрической формы с перекватом посередине, весом 6-7 кг. Семенная камера небольшая, расположена в утолщении на конце плода. Кора тонкая, мякоть ярко-оранжевая, плотная, с повышенным содержанием каротина и сахара, ароматная. Лежкость плодов до 6 мес. Сорт среднеплетистый, жаро- и засухоустойчивый.	49583 49584 49585	1 3 8	3 г 10 г 50 г
Томат «Гибрид Тарасенко 2» (Украина). Среднеранний (113-117 дн. от всходов) индетерминантный сорт для О.Г. и пл. теплиц. Кисть сложная, многоплодная до 30-40 шт. плодов общей массой до 3,5 кг. Ей требуется подвязка к опоре. Плоды красные округлые с оттянутым острым носиком, массой 70-90 граммов, плотные, очень вкусные. Идеальны для засолки и маринования. Толерантен к фитофторозу.	48951	1,5	30 шт
Томат «Эфемер» (Украина). Очень ранний (80-90 дней от всходов) сорт с дружной отдачей урожая. Супердетерминантный, штамбовый, высотой 35-45 см. Плоды некрупные, оранжево-красные, округлые, гладкие, массой 80-100 г. Для получения ранней продукции в О.Г. и под пл. укрытиями.	48955	1,5	30 шт
Томат «Золотой орех» (Украина). Раннеспелый (105-110 дн. от всходов) индетерминантный сорт для выращивания в О.Г. Любимое лакомство детей и взрослых. В одной кисти по 15-20 плодов размером с орех. Плоды ярко-желтые, круглые, блестящие, массой 30-50 г. Вкус сладкий, нежный. Используются в свежем виде и для консервирования.	48957	1,5	30 шт
Томат «Исполин» (Украина). Мощный высокорослый сорт среднего срока созревания для открытого грунта. От всходов до начала плодоношения 115-120 дней. Ярко-красные плоды выделяются особо крупным размером - 300-500 г (отдельные - до 1,2 кг) и высокими вкусовыми качествами: многокамерные, мясистые с небольшим количеством семян. Салатного назначения.	48958	1,5	30 шт
Томат «Черный принц» (Украина). Среднеспелый, индетерминантный сорт с плоскоокруглыми плодами оригинальной окраски: темно-коричнево-малиновые с черно-зеленой растущейкой у плодоножки. Плоды плотные, массой 100-170 г, великолепного вкуса с повышенным содержанием сахара и сухих веществ. Салатного назначения. Устойчив к недостатку освещения, перепадам температуры и основным болезням томата. Для выращивания в О.Г. и пл. теплицах.	48972	1,5	30 шт
Морковь «Шантанэ» (Франция). Популярный сорт среднего срока созревания (60 дней до сбора на пучки и 115-125 дн. - до полной зрелости). Корнеплоды оранжевые, тупоконической формы, массой 160-250 г. Мякоть плотная, сладкая, сердцевина средней величины. Неприхотливый, стабильноурожайный сорт с повышенной лежкостью. Пригоден для позднего сева.	43710 43712 43711	1,5 4 15	3 г 10 г 50 г
Огурец «Герман F1» (Голландия). Раннеспелый партенокарпический гибрид с букетным формированием завязи (6-7 шт. в узе). Зеленцы корнешонного типа буторчатые с белым опушением, длиной 10-11 см. Соотношение длина/толщина 3,3:1. Выход товарной продукции - 95%. Вкусовые качества свежей и консервированной продукции хорошие и отличные. Устойчив к кладоспориозу, вирусу огуречной мозаики, мучнистой росе. Для выращивания в О.Г. и пл. теплицах.	44190	8	8 шт
Спаржа овощная . Многолетняя (10-15 лет) деликатесная овощная культура. В пищу используют отрастающие рано весной отбеленные или зеленые нежные мясистые побеги. Летняя зелень - «елочки» с красными шариками соплодий - великолепный материал для аранжировки букетов.	49485	1,5	2 г

Дошка оголошень

ВНИМАНИЕ!

Доставка ваших заказов до представителя нашей агрофирмы в вашем городе или районе осуществляется бесплатно. Формирование нашей сети продолжается. Если вы живете там, где наших представителей еще нет, то возможно вам самому есть смысл стать им? Все подробности — по тел.: 066-958-79-15.

У 12 номері «СВ» за 2009 рік на стор. 6 невірно наведено характеристику сорту суніці «Elsanta». Правильний опис: «Середньостиглий сорт із великим відсотком першокласних ягід – один із лідерів європейського ринку. Міцна й тверда шкірка яскраво-червоного кольору й соковитий м'якуш ягід якнайкраще підходять для свіжого вживання. Відрізняється однорідністю великих ягід і дружньою віддачею урожаю. Сорт відносно стійкий до борошнистої роси і сірої гнилі».

В прошлом (январском) номере в каталогах семян цветов были напечатаны неверные фотографии астры пионовидной «Chamois Tower» (код 51014) на стр. 15 и горечавки ваточниковой ф. белая (код 50119) на стр. 12.

Приносим свои извинения и публикуем правильные фотографии этих растений.

Дорогие заказчики! Фирма-производитель посадочного материала роз, каталог которых был опубликован в ноябрьском номере нашей газеты, сообщила нам следующую информацию о чайно-гибридной розе Абракадабра (Abracadabra) выведена компанией W. Kordes & Sons (Германия, 2002). Цвет – темно-красный с желтыми продольными полосками. Сорт имеет два выраженных периода цветения. Безусловно, Абракадабра заслужено считается одной из самых красивых и популярных роз нашего времени, однако своеобразной особенностью сорта является его гибридная неустойчивость, которая иногда проявляется появлением на кустах цветов как характерного пестрого окраса, так и цветов окраса материнских форм – темно-красного и желтого. Мы сочли эту информацию важной и поэтому решили оповестить о появлении на одном кусте цветов с разной окраской не огорчит вас, а станет приятной неожиданностью.

Дорогие цветоводы!

В декабрьском номере «Сільського вісника» в Каталоге посадочного материала многолетних цветов в горшках на с. 13 была допущена ошибка в названии растения под кодом 1845. Следует правильно читать: Эдрайнтус злаколистный. Приносим свои извинения.

Предложение для фермеров

Название	Код	Цена, грн	Фас.
Арбуз «Кримсон Свит»	40067	450,0	1 кг
Арбуз «Огонек»	40152	150,0	1 кг
Арбуз «Чарльстон Грей»	40213	450,0	1 кг
Арбуз «Шуга Бэби»	40248	450,0	1 кг
Баклажан «Черный красавец»	40368	500,0	1 кг
Горох «Альфа»	49089	35,0	1 кг
Дыня «Ананасная F1»	40487	250,0	0,5 кг
Дыня «Золотистая»	40572	140,0	0,5 кг
Дыня «Инея»	40606	150,0	0,5 кг
Дыня «Канария»	40581	350,0	0,5 кг
Дыня «Леся»	40636	150,0	0,5 кг
Дыня «Титовка»	40696	150,0	0,5 кг
Кабачек «Грибовский»	40756	100,0	1 кг
Капуста бел. «Лангедейкер Голд»	41167	230,0	0,5 кг
Капуста бел. «Лангедейкер Дауэр»	41186	230,0	0,5 кг
Капуста красн. «Гранат»	41707	250,0	0,5 кг
Капуста цветная «4 сезона»	41827	250,0	0,5 кг
Капуста цветная «Снежный шар»	41905	320,0	0,5 кг

Декоративные деревья и кустарники

Без декоративных деревьев и кустарников ни один сад не будет выглядеть завершенным. Поэтому, дорогие читатели, мы подготовили уже второй в этом сезоне каталог декоративных деревьев и кустарников, куда включили как роскошные красивоцветущие сорта, так и растения с декоративными листьями, в том числе и интересные хвойные растения. Все растения вы получите с закрытой корневой системой (в горшках) в самом конце лета. Перед посадкой растения прямо с горшком замачивают в воде на 2-5 часов (например, поместив в ведро с водой). В посадочную яму глубиной 60 см насыпают горкой питательную торфо-земляную смесь. Затем помещают туда растение, стараясь не разрушать земляного кома, засыпают почвой и слегка уплотняют. Посаженное растение обильно поливают. На зиму в первые годы землю вокруг стволика мульчируют или растение полностью укрывают лапником.

Заявки на растения из этого каталога будем ждать от вас до 1 мая 2010 года.

**Айва великолепная
«Nicoline»**

7505 1шт. 26грн.

Низкий раскидистый кустарник с багряно-красными крупными цветами. Отличается очень обильным цветением. Морозостойкое, достаточно засухоустойчивое растение. Хорошо выносит разные типы почвы, от кислой до нейтральной. Не образует надоедливую поросль.

**Барбарис Тунберга
«Red Rocket»**

7507 1шт. 32грн.

Прямостоячий сорт с очень темной красно-коричневой листвой. Желтые ароматные цветы. Любит участки с рыхлой плодородной почвой.

**Барбарис Тунберга
«Silver Beauty»**

7509 1шт. 33грн.

Медленнорастущий сорт, у которого листья с красивыми белыми пестринками. Предпочитает хорошо освещенные участки с плодородной почвой.

**Береза повислая
«Fastigiata»**

7510 1шт. 53грн.

Очень красивый сорт узкой колонновидной кроной, с возрастом расширяющейся кверху. Неприхотлива, переносит загрязнение воздуха.

**Айва великолепная
«Pink Lady»**

7506 1шт. 26грн.

Крупные цветы редкой для айвы розовой окраски похожи на цветки яблони. Растение обильно цветет на протяжении трех недель. Листья яйцевидные, темно-зеленые, блестящие, при распускании красноватые. Плоды съедобные, округлые, желто-зеленые. Предпочитает легкие, свежие, кислые почвы.

**Барбарис Тунберга
«Rose Glow»**

7508 1шт. 33грн.

Красно-коричневые листья с возрастом испещряются крупными белыми, розовыми и ярко-розовыми пятнами. Красные ягоды около 7 мм длиной держатся почти всю зиму. Нуждается в плодородной почве без избытка влаги. Хорошо переносит стрижку; не поражается ржавчиной.

**Береза повислая
«Royal Frost»**

7511 1шт. 53грн.

У этой березы листья имеют глубокий красного-пурпурный цвет, блестящие, осенью приобретают оранжевый и красный оттенки.

**Береза повислая
«Trost's Dwarf»**

7512 1шт. 53грн.

Карликовый сорт с сильно рассеченными на узкие линейные доли светло-зелеными листьями, образующими изысканные «шарики».

**Вейгела цветущая
«Nana Purpurea»**

7513 1шт. 26грн.

Низкий, разрастающийся в ширину кустарник с корич.-красными листьями и темно-роз. колокольчатыми цветами. Нуждается во влажном, питат. грунте.

**Вейгела цветущая
«Nana Variegata»**

7514 1шт. 26грн.

Медленнорастущий компактный сорт с очень красивыми листьями со сливочно-белыми или желтоватыми краями и светло-розовыми цветами. Лучше всего растет на умеренно влажных, хорошо дренированных, питательных почвах. В первые годы жизни желательно укрывать на зиму.

**Дейция гибридная
«Pink Pom Pom»**

7515 1шт. 25грн.

Красивый кустарник с крупными соцветиями белых, а снаружи розовых махровых цветов. Нуждается в умеренно влажных и плодородных почвах.

**Дейция пурпурная
«Kalmiflora»**

7516 1шт. 25грн.

Дугообразно наклоненные ветви украшают многочисленные красивые цветы: внутри беловато-розовые, снаружи ярко-розовые или красные в полосу, собранные в соцветия. Для обильного цветения дейция нуждается в хорошо удобренных почвах умеренной влажности; этот кустарник может расти на любых типах почв.

**Ель сизая
«Conica»**

7517 1шт. 24грн.

Медленнорастущее дерево с конусовидной густой кроной. Хвоя св.-зеленая, очень мягкая. Хорошо растет на влажных и умер.-питательных почвах.

**Кипарисовик горохопл.
«Plumosa Aurea»**

7519 1шт. 22грн.

Золот.-желтая хвоя зимой приобретает еще более насыщенную окраску. Предпочитает влажные плодородные почвы. Устойчив к пром. выбросам.

**Керрия японская
«Golden Guinea»**

7518 1шт. 23грн.

Красивые листьям и очень крупные для керии (до 6 см в диаметре) золотисто-желтые цветы с пятью лепестками. Растет на любой дренированной, умеренно питательной и не слишком влажной почве. На зиму желательно укрывать.

**Магнолія звездчатая
«Royal Star»**
7346 1шт. 43грн.

Одна из самых зимостойких (выдерживает морозы до -37°C) и изящных магнолий с ослепительно-белыми ароматными махровыми цветами. Предпочитает влажную, плодородную и рыхлую почву. Из-за очень раннего периода цветения нуждается в защищенном от поздних весенних заморозков и ветра месте.

**Магнолія гибридная
«Susan»**
7540 1шт. 43грн.

Узкокол. пурп.-кр. душистые цветы похожи на лилии. Цветет долго и обильно. Морозостойка. Нуждается в питат., влажных и очень рыхлых почвах.

**Магнолія Суланжа
«Sundew»**
7521 1шт. 53грн.

Крупные, белые с розовым, похожие на тюльпаны, цветы раскрываются до распускания листьев. Желат. высаживать на защищ. от ветра места. Предпочитает плодородные, слабокислые почвы. В первые годы после посадки перед наступлением зимы ствол необходимо оборачивать волокн. тканью или утеплителями из соломы.

**Магнолія Суланжа
«Alba Superba»**
7520 1шт. 50грн.

Крупные белые одиночные цветы с нежным ароматом. Молодые растения нуждаются в обязательном укрытии на зиму.

**Можжевельник горизонт.
«Wiltonii»**
7522 1шт. 24грн.

Медленнораст. кустарник с серебр.-голубой хвоей. Растет на всех сухих или свежих, хорошо дренир., умеренно плодородных почвах, от кислых до щелочных.

**Можжевельник китайский
«Blue Alps»**
7523 1шт. 26грн.

Хвоя серебристо-голубоватая, короткая и очень жесткая. Концы побегов свисают. Морозостоек, растет на всех видах почв. Не выносит вымокания.

**Можжевельник средний
«Old Gold»**
7524 1шт. 22грн.

Медленнорастущий низкорослый сорт раскидистой формы с красивой золотисто-желтой хвоей. Верхние ветви по углом приподнимаются вверх, а нижние растут более горизонтально. Неприхотлив, зимостоек, устойчив к промышленным выбросам. Хорошо переносит подрезку.

**Можжевельник средний
«Pfitzeriana Compacta»**
7525 1шт. 24грн.

Быстрорастущий, широко-раскидистый кустарник (с возрастом диаметр кроны может достигать 2-3 м) с голубовато-зеленой хвоей. Концы побегов живописно свисают. Нетребователен, растет на всех типах почв: сухих и влажных, кислых и щелочных.

**Рябинник рябинолистный
«Sem»**
7355 1шт. 33грн.

Компактный кустарник с крупными красивыми непарноперистыми золотисто-желтыми листьями. Белые душистые цветки собраны в метельчатые соцветия. Зимостоек. Быстро растет и зацветает через три года после посадки. Требователен к плодородию и влажности почвы.

**Вишня мелкопильч. (сакура)
«Amanogawa»**
7526 1шт. 45грн.

Одна из самых зимостойких сакур с колонновидной формой кроны и светло-роз. полумахр. аром. цветами. В Украине хорошо растет.

**Туя западная
«Danica»**
7541 1шт. 22грн.

Медленнорастущий низкорослый кустарник с округлой, плотной кроной и тонкими блестящими чешуевидными хвоинками. Хвоя светло-зеленая, зимой - коричневатозеленая. Растет на всех влажных плодородных почвах. Очень декоративное растение.

**Вишня мелкопильч. (сакура)
«Royal Burgundy»**
7527 1шт. 45грн.

Небольшое деревце с пурп. листвой и нежно-розовыми махровыми цветами. Лучше всего себя чувствует на плодородных, песчано-суглинистых почвах.

**Туя западная
«Smaragd»**
7528 1шт. 22грн.

Один из лучших медленнорастущих сортов с очень узкой конусовидной кроной. Неприхотлива, но лучше растет на влажных плодородных суглинках.

**Туя западная
«Golden Globe»**
7542 1шт. 22грн.

Шаровидное растение с золотисто-зеленой чешуевидной хвоей неплотной кроной. Ветроустойчива. Нуждается в довольно питательной и влажной почве, но не переносит застойного переувлажнения. Растет медленно.

**Туя западная
«Spiralis»**
7529 1шт. 22грн.

Быстрораст. дерево с узкой конич. кроной и голуб.-зел. хвоей. Побеги закручены винтом, напоминая спираль, если смотреть сверху.

**Чубушник девичий
«Virginal»**
7030 1шт. 30грн.

Белые, махровые, крупные - до 5 см в диаметре, ароматные цветы собраны в соцветия длиной 12-14 см. Цветет очень обильно и продолжительно! Неприхотлив, предпочитает рыхлые, умеренно влажные почвы. Неплохо переносит городские условия.

Многолетники in vitro

Дорогие цветоводы! Мы рады представить вам новый каталог посадочного материала многолетних декоративных растений, полученного in vitro, т. е. микрочнонально. Напоминаем, что такой посадочный материал имеет небольшие размеры и нуждается в доращивании. Но в то же время обладает огромным преимуществом – он свободен от вирусов и других болезней. После получения посылки (это произойдет во второй половине августа) высадите полученные растения в тенистый уголок сада, где бы на них не попадали прямые солнечные лучи. До наступления холодов молодые растения успеют хорошо укорениться и подрастут. Оставьте их зимовать на том месте, где посадили, а весной пересадите на постоянное место.

Заявки на растения из этого каталога ждем от вас до 1 мая 2010 года.

Анафалис альпийский
93001 1шт. 16грн.

Астра альпийская
«Antje»
93002 1шт. 23грн.

Астра итальянская
«Brillant»
93003 1шт. 21грн.

Астра итальянская
«Butzemann»
93004 1шт. 21грн.

Астра кустарниковая
«Herbstpurzel»
93005 1шт. 14грн.

Астра кустарниковая
«Ilse Brennsell»
93006 1шт. 14грн.

Астра кустарниковая
«Kassel»
93007 1шт. 14грн.

Астра кустарниковая
«Mittelmeer»
93008 1шт. 14грн.

Астра кустарниковая
«Rosenwichtel»
93009 1шт. 14грн.

Астра кустарниковая
«Silberteppich»
93010 1шт. 14грн.

Астра новоанглийская
«Rosa Sieger»
93011 1шт. 16грн.

Астра новобельгийская
«Fellowship»
93012 1шт. 16грн.

Астра новобельгийская
«Lady Frances»
93013 1шт. 16грн.

Астра новобельгийская
«Porzellan»
93014 1шт. 16грн.

Астра новобельгийская
«Rosenhugel»
93015 1шт. 16грн.

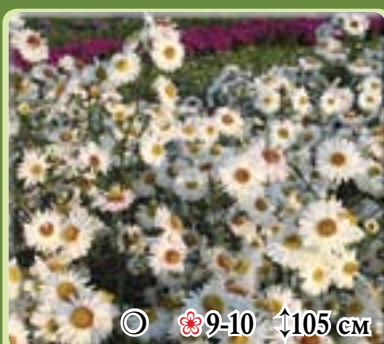
Астра новобельгийская
«Rosenquarz»
93016 1шт. 16грн.

Астра новобельгийская
«Royal Ruby»
93017 1шт. 16грн.

Астра новобельгийская
«Sailor Boy»
93018 1шт. 16грн.

Астра новобельгийская
«White Ladies»
93019 1шт. 16грн.

Астра Фрикарта
«Wunder von Stafa»
93020 1шт. 20грн.

Астра эриковидная
«Esther»
93021 1шт. 17грн.

Бруннера крупнолистная
«Variegata»
93022 1шт. 28грн.

Бурачок колючий
«Rubrum»
93023 1шт. 26грн.

Вероникаструм виргинский
«Apollo»
93024 1шт. 24грн.

Вероникаструм виргинский
«Diana»
93025 1шт. 24грн.

Гвоздика перистая
«Grans Favorite»
93026 1шт. 20грн.

Гвоздика серовато-голубая
«Rubin»
93027 1шт. 19грн.

Гвоздика серовато-голубая
«Whatfield Gem»
93028 1шт. 19грн.

Гейхера
«Cascade Dawn»
93059 1шт. 34грн.

Гейхера
«Mercury»
93060 1шт. 34грн.

Гейхера
«Pluto»
93061 1шт. 34грн.

Гейхера
«Sashay»
93062 1шт. 34грн.

Гейхера
«Stormy Seas»
93063 1шт. 34грн.

Гейхера
«Venus»
93064 1шт. 34грн.

Гейхера
смесь
93065 3шт. 92грн.

Горечавка шероховатая
«Blue Power»
93029 1шт. 26грн.

Живучка пирамидальная
«Metallica Crispa»
93030 1шт. 18грн.

Живучка ползучая
«Mauro»
93031 1шт. 16грн.

Зеленчук желтый
«Silberterrich»
93032 1шт. 16грн.

Ирис карликовый
«Melon Honey»
93033 1шт. 32грн.

Ирис карликовый
«Pepita»
93034 1шт. 32грн.

Ирис мечевидный
«Diamant»
93035 1шт. 32грн.

Кореопсис мутноватый
«Moonbeam»
93036 1шт. 14грн.

Котула щетинистоволосистая
93037 1шт. 15грн.

Манжетка красноножковая
93038 1шт. 22грн.

Митчелла ползучая
93039 1шт. 26грн.

Молочай кипарисовый
«Fens Ruby»
93040 1шт. 18грн.

Молочай многоцветный
«Variegata»
93041 1шт. 20грн.

Монарда гибридная
«Scorpion»
93042 1шт. 17грн.

Нивяник наибольший
«Christine Hagemann»
93043 1шт. 21грн.

Нивяник наибольший
«Fiona Coghill»
93044 1шт. 26грн.

Полынь обыкновенная
«Janlim»
93045 1шт. 19грн.

Полынь Стеллера
«Boughton Silver»
93046 1шт. 21грн.

Полынь Шмидта
«Nana»
93047 1шт. 22грн.

Пупавка благородная
«Plena»
93048 1шт. 18грн.

Смолевка бесстебельная
«Floribunda»
93049 1шт. 19грн.

Фиалка рогатая
«Hansa»
93050 1шт. 19грн.

○ D * 4-10 ↑ 15 см

Фиалка рогатая
«Milkmaid»
93051 1 шт. 19 грн.

D ○ * 7-9 ↑ 80 см

Флокс метельчатый
«Nora Leigh»
93052 1 шт. 26 грн.

○ * 4-5 ↑ 15 см

Флокс шиповидный
«Petticoat»
93053 1 шт. 16 грн.

D * 6-7 ↑ 30

Хауттюния сердцевидная
«Chamaeleon»
93054 1 шт. 21 грн.

○ D * 8-9 ↑ 80 см

Хелона косая
«Alba»
93055 1 шт. 18 грн.

○ D * 8-9 ↑ 75

Хелона Лайона
«Hot Lips»
93056 1 шт. 18 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 60 см

Хоста
«Abiqua Moonbeam»
93066 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 65 см

Хоста
«American Halo»
93067 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 65 см

Хоста
«August Moon»
93068 1 шт. 39 грн.

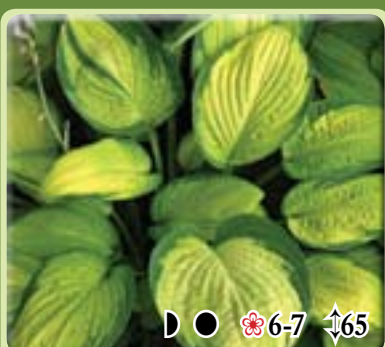
D ○ * 6-7 ↑ 70 см

Хоста
«Big Daddy»
93069 1 шт. 39 грн.

D ○ * 7 ↑ 55 см

Хоста
«Blue Mouse Ears»
93070 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 65

Хоста
«Gold Standard»
93071 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 50

Хоста
«Gray Cole»
93072 1 шт. 39 грн.

D ○ * 7 ↑ 55 см

Хоста
«Green Gold»
93073 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 50

Хоста
«Julie Mors»
93074 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 45 см

Хоста
«Patriot»
93075 1 шт. 39 грн.

D ○ * 7 ↑ 21 см

Хоста
«Piedmont Gold»
93076 1 шт. 39 грн.

D ○ * 7 ↑ 42 см

Хоста
«Pilgrim»
93077 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 50 см

Хоста
«Queen Josephine»
93078 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 75 см

Хоста
«Satisfaction»
93079 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 60 см

Хоста
«September Sun»
93080 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 60 см

Хоста
«Sun Power»
93081 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 45 см

Хоста
«Veronica Lake»
93082 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-8 ↑ 80 см

Хоста
«White Feather»
93083 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-7 ↑ 50 см

Хоста Эiboldда
«Frances Williams»
93084 1 шт. 39 грн.

D ○ * 6-8

Хосты, смесь
93086 3 шт. 105 грн.

D ○ * 7 ↑ 60 см

Хоста Токидама
«Flavocircinalis»
93085 1 шт. 39 грн.

○ * 9-10 ↑ 120

Хризантема Серотина
93057 1 шт. 19 грн.

D * 5-7 ↑ 20

Яснотка крапчатая
«Elisabeth de Haas»
93058 1 шт. 16 грн.

Многолетники в горшках

Дорогие любители цветов!

Вам хорошо известно, что многие зимостойкие декоративные растения можно высаживать не только весной, но и осенью. Кроме того, для большинства из них осенняя посадка даже предпочтительнее. Вот почему мы подготовили для вас еще один каталог многолетних цветов, но только посадочный материал растений, вошедших в этот каталог, вы получите в конце августа – сентябре. До холодов заказанные вами растения успеют хорошо укорениться, а на следующий год обязательно порадуют вас своими цветами. Еще одна важная деталь – все растения вы получите с закрытой корневой системой, а, значит, они практически безболезненно перенесут пересадку. Заявки на растения из этого каталога ждем от вас до 1 апреля 2010 года.

Адиантум стоповидный
«Miss Sharples»
92001 1 шт. 41 грн.

Арабис Фердинанда-Кобургского
«Old Gold»
92002 1 шт. 18 грн.

Арабис Фердинанда-Кобургского
«Variegata»
92003 1 шт. 18 грн.

Баптизия гибридная
«Moonlight»
92004 1 шт. 37 грн.

Баптизия гибридная
«Purple Smoke»
92005 1 шт. 37 грн.

Баптизия гибридная
«Starlite Prairieblues»
92006 1 шт. 50 грн.

Баптизия гибридная
«Twilite Prairieblues»
92007 1 шт. 50 грн.

Бузульник гибридный
«Osiris Cafe Noir»
92008 1 шт. 84 грн.

Бузульник гибридный
«Osiris Evolution»
92009 1 шт. 84 грн.

Бузульник гибридный
«Osiris Fantaisie»
92010 1 шт. 84 грн.

Ветреница японская
«Elegans»
92011 1 шт. 21 грн.

Ветреница японская
«Lady Gilmour Crispa»
92012 1 шт. 20 грн.

Ветреница японская
«Margarete»
92013 1 шт. 21 грн.

Герань кроваво-красная
«Striatum»
92014 1 шт. 18 грн.

Дербянка колосистая
92015 1 шт. 38 грн.

Дицентра красивая
«Bacchanal»
92016 1 шт. 29 грн.

Колокольчик Пожарского
«E.H.Frost»
92017 1 шт. 21 грн.

Колокольчик Пожарского
«Lisduggan»
92018 1 шт. 21 грн.

Кочедыжник женский
«Frizelliae»
92019 1 шт. 22 грн.

Кочедыжник женский
«Victoriae»
92020 1 шт. 22 грн.

Кочедыжник японский
«Red Beauty»
92021 1 шт. 22 грн.

Крылотычинник армянский
«Warley Rose»
92022 1 шт. 28 грн.

Листовник сколопендровый
«Cristata»
92023 1 шт. 30 грн.

Листовник сколопендровый
«Undulata»
92024 1 шт. 30 грн.

Плейобластус карликовый
разновидность двуколосый
92025 1 шт. 50 грн.

Скабиоза кавказская
«Blauer Atlas»
92026 1 шт. 32 грн.

Спигелия противоглистная
«Little Redhead»
92027 1 шт. 55 грн.

Спигелия противоглистная
«White Feather»
92028 1шт. 67грн.

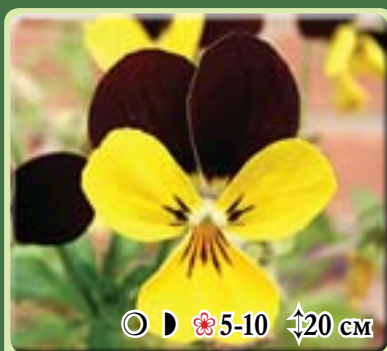
Тиарелла гибридная
«Mint Chocolate»
92029 1шт. 32грн.

Тиарелла разрезнолистная
«Iron Butterfly»
92030 1шт. 36грн.

Фиалка рогатая
«Etain»
92031 1шт. 21грн.

Фиалка рогатая
«Jackpans»
92032 1шт. 24грн.

Фиалка рогатая
«Molly Sanderson»
92033 1шт. 24грн.

Фиалка рогатая
«Rebecca»
92034 1шт. 26грн.

Флокс Дугласа
«Daniels Cushion»
92036 1шт. 21грн.

Флокс Дугласа
«Lilac Cloud»
92037 1шт. 22грн.

Флокс Дугласа
«Waterloo»
92038 1шт. 24грн.

Флокс Дугласа
«White Admiral»
92039 1шт. 22грн.

Флокс каролинский
«Bill Baker»
92040 1шт. 23грн.

Флокс метельчатый
«Goldmine»
92041 1шт. 40грн.

Флокс метельчатый
«Bright Eye»
92042 1шт. 25грн.

Флокс метельчатый
«Laura»
92043 1шт. 32грн.

Флокс метельчатый
«Peppermint Twist»
92044 1шт. 36грн.

Флокс метельчатый
«Sherbert Cocktail»
92045 1шт. 36грн.

Флокс метельчатый
«Starfire»
92046 1шт. 32грн.

Флокс метельчатый
«Swirley Burly»
92047 1шт. 36грн.

Флокс побегоносный
«Ariane»
92048 1шт. 24грн.

Флокс побегоносный
«Home Fires»
92049 1шт. 22грн.

Флокс полегающий
«Variegata»
92050 1шт. 24грн.

Флокс пятнистый
«Delta»
92051 1шт. 21грн.

Флокс пятнистый
«Natascha»
92052 1шт. 21грн.

Флокс растопыренный
«Chattahoochee»
92053 1шт. 24грн.

Флокс шиповидный
«Benita»
92054 1шт. 21грн.

Флокс шиповидный
«Calvides White»
92055 1шт. 21грн.

Флокс шиповидный
«Coral Eye»
92056 1шт. 21грн.

Флокс шиповидный
«Nettleton Variation»
92057 1шт. 23грн.

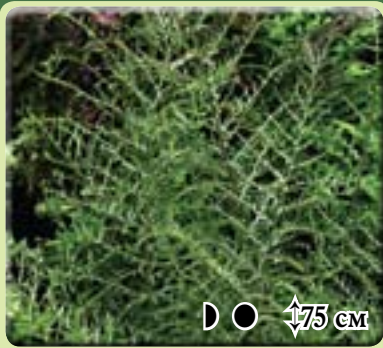
Флокс шиповидный
«Scarlet Flame»
92058 1шт. 21грн.

Хризантема гибридная
«Goldmarienne»
92059 1шт. 17грн.

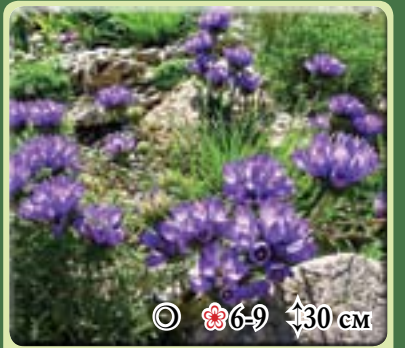
Хризантема красноватая
«Clara Curtis»
92060 1шт. 17грн.

Щитовик мужской
«Linearis Polydactylon»
92061 1шт. 22грн.

Щитовик родственный
«Polydactyla Dadds»
92062 1шт. 22грн.

Энотера прекрасная
«Siskyau Pink»
92063 1шт. 20грн.

Пример оформления заказа:

Иванов Иван Иванович, ул. Мира, д. 5, кв. 5, г. Одесса, 65237
Контактный телефон: 0-11-11-111-1111

Наименование культуры	Код	Кол-во упаковок	Цена упаковки	Сума, грн.
Айва великолепная «Pink Lady»	7506	2	26	52
Магнолия звездчатая «Royal Star»	7346	1	43	43
Итого:				95
Ирис карликовый «Melon Honey»	93033	2	32	64
Хоста «Gray Cole»	93072	2	39	78
Итого:				142

Пожалуйста, заполняйте все данные очень внимательно. Указывайте точно наименование культуры, код, количество упаковок по каждому виду и цену. Но если вам сложно указывать латинские названия сортов – достаточно правильно указать код. И еще одна просьба: пишите свой адрес, фамилию, имя, отчество очень четко и только печатными буквами. Неаккуратно и неправильно оформленные заказы будут выполняться во вторую очередь! Не высылайте предоплату!!!

Минимальная стоимость отправляемой посылки с заказом - 50 грн.

Цены, приведенные в каталогах, могут быть изменены по некоторым позициям в ту или иную сторону в зависимости от цен фирм-производителей и курса валют.

НАПОМИНАЕМ: доставка заказов – БЕСПЛАТНО!

Условные обозначения:

○, ●, ● – требования к освещенности (солнце, полутень, тень); *4-5 – месяцы цветения растения; *150 – высота растения, м/см; О.Г. - открытый грунт; З.Г. - закрытый грунт; пл. тепл. - пленочные теплицы; ВТМ - вирус табачной мозаики

Приобрести посадочный материал цветов можно также в магазине
«НАШ САД»
(г. Харьков, ул. Кооперативная, 22)

Заказы направляйте

по адресу письмом: а/я 195, г. Харьков, 61003;
или по факсу: 0-57-731-32-14 или 0-57-731-18-63;
либо на e-mail: sortcvetov@khar'kov.ukrtel.net или orders@cib.net.ua
Заявки в устной форме (по телефону) не принимаются!

Информация по заказам: 0-96-39-78-814, 0-50-228-66-48

Заказы по E-mail

1. Пожалуйста, указывайте свой полный почтовый адрес внутри прикрепленного файла.

2. Имя прикрепленного файла должно начинаться с вашей фамилии.
Например: Иванов Иван Иванович.doc

Первые шаги цветовода

Я только учусь выращивать цветы, и с каждым днем я узнаю о них что-то новое. Особенно интересно то, что дикие растения с успехом использовались в селекции многих садовых цветов. В

1994 году мы переехали в новый дом, возле которого прекрасно росла полынь, тысячелистник, подорожник, вербейник, гусиная лапчатка. И я подумала, почему бы мне не посадить садовые

растения. У меня когда-то росла принесенная мной с поля гипсофила, но растение мне не понравилось. А вот сортовая гипсофила очень красивая и многолетняя, и однолетняя.

Мир цветов огромный и интересный. Мне этой весной удалось черенками размножить сантолину. Прошлой весной на подоконнике укоренилось всего три черенка, а этой все – под маленькой яблонькой в полутени. На следующий год их можно будет уже рассадить. Жимолость каприфоль очень хорошо размножается, если прикопать в землю плети.

В июне этого года я ездила в Белоруссию к своей маме. А когда возвращалась домой, то у меня было время прогуляться по городу Пинск. Очень пожалела, что не взяла с собой фотоаппарат. Так как недалеко от железнодорожного вокзала была частная гостиница, возле которой был очень красивый сад с цветами. Я своими глазами увидела четыре сорта вейгелы цветущей, курильский чай во всей своей красе, а возле кустов – низкие почвопокровные растения. У меня уже давно растет куст желтой лапчатки, но пионы его притеняют. Потому в августе надо пересадить пионы в другое место. А к курильскому чаю

подсадить низкие растения. Из Белоруссии я привезла четыре черенка вейгелы разных сортов, два черенка жимолости, один черенок махрового жасмина.

У меня много цветов, но открытием для меня стало то, что возле высоких растений не должно быть голой земли, что к ним необходимо обязательно подсаживать почвопокровные низкие растения. Тогда сад будет совершенным и красивым. В нашем районе практически не встретишь сортовых лилейников. А очень жаль. У меня появилось только четыре сорта этих многолетников, но пока они еще маленькие. Нельзя ни с чем сравнить приятные дни ожидания, когда расцветет новое растение.

Как интересно своими руками, своей любовью и заботой с маленького саженца бузульника *Леопард* вырастить высокий куст с большими листьями с желтыми пятнами. Набирается сил и бузульник *Отелло*. Два сорта мискантуса растут быстро, они любят воду. А датура розовая и бругмансия очень хорошо черенкуется в воде, не уступает в своей красе гименокалис и книфофия ягодная. Долго мучилась у меня горянка колхидская, но в этом году кустик уже красивый и я вижу, что ей хорошо. Хосты очень хорошо себя чувствуют в полутени за домом. Астильбы, оказывается, очень быстро размножаются. Любят частые пересадки. На базаре купила три саженца морозника чер-

ного и этой весной все три кустика набирают силу роста. Надеюсь, что следующей весной зацветут. Растения все у меня растут на грядке, только набираются сил. Но купальница европейская уже настоящая красавица, огромные широкие листья.

Очень хочется посадить коллекцию многолетних молочаев, очитков, а о манжетках, краснолистном молодило и голубой котятчей лапке вообще давно мечтаю. Поиск новых цветов продолжается и это очень интересно. А мы, цветоводы, умеем любить и чувствовать каждое свое растение, а цветы благодарят нас за любовь и внимание обильным цветением.

Раиса Иосифовна Полишко,
с. Задовже, Ровенская обл.

Мой самый маленький саженец-цветочек Александр (в июле будет пять лет). И он, как и я, уже всем своим сердечком и своей маленькой душой любит цветы

Продолжение. Начало "СВ" №№ 2-12 за 2008 г. и №№ 1-7, 10 за 2009 г.

Самый желанный цветок – из семян!

Красавицы-мальвы испокон веков украшают украинские подворья. Эти статные высокие растения неизменно притягивают взгляд своими крупными яркими цветами. Наиболее эффектной и популярной является *шток-роза*, или *мальва розовая* (*Alcea rosea*). У нее крупные лопастные с зубчатыми краями листья шершаво-волосистые на ощупь. Цветы диаметром 8-15 см расположены на высоких, от 50 до 250 см, цветоносах. Они могут быть самой разнообразной окраски – белой, кремовой, желтой, розовой, сиреневой, красной, вишневой. Отличаются цветы и формой – бывают простыми, полумахровыми или махровыми. Цветет шток-роза с середины лета не менее месяца. Если регулярно менять воду, срезанные соцветия в вазе сохраняют свежесть несколько недель.

Шток-роза – многолетнее растение, но культивируют ее как двулетник, а иногда даже как летник. В первый год жизни мальва розовая формирует розетку листьев, а на второй год зацветает. На третий год растение теряет декоративность и нередко погибает. А вот *мальва розовая «Nigra»* с вишнево-черными бархатистыми широколопастными цветками более долговечна.

В особых условиях выращивания шток-роза не нуждается, но необходимо знать, что наиболее пышно это растение цветет на открытых солнечных местах. Мальва розовая предпочитает участки с воздухопроницаемой, питательной (особенно она нуждается в азоте), умеренно влажной и хорошо дренированной почвой. Растение достаточно засухоустойчиво, но на слишком сухих, а также тяжелых, сырых или бедных почвах может погибнуть.

Семена у мальвы розовой довольно крупные – в 1 г содержится около 150 семян. Они сохраняют всхожесть 3-4 года. Лучше всего всходят семена двухлетнего срока хранения.

Семена шток-розы высевают в ряды открытого грунта (реже парники) с мая по июль на глубину 3-4 см. Всходы появляются на 8-й – 14-й день. Сеянцы прореживают на расстоянии 20-25 см (на 1 м² должно остаться не более 10 растений). В начале осени сеянцы прореживают еще раз (молодые растения можно аккуратно выкопать и с комом земли пересадить на другое место), оставляя расстояние между ними в 30-40 см. Если сеянцы оставить на более близком расстоянии, растения сформируют меньше цветоносов, будут цвести не так обильно и продолжительно. Из парников молодые растения переносят в ряды открытого грунта в сентябре. На зиму шток-розу в северных и восточных областях Украины слегка укрывают лапни-

ком или сухой листвой. Зацветает растение следующим летом. Семена шток-розы также можно посеять под зиму – всходы в этом случае появятся весной в конце апреля.

Если семян немного, то мальву розовую также можно вырастить через рассаду. В начале мая семена высевают в ящик с рыхлой земляной смесью. Затем сеянцы пикируют в отдельные горшочки диаметром 10 см. На постоянное место рассаду высаживают в возрасте 40-50 дней.

Некоторые цветоводы мальву розовую возделывают в однолетней культуре. Семена на рассаду – в январе-марте. При появлении двух настоящих листочков сеянцы пикируют – лучше в стаканчики, поскольку подросшая шток-роза не очень хорошо переносит пересадку. Рассада обязательно нуждается в подсветке. В цветник молодые растения высаживают в начале мая. В этом случае вы будете любоваться цветением мальвы с конца лета и до октября.

Манжетки выращивают, а первую очередь, не ради цветов, а как декоративнолиственные растения. Наиболее популярной является *манжетка мягкая* (*Alchemilla mollis*) – многолетнее растение высотой около 50 см. У нее округлые лопастные палево-зеленые листья диаметром около 10 см, похожие на старинные манжеты, с мелкими зубцами на краях. После дождя в листьях собираются капли воды, красиво переливающиеся в солнечных лучах. В начале лета над листвой распускается облачко из зелено-желтых ажурных соцветий, которое парит над растением до осени. Соцветия манжетки мягкой хорошо сочетаются со многими другими цветами, поэтому это растение превосходно смотрится в цветниках различных стилей, а также используются флористами для составления цветочных композиций. А еще эту манжетку используют как лекарственное растение.

Манжетка красноножковая (*Alchemilla erythropoda*) гораздо ниже предыдущего вида и достигает в высоту всего 20 см. Этот редкий изящный многолетник с голубовато-зелеными лопастными листьями в конце весны покрывается пеной из зеленовато-желтых соцветий. К концу лета стебли и цветоносы становятся оранжево-красными, что придает растению особый шарм.

Манжетки лучше всего себя чув-

ствуют в полутенистых местах, хотя неплохо растут и на солнце. Нуждаются в питательных, рыхлых и хорошо дренированных не кислых суглинках и не выносят застоя влаги. Зимуют без укрытия.

Семена у манжеток мелкие – в 1 г их содержится около 3000 штук. Посев лучше всего проводить под зиму (в ноябре), тогда весной вы получите дружные всходы. Семена можно сеять как в открытый грунт, так и в ящик либо же в горшок. Емкость с посеянными семенами сначала две недели держат в комнате, а затем выносят в сад и оставляют его там до весны. Однако иногда отдельные семена манжеток могут прорасти еще в тепле – подождите, пока малышки сформируют первую пару настоящих листьев, отсадите их в отдельный горшочек, и

лопатковидные листья собраны в прикорневую розетку. Несколько розеток образуют довольно плотные кустики со множеством цветоносов. Высота цветоносов колеблется от 7 до 20 см. Цветки (правильнее, соцветия) могут белыми, лососевыми, розовыми и красными, однотонными или двуцветными, как махровыми, так и простыми. Диаметр цветка, в зависимости от сорта, колеблется от полутора до восьми сантиметров. Сортосерия «*Tasso*» включает сорта высотой 12 см с густомахровыми помпонными соцветиями-корзинками диаметром 4 см. А сортосерия «*Habanera*» высотой 15 см интересна махровыми игольчатыми «цветами» величиной 6 см, у которых «лепестки» в центре закручены в виде спирали.

Маргаритки – растения абсолютно неприхотливые и при оптимальном поливе хорошо удаются как на солнечных участках, так и в полутени. Однако лучше всего они развиваются на дренированных суглинках, богатых питательными веществами. На бедном грунте и при недостатке влаги в грунте маргаритки быстро вырождаются, теряется махровость соцветий и пышность куста. В месте посадки маргариток также не должна застаиваться вода, иначе в холодное время года растения могут погибнуть. Крупноцветковые сорта на зиму укрывают лапником либо лутрасилом.

Маргаритки легко размножаются семенами. Семена мелкие – в 1 г их содержится 6000-7000 штук, они сохраняют всхожесть 3-4 года. Для ранневесеннего цветения посев семян рекомендуется проводить с середины июня до середины июля непосредственно в открытый грунт или в парники. Сверху семена присыпают тонким слоем просеянной земли или торфа. При необходимости место посева притеняют. Субстрат должен быть постоянно влажным. Для осеннего цветения семена высевают во второй половине марта – апреле на рассаду. Семена маргариток начинают всходить уже на третий день после посева, массово – через неделю. Через две недели после посева сеянцы пикируют по схеме 10х10 см, а через 5-6 недель высаживают на постоянное место в сад по схеме 20х20 см. Зацветают маргаритки через два месяца после появления всходов.

Большинство сортов маргариток дают обильный самосев. Однако используя самосев, можно полностью потерять ценные сорта, поскольку у семенного потомства происходит расщепление признаков. Поэтому для сохранения наиболее ценных экземпляров следует регулярно делить двулетние кусты. Проводить деление можно даже во время цветения маргариток – так вы сможете избежать путаницы с цветом и сортом, но лучше всего это делать во второй половине лета. Разделенные и посаженные на новое место кустики продолжают цвести и практически не останавливаются в росте.

Матрикария девичья (*Matricaria*

parthenium), *пиретрум девичий* (*Pyrethrum parthenium*), *тапацетум девичий* (*Tanacetum parthenium*) или *хризантема девичья* (*Chrysanthemum parthenium*) – и это еще не полный список названий симпатичной ромашечки, которая на протяжении всего лета будет радовать вас своим цветением. Матрикария – многолетнее растение, но в Украине ее выращивают преимущественно как летник. У хризантемы девичьей сильноветвящиеся кустики высотой 15-60 см покрыты не крупными изящными перисто-рассеченными светлыми листьями, которые при растирании приятно пахнут. Небольшие (1,5-2,5 см в диаметре) соцветия-корзинки, собранные в щитковидные соцветия, могут быть белой, кремовой или желтой окраски. Сорт «*Снежный шар*» высотой 20-25 см, кустики полусферической формы, соцветия 2-2,5 см в диаметре, белые, густомахровые, состоят из трубчатых цветков, распускаются с июля по сентябрь.

Пиретрум девичий – растение малотребовательное и довольно холодостойкое (взрослые экземпляры выдерживает морозы до -5°C). Ему отводят солнечный участок с нейтральной, среднепитательной, дренированной почвой. На бедных почвах махровые цветки могут становиться немахровыми. Матрикария чувствительна к засухе, поэтому в жару ее обильно поливают. Растение хорошо поддается стрижке. На Южном берегу Крыма, а в отдельные годы и в других областях, при укрытии зимует в саду.

Хризантему девичью выращивают обычно рассадным способом. Семена у нее мелкие – в 1 г их содержится 4500-5000 шт. Всхожесть семян сохраняют не менее трех лет. Посев проводят в марте-апреле, семена заделывают на глубину 3 мм. Посевы содержат при температуре около 18°C. Всходы появляются через 14-16 дней. Сеянцы один раз пикируют, можно прямо в открытый грунт. В мае, после закаливания, рассаду высаживают (или прореживают) в цветники. Молодые растения зацветают через 3 месяца после посева.

Матрикарию также можно сеять поздно осенью или в апреле прямо в открытый грунт. После прореживания расстояние между растениями должно составлять 20-25 см. На Южном берегу Крыма матрикарию можно выращивать как многолетник. В этом случае посев проводят не позднее середины лета, а в первой половине сентября сеянцы высаживают на постоянное

Мальва розовая «Nigra»

только потом ящик с остальными семенами выносите в сад. В марте ящик с посевами вносят в помещение или теплицу, где семена быстро и дружно прорастают. Семена манжетки мягкой «*Thriller*», представленной в нашем каталоге семян цветов, уже подготовлены фирмой-производителем к посеву. Их высевают на рассаду – в начале сезона (в январе-феврале) для цветения в текущем году или с апреля по июль для цветения в следующем сезоне. Сверху семена присыпают нетолстым слоем почвосмеси или песка, семена начинают прорастать уже через неделю, но массовое прорастание начинается через 3-4 недели. Подросшую рассаду желательно высаживать на постоянное место вечером или в пасмурную погоду – так растения легче переносят пересадку. В саду манжетки нередко образуют самосев.

Маргаритка многолетняя (*Bellis perennis*) – одно из немногих растений, которое при регулярном удалении увядших цветков будет радовать вас своим практически непрерывным цветением с ранней весны до поздней осени. У этого любимого многими цветоводами двулетника (на третий год декоративность маргариток снижается)

Манжетка мягкая

Маттиола двурогая

Хризантеми: найголовніше в агротехніці

Розміщені в грудневому та січневому числах газети пропозиції посадкового матеріалу хризантем викликали велику кількість запитань від наших читачів. Ось лист нашої дописувачки А.О. Гладких із смт Петриківка Дніпропетровської області: «Побачила у знайомої велику кількість квітів і здивовано спитала: «Звідки в тебе такі неповторні галювинки із флоксів, хризантем та інших квітів?» Почула у відповідь: «Це з Харкова». Вирішила й собі таку красу створювати-виращувати. Передплатила «СВ» на рік, за порадою знайомої замовила посадковий матеріал низькорослих хризантем. Та турбуюся: як же їх виростити? Можливо, на сторінках газети опублікуєте статтю, як бути далі, коли отримано посадковий матеріал. Як вирощувати, підживлювати, захищати від шкідників, зберігати взимку і т.д.».

Ще один лист – від Т.Х. Рябіної із міста Кременчука: «Купила у вас хризантеми різних видів, посадила на дачі і дуже ждала, коли вони зацвітуть. Зацвіли! Восторгу не було края, пропало все два саджанці із п'ятнадцяти, но прийшла осінь, і я не знаю, кого слухати. Одні говорять, надо их выкопать, другие – можно оставить в грунте. Так как мне их некуда деть, то оставила в грунте и накрыла листьями, кроме крупноцветковых горшечных. Их пересадила в горшки и поставила на лоджию. Цвели до середины декабря! Пустили несколько молодых побегов. Что с ними делать? Куда и как их пересаживать? Уж больно хочется развести!»

Моя наступна розповідь призначена для тих квітників, хто бажає вирощувати хризантему у великій кількості – для реалізації, але й усі інші шанувальники цієї чудової квітки можуть скористатися наведеними порадами.

Як і коли висаджувати?

Нема нічого простішого, як висадити вкорінені живці хризантеми. Потрібна сонячна діляночка з пухкою та поживною землею, можливість підтримувати належну вологість ґрунту. Якщо у вас великоквіткові, або зрізні дрібноквіткові сорти, то їх висаджуємо через 25-30 см, а між рядками залишаємо 35-40 см. Якщо ж придбали дрібноквіткові низькорослі (що виростають у вигляді кулі), то їх слід висадити значно просторніше, не менше, ніж 50 х 50 см. У ретельно підготовленому ґрунті робимо посадкові ямки, такої глибини, щоб саджанець опустився на кілька сантиметрів нижче, ніж він ріс раніше. Присипаємо землею так, аби навкруги рослини була невелике заглиблення – так на початку буде зручніше поливати.

На протязі кількох тижнів, доки не підростуть рослини та їхня коренева система, можна заощадити чимало води, не поливаючи геть усю ділянку. Висаджувати вкорінені саджанці краще за все після того, як мине загроза приморозків і аж до кінця травня – початку червня. Рослини висаджені пізніше будуть слабшими, тому при формуванні на них залишають менше квітів, а купододібні – виростуть меншого діаметру.

Догляд та підживлення

Маленькі рослини поливають часто, але невеликими порціями води. Коли кущі наберуть силу, норми поливу збільшують, аби вся коренева система, до глибини 25-30 см, зволожувалась. У спекотну погоду поливати слід щедро через три-чотири дні. Після кожного поливу обов'язково розпушіть верхній шар ґрунту. Цю роботу краще за все виконати будь-яким трьохзубим культиватором, протягуючи його вздовж та впоперек грядки з насадженнями хризантеми. Зважаючи на цю, та наступні обов'язкові операції по догляду за квітами встановлюється оптимальний розмір однієї діляночки – 1,4 х 2 м (йдеться про великоквіткові та зрізні види хризантем).

Підживлення рослинок по мірі їх підростання проводять кілька разів за сезон, чергуючи мінеральні та органічні добрива (зброжений у ємностях курячий послід (1:20) або свіжий гній великої рогатої худоби (1:10). У першу половину вегетації мінеральні добрива повинні містити більшу частку азоту, а під кінець літа – фосфору та калію. Під час цвітіння, особливо великоквіткових сортів хризантем, полив зменшують, щоб запобігти ураженню грибними захворюваннями.

Слід зазначити, що виростити прекрасні, конкурентоспроможні на ринку квіти великоквіткової хризантеми, навіть ранніх сортів, у відкритому ґрунті практично неможливо. Це треба усвідомлювати й заздалегідь приготувати хоча б найпростіше плівкове укриття, починаючи з простого плівкового «даху» над діляночкою або досконаліших тепличок різних конструкцій. Коли рослини уже перебувають у теплиці, дуже важливо забезпечити їм добре провітрювання та відсутність крапель води, що падають на квіти з плівки або зі скла теплиці.

Формування рослин

Часто виникає необхідність мати квітучі хризантеми (або будь-які інші квіти) до конкретної дати. Це може бути день народження, якимсь іншим сімейним святом, а для продажу

– «обов'язкові» дати: перше вересня, День учителя тощо. Тому дуже раджу завести блокнотик та записувати час проведення робіт по висадці й прищипуванню рослин. Тільки таким чином у наступного році ви точно знатимете, як поводитися з тим чи іншим сортом хризантеми у вашому конкретному регіоні та вашій конкретній місцевості.

• Великоквіткові хризантеми. Коли рослина досягне висоти 10-15 см слід відщипнути верхівку. Через пару тижнів залишити 3-5 найкращих бічних паростків, а всі інші – виламати. Подальший догляд полягає у пасинкуванні всіх, без винятку, бокових паростків (які відростають із бруньки біля кожного листка), а наприкінці – й зайвих бутонів поруч з основним. Щоб усі рослини на грядці були рівенькі, не хилилися від дощу й вітру, не кривилися, обов'язково забийте чотири міцні кілочки по кутам грядки й натягніть на них опорну сітку. Найкраще підійде сітка шпалерна з вічками 15 х 15 см.

• Зрізні гіллясті й дрібноквіткові хризантеми. Їх формування простіше – слід один раз видалити верхівку рослини. Залишити можна всі бічні пагони, що відростуть. Бажано також застосовувати шпалерну сітку на кожній грядці.

• Дрібноквіткові хризантеми. Деякі сучасні сорти можна вирощувати без всяких прищипок, але для надійності та кращого розгалуження бажано один раз прищипнути верхівку рослини. Щоб кущик мав ідеальну форму півкулі, зростати він має на відкритому, добре освітленому місці. Пересажені у горщики наприкінці літа кілька таких кущиків, як маленькі сонечка, прикрасять ваш ганок або подвір'я. Оскільки така операція потребує значних зусиль, обережності, щоб не пошкодити рослину, можна зробити по-іншому. Моя дружина висаджує вкорінені живці одразу до чотирилітрового горщика, в якому є кілька отворів у дні. Горщики наполовину висоти прикопує на сонячній ділянці на городі. Коріння хризантем проростає через отвори в ґрунт і забезпечує рослині достатньо живлення. Напередодні цвітіння горщики легко підкопуються й переносяться на ганок та подвір'я.

Захист від хвороб та шкідників

Для хризантем найбільшу небезпеку становлять попелиці та інші сисні шкідники. В окремі роки, на початку осені, значної шкоди може завдати гусінь совки,

що підгризає листя, бутони та квіти.

Дуже багато неприємностей хризантемі може завдати нематода, ознакою якої є почорніння нижніх листів, їх скручування та засихання. При її виявленні хворі рослини спалюють, хризантеми на цьому місці не саджають кілька років.

Крім того, хризантеми страждають від борошнистої роси та сірої гнилі.

БОРОШНИСТА РОСА хризантем з'являється на листках у вигляді білого борошнистого нальоту. При сильному ураженні листя й стебла засихають. Розвиткові хвороби сприяють тривала волога погода при поганому провітрюванні в теплицях, надмірне підживлення азотом. Заходи боротьби: дотримання технологічних режимів; профілактичне обприскування рослин **Квадрисом**, **Топазом**, **Байлетоном**, **Джек Потом** один раз на 10-14 днів.

СІРА ГНІЛЬ. Особливо шкідлива за низької температури й високої вологості повітря. Уражує листки, стебла, квітки. Заходи боротьби: дотримання режимів температури й вологості. Обприскування рослин **Фундазолом**, **Тельдором**, **Хорусом** і **Світчем**.

Володимир Столяренко

Продовження – в наступному номері газети

Шток-роза махровая

место. Молодые растения зацветают на следующий год в июне. Танацетум девичий также размножается самосевом.

Матрикария девичья – одно из лучших растений для создания бордюров и ковровых клумб.

Маттиола двурогая (Matthiola bicornis) мы любим за необычайно приятный аромат, которым она наполняет сад в вечернее и ночное время, поэтому это растение еще называют **ночной фиалкой**. Это однолетник с сильноветвящимся стеблем высотой около 40 см. Листья у маттиолы некрупные, линейные, крупнозубчатые или глубоко перистонадрезанные, зеленые с сизоватым оттенком. Небольшие, диаметром 1,5-2,5 см, розовато-лиловые цветки собраны в рыхлые кистевидные соцветия. Цветки открываются к вечеру, днем они закрыты. Цветет ночная фиалка с июня около 1,5 месяцев. Для увеличения периода цветения семена высевают в разные сроки.

Ночная фиалка неприхотлива, холодостойка. К местоположению нетребовательна, но предпочитает солнечные участки. Ей годятся любые садовые почвы, однако лучшего развития достигает на плодородных суглинках с нейтральной реакцией и совершенно не переносит свежего навоза. Маттиола двурогая также чувствительна к застою воды в ґрунті и длительной засухе.

У маттиолы в 1 г содержится около 1500 семян, которые сохраняют всхожесть 2-3 года. Вырастить это растение совсем не сложно. Семена высевают сразу в открытый ґрунт, поскольку рассада практически не переносит пересадку. Посевы проводят, начиная с середины марта до конца мая, каждые 10-15 дней – это даст возможность наслаждаться дивным ароматом цветков ночной фиалки с июня и до осени. Семена прорастают через 10-15 дней. Всходы прореживают на расстояние 15 см. Сеянцы маттиолы двурогой легко переносят понижение температуры до -5°C. Зацветает ночная фиалка через два месяца после посева. Семена маттиолы двурогой также можно высевать под зиму (в ноябре), особенно на супесчаных почвах.

Поскольку цветки у ночной фиалки скромные, желательно этот ароматный летник высевать вместе с другими однолетними растениями, которые имеют более красивые цветы, но без запаха.

Ирина Соколова

Продолжение следует

Цветок, украсивший жизнь

Аквилегия, водосбор, орлики (Aquilegia) – так называют многолетнее травянистое растение, цветущее весной симпатичными оригинальными цветками различных окрасок.

Стебли у растения прямостоячие, ветвистые. В основании куста розетка сердцевидных, разделенных на три, очень красивых листьев. Они бывают сизовато-зелеными, светлыми до салатного, темными синева-зелеными, двухтоновыми или вовсе пестрыми. Цветки располагаются на длинных цветоносах, они собраны в рыхлые метелки. Аквилегия поселилась в садах и на клумбах очень давно, но сейчас она переживает настоящий бум возрождения и обновления. Появились сорта, различающиеся целым рядом признаков. Для низких клумб и бордюров вывели низкорослые формы, отличающиеся очень компактным круглым кустиком со множеством цветков. На смену однотонным окраскам пришли двух- и трехцветные, часто контрастные. Махровые аквилегии настолько отличаются от своей прародительницы, что только по листьям можно догадаться, что это аквилегии. Цветки гибридных водосборов в 3-4 раза больше обычных, причем цветение может продолжаться все лето.

Расскажу о тех видах и сортах аквилегии, которые выращиваю у себя на даче. **Аквилегия обыкновенная (Aquilegia vulgaris)** сорта **Нора Барлоу** – необыкновенно роскошная. Ее махровые цветки – достойное украшение любой клумбы. Кусты довольно сильнорослые (цветоносы высотой до 80 см), крепкие, многостебельные. Соцветия на первый взгляд совершенно не напоминают водосбор, у них полностью отсутствуют шпорцы. Лепестки различных, порой очень нежных расцветок, образуют пышный полусферический цветок, похожий на маленькую кактусовидную георгину. Особенно симпатичны растения, у которых острые кончики лепестков отмечены белым

Мало напоминают обычный водосбор и цветки гибридной аквилегии сорта **Махровые гиганты**. Я называю их «водосборы с юбочкой». Шпорцы у цветочков короткие, 2-3 см, кончики их круто загнуты внутрь. Лепестки соцветия напоминают свернутые кулечки с отогнутым краем. Эти «кулечки» плотно сложены в 2-3 ряда и образуют пышную «гофрированную юбочку». У сорта **Махровые гиганты** рядов в «юбочке» два, а у по-

хожего сорта **Скайскрейн** – три. Последний сорт отличается еще и тем, что чашелистиков у него нет вовсе, и шпорцы меньше. Особенно красивые экземпляры, у которых края «юбочек» более светлые или вовсе белые. Так часто бывает у сортов серии **Tower** – словно кукольные балерины развесили свои пачки на солнышке. Очень мне нравятся экземпляры с белыми цветками. Они даже не чисто белые, а с желтоватой или зеленоватой «подсветкой».

У популярного уже водосбора золотистоцветкового сорта **Yellow Queen** внешний венчик и шпорцы белые, чуть желтоватые, с четкой желтоватой полосой посередине лепестка, коронка – ярко-желтая. Цветок огромный, изумительно красивый. Метелка у этого сорта более рыхлая, но это даже хорошо: тут каждый цветок – шедевр.

Особенной удачей считаю приобретение семян двух шикарных в полном смысле этого слова сортов **аквилегии голубой (Aquilegia caerulea)**. Сорт **Огненная звезда** примечателен тем, что у его огромных цветков очень контрастная окраска: венчик ярко-красный, а коронка – белоснежная. Шпорцы очень длинные, слегка изогнутые, придающие цветку ощущение полета, стремительности. Внутри цветка пучок ярко-желтых тычинок. Такого же строения цветок у сорта **Кристалльная звезда**, но описать его просто нереально – это

изумительное кристалло-белое фарфоровое чудо, нежно подрагивающее под дуновением ветерка.

Водосбор Скиннера (Aquilegia skinneri) сорта **Tequila Sunrise** отличается особым изяществом строения цветка и знойным сочетанием темно-желтого и красно-оранжевого тонов. Обычно водосбор бывает высотой 50-80 см, но есть и низкорослые формы. К таким относится **водосбор веерообразный (Aquilegia flabellata)**. Он вырастает до 20 см (сорта **Blue Angel** и **White Angel**). Сорт **Mini Star** еще меньше, кустики до 15 см высотой с сине-белыми

симпатичными цветочками. Невысок и зеленоцветковый водосбор сорта **Шоколадный солдатик**, цветки у него бордово-коричневые, высота кустика до 25 см. Уже посеяла в горшочки и оставила зимовать в тепличке семена водосбора обыкновенного сорта **Leprechaun Gold**, полученного по каталогу «СВ». Цветки должны быть фиолетовыми, а вот листва обещана пестрая.

Что касается агротехники аквилегии, то в ней нет особых сложностей. Хорошо развивается и цветет водосбор на солнце или в легкой полутени, на рыхлых, плодородных и достаточно увлажненных почвах. На одном месте при хорошем уходе может расти пять и более лет, но все же со временем середина кустов выпячивается из грунта, подпревает, а то и вовсе пропадает. Кусты

нуждаются в омолаживании. Я предпочитаю не омолаживать старые кусты, а выращивать им на смену новые растения из семян. Цветет аквилегия обыкновенная в июне на протяжении месяца, если вовремя удалять отцветшие соцветия. Гибридные водосборы могут цвести все лето, если почву под ними замульчировать, своевременно поливать и подкармливать, бороться с мучнистой росой и регулярно удалять отцветшие соцветия, не допуская завязывания семян. Естественно, первая волна цветения бывает самой пышной, но даже два-три необыкновенно красивых цветка не оставят равнодушными. После первого цветения полезно срезать все цветоносы, почистить кустики и хорошо подкормить.

В теплую сырую погоду кусты аквилегии подвержены заболеванию мучнистой росой. Это коварное заболевание делает неприглядными такие красивые листья аквилегии, плохо сказывается на цветении, ослабляет растение в целом и может привести к его гибели. В целях профилактики можно обрабатывать растения настоем золы или раствором молока (1 л молока на 10 л воды). Кроме мучнистой росы аквилегии поражают такие заболевания, как мозаика, пятнистость листьев,

корневые гнили. С растениями, пораженными мозаикой, лучше сразу расстаться. Пятнистость в начальной стадии можно пресечь опрыскиваниями системными фунгицидами один раз в 10 дней до полного выздоровления. О том, что растение страдает от корневой гнили, мы узнаем, как правило, когда спасти его уже проблематично. Впрочем, можно попытаться, пролив почву раствором **Фундазола**. На даче приходится пользоваться фунгицидами в борьбе с грибными болезнями на винограде – остатки растворов каждый раз использую для опрыскивания аквилегии, ромашки, других цветов. Иногда кусты водосбора заселяют тли или паутинный клещ, края листьев объедает листоед. Помочь можно, обрабатывая растения инсектицидами. Я не отношу аквилегии к особо привередливым растениям и считаю, что при минимальном уходе они, как правило, не доставляют хлопот. Здоровые, крепкие кусты водосбора зимуют без укрытия. Молодые, слабые, особо ценные гибридные растения можно слегка укрыть веточками, стеблями, но не перегном или торфом – в оттепели кусты могут просто выпреть.

Аквилегия легко размножается семенами или делением кустов. Семена хорошо всходят, если они очень свежие, последнего сбора. Их можно высевать под зиму на постоянное место или весной. Перед посевом для улучшения всхожести семена нужно в течение 3-4 недель прогреть при 35°C. Под зиму высевают сухие семена. Если это делать весной, их следует обработать и прорастить. Процедура обработки состоит из дезинфицирования раствором марганцовки, промывания, замачивания в растворе **Циркона** или другого стимулятора. Свежие семена проращивать не обязательно, в остальных случаях, если есть сомнения – лучше прорастить, чтобы не ждать всходов напрасно. Глубина за-

делки семян – не более сантиметра. При этом не стоит загущать посев и очень важно – чтобы почва не подсыхала. Можно накрыть пленкой до всходов. Следует отметить, что пророщенные семена нужно высевать только в прогретый грунт, поскольку в холодном они просто сгниют. Если посев осуществляется на постоянное место, всходы придется проредить сначала до 5 см, а затем до 20-40 см в зависимости от сорта.

Если семян мало и они очень ценные, то их лучше посеять в марте-апреле в горшочки. Это дает возможность уделить им максимум внимания, чтобы получить как можно больше растений новых сортов. Среднерыхлый субстрат слегка уплотняю, выравниваю, увлажняю, семена негусто раскладываю по поверхности, слегка присыпаю просеянной почвосмесью (слоем до 5 мм), вновь опрыскиваю с помощью пульверизатора и накрываю посуду стеклом. При комнатной температуре всходы появляются через две-три недели. Далее их лучше содержать при более низкой температуре (у самого окна). Очень желательно 2-3 часа в день рассаду досвечивать, чтобы избежать вытягивания растений. Лучше всего сеянцы распикировать по одному в отдельные горшочки. Тогда будет полная уверенность, что рассада не пострадает при высадке на постоянное место и быстро приживется. Высаживают рассаду на светлое место в рыхлую питательную почву в мае-июне. В первый год надо вырастить крепкую розетку листьев, поливая и подкармливая молодые растения, защищая их от мучнистой росы. Зацветут они на следующий год. Самые роскошные – трехлетние кусты.

Можно самостоятельно заготовить качественные семена аквилегии. Для этого надо выделить крепкие, здоровые кусты, сразу оставить на них один-два цветоноса, выламывая вновь отрастающие. После цветения на них образуются сложные коробочки с черными мелкими семенами. Собирают коробочки с семенами по мере их побурения и подсыхания. Делать это надо осторожно, потому что семена высыпаются

при любом прикосновении. Дозаривать семена не стоит: в любом случае, семена, вызревшие на растении, будут качественнее.

Что касается размножения водосбора делением куста, я это не приветствую. У аквилегии длинный стержневой центральный корень, который невозможно не повредить при делении и пересадке взрослого растения. Если такая деленка и приживется, то никогда не станет полноценным кустом. Часто весной можно увидеть на рынке огромные цветущие кусты, продающиеся якобы с «комом». Этот ком – жалкие остатки корневой системы. Если купить такой куст да еще высадить, не срезав цветоносы, – разочарования не избежать. В то же время молоденькие, впервые цветущие кустики, аккуратно упакованные с комом земли и корней, легко приживаются и на следующий год радуют обильным цветением. Опытные и добросовестные цветоводы предлагают именно такие растения, но, как правило, покупатели предпочитают товар «во всей красе». Часто простенький водосборчик, пышно и обильно цветущий, продается по гораздо более высокой цене, чем действительно готовое к пересадке растение редкого сорта. Таковы причуды рынка...

Я не ботаник и не профессиональный цветовод, поэтому свой рассказ об аквилегии адресую таким же любителям, как и я сама, в надежде, что кому-то приглянется это чудесное растение и украсит его жизнь.

**Наталья Николаевна Савенко,
г. Херсон**

цветом. Иногда и по самому краю лепестка заметна тончайшая белая полосочка. В смеси семян мне попался экземпляр совершенно необычной окраски – лепестки зеленовато-лимонного цвета с нежно-сиреневой каймой. Соцветия этого сорта не очень большие, но их в метелке много и они необыкновенно красивы – потрясающее изящество.

Гибридная аквилегия (Aquilegia hybrida) **Мак Кана Джайнт** отличается крупными, на длинных цветоносах, с длинными шпорцами, цветками. Размер цветка до 7 см, венчик и коронка могут быть контрастного цвета, часто коронка желтая, а венчик сиреневый, бордовый, розовый, фиолетовый. Красивы и цветки, у которых венчик и коронка одного цвета, но разных оттенков. Шпорцы длиной до 5 см, прямые, с чуть загнутым кончиком. Первое цветение наступает в июне, оно очень пышное, цветки огромные, великолепные. В дальнейшем они чуть меньше по размеру, но появляются до самой осени. Более летящая, напоминающая бабочку, форма цветка у сорта **Мистер Скотт Элиот**.

Багаторічники з насіння

— Вирощування багаторічників з насіння надзвичайно цікаве заняття. Перетворення насінинки в диво-квітку мене завжди хвилює, дає масу позитивних емоцій. Враховуючи те, що ціни на багаторічники, особливо рідкісні, стабільно високі – це заняття дуже вигідне. Асортимент багаторічників в каталозі «Сільського вісника» просто вражає. Щоправда, досить нелегко отримати бажану рослину маючи інколи декілька насінин...

Треба враховувати, що польова схожість насіння нижча від лабораторної на 20-25%. Схожість насіння в лабораторних умовах досягає 97-99%. В лабораторних умовах насіння висівають в ростильні, наповнені на 2/3 глибини просіяним через сито з отворами діаметром 1 мм, промитим і добре прокаленим кварцовим піском, зволоженим до 60% і накритим склом. Певні види насіння розкладають на фільтрувальний папір, складений у два шари і поміщений в чашки Петрі. Чашка Петрі – два скляних блюдця більшого і меншого діаметру висотою 2 см. Менша накривається більшою. Чашка Петрі і фільтрувальний папір змочується в слабо-рожевому розчині марганцівки у кип'яченій воді. Посудину, схожу на чашку Петрі, можна елементарно виготовити з пластикової пляшки, відрізавши низ і накривши верхньою частиною пляшки з пробкою до герметичності. Ємності з насінням ставлю в поліетиленовий темний пакет, чи в прозорий (якщо насіння проростає на світлі). Пакет зав'язую і ставлю на підвіконня. Більшість багаторічників проростає при 20...30°C. Температурний

режим встановлюємо індивідуально для кожної рослини, дивлячись в каталог, надрукований в «СВ». В середньому насіння накльовується через 2-3 тижні. А те, яке потребує стратифікації після витримки протягом двох тижнів при температурі дещо нижчій, ніж кімнатна, кладу (в чашках, що знаходяться в пакеті) в холодильник з температурою 0...+4°C. На відміну від горщиків із землею, чашки Петрі займають менше місця і практично стерильні. На смужках, вирізаних з пивних банок, спицею, чи кульковою авторучкою пишу назву рослини. В одній чашці одночасно можуть знаходитись 4-6 видів багаторічників, поділених такими смужками. Першу смужечку нумерую і насіння розкладаю зліва-направо. Десь через тиждень перевіряю чашки і при необхідності зволожую фільтрувальний папір. Потім через кожен день відкриваю ємності і за допомогою збільшувальної лінзи або лупи, розглядаю насінини на предмет пророщення. Пророслі насінинки обережно беру стерильним пінцетом (ред. або голкою, якщо насінини дрібні) і розкладаю в стерильний ґрунт, в якому зубочистками роблю ямки на відстані 1,5-2 см, глибиною не більше 1,5-2 см в залежності від розміру насінини. Маленьке насіння кладу практично на поверхню. Пророслі насінини намагаюсь покласти корінцем – пророщеною частиною на низ ямки, а не пророщеною, де будуть листочки – догори. Горщечки з насінинами накриваю плівкою і намагаюсь на підвіконні знайти той температурний режим, який бажаний для даної рослини.

Коли з'явиться більша частина сіянців, виношу до застекленого балкону, де температура нижче кімнатної і розсада не витягується. В разі необхідності збризкую

пульверизатором або поливаю.

Ґрунт використовую покупний – субстрат на основі торфу «Галичина» для вирощування розсади. У виготовленому в домашніх умовах ґрунті (1 ч. дернової землі, 2 ч. листової, 1/5 – пісок) результат отримувала гірший.

В минулому році я вирощувала розсаду більше, ніж в 120 горщиках. І щоб зекономити кошти, 2/3 горщика заповнювала ґрунтом, приготуванням самостійно, пролила темно-рожевим розчином марганцівки, зверху присипала ґрунтом «Галичина» (також поливаючи рожевим розчином марганцівки). Оскільки рослини я не пікірую і вони знаходяться в горщиках досить довго, то на дно накладала подрібнений пінопласт, шматочки деревного вугілля, промитий пісок. Звичайно, в горщиках є отвори для стоку зайвої вологи.

В травні-червні рослини з грудкою землі висаджую у відкритий ґрунт на грядку для дорощування.

Пророщеними в чашках Петрі я саджаю для власного квітника навіть однорічники: сальвію, вербену, ротики, жоржини тощо. Такої розсади мені потрібно небагато.

Точно таким способом я вирощую і овочеву розсаду. Висаджені в ґрунт та доглянуті рослини через деякий час практично не відрізняються від тих, які я експериментально пікірувала. Звичайно, в теплицях, де площа живлення більша, розсада якісніша і швидше зацвітає. Але мене тішить, що я забезпечую себе власною квітковою і овочевою розсадою. А асортимент маю такий, що не кожний власник теплиць може зі мною посперечатись.

Якщо в пакету кількість насіння достатньо велика, висіваю в горщики з ґрунтом звичайним способом, по-

передньо відсипавши трохи насіння на той випадок, коли ґрунтовий посів не вдасться, а лабораторний метод буде більш результативним.

Насіння багаторічників, що потребують стратифікації, сіяла в грудні в горщики, після витримки близько двох тижнів при 18...20°C, потім – закопала ємності в садочку. В березні їх дістала і пророщувала на застекленому балконі. Отримала гарний результат.

Тільки за один сезон, застосовуючи обидва способи, я значно поповнила колекцію багаторічників. В садку ростуть, вирощені з насіння кореопсис великоквітковий, рудбекія західна, різні види водозборів, скабіоз, примул, айстра альпійська, пенстемон, платикодон, гейхера, геленіум осінній, сісірінхіум, анациклус та багато інших. Немало багаторічників я планую виростити і в цей рік, більшість з них рідкісні, з каталогу «Золота колекція». Мене чекає не тільки виснажлива праця, а й зустріч з дивовижними рослинами неземної краси, від споглядання яких перехоплює подих.

Наостанок кілька порад. Не забувайте, що насіння гейхери, петунії (недражованої), портулаку, бегонії завждиквітучої, кніфофії, лобелії, ротиків, бальзамину Уоллера, шавлії, майорану, тирличу ластовневого (рос. горечавка), агератуму, табаку, целозії, мімulusу гібридного, селери сходять на світлі, хоча останні п'ять культур на цей фактор реагують не так гостро.

Насіння геліопсису, кентрантусу, геліантенуму, волошок, тирличу безстеблового, армерії після стратифікації до появи сходів тримають в темноті.

Дельфінії, гравілат до появи сходів тримають також в темноті при 12...15°C.

Насіння водозбору, анемони

Чашка Петрі з насінням

корончатої, алісума добре реагує на проморожування (вологе насіння 24 години тримають при -1°C). Пророщують у темряві.

Насіння півонії, клематису, купальниці (жарків), ірису, рябчика, декоративної цибулі, багатьох примул стратифікують кілька місяців.

Насіння клопогону висівають у вологий, прогрітий до 22°C ґрунт. Через шість тижнів температуру знижують до +4°C, а через два місяці повільно підвищують до +10°C. Чим більше буде перепадів температури, тим вище вірогідність, що клопогон зійде вже на перший рік. Якщо не зійшов – закопайте ємність у ґрунт, підтримуйте вологість, під зиму накрийте. Весною знову поставте на пророщення при +10°C.

Насіння, що містять ефірні масла: морква, петрушка, кріп заливаю в термосі водою з температурою +40°C і залишають на добу. Підсушене насіння можна висіяти, чи поставити на добу в холодильник, а потім висіяти, попередньо просушивши.

Бажаю всім успіхів!

Любов Іванівна Орехова,
с. Новоолександрівка,
Дніпропетровська обл.

Новое поступление семян цветов и газонной травы

Наименование

Код Цена, грн Фас.

Газон «Восстановительная смесь + АНТИМОХ». Новинка! Уникальная смесь семян трав для восстановления газона. Семена покрыты субстанцией, которая уничтожает мох на газоне.

8575 19 250 г
8577 34 0,5 кг
8576 65 1 кг

Газон «Засухоустойчивый». Декоративная смесь трав для всестороннего использования. Особенно рекомендуется для солнечных и подверженных высушению территорий.

8508 19 250 г
8590 34 0,5 кг
8510 65 1 кг

Газон «Золотой стандарт». Профессиональная смесь семян для газонов спортивно - декорационного назначения. Рекомендована для каждого типа почвы.

8580 19 250 г
8582 34 0,5 кг
8581 65 1 кг

Газон «Канадский». Газон декоративно-спортивный. Для широкого использования. Устойчивый к климатическим условиям – морозостойкий. Рекомендуется для территорий возле домов, игровых площадок, мест отдыха и развлечений и т.д.

8560 19 250 г
8562 34 0,5 кг
8561 65 1 кг

Газон «Спортивный» (Польша). Смесь предназначена для мест интенсивного использования. Рекомендуется для спортивных объектов, игровых площадок и т.д. Дает плотный дерн, устойчивый к утаптыванию и разрыванию.

8563 19 250 г
8564 34 0,5 кг
8567 65 1 кг

Газон «Тенистый дворик». Смесь рекомендуется для зеленых территорий, тенистых мест, парков и т.д. Рекомендована для всех типов почвы.

8565 19 250 г
8568 34 0,5 кг
8566 65 1 кг

Газон «Универсальный». Смесь предназначена для газонов широкого использования. Рекомендована для зеленых территорий, больших пространств, менее пригодна для спортивных площадок.

8570 19 250 г
8573 34 0,5 кг
8571 65 1 кг

белая

Волжанка кокорышелистная
«Noble Spirits»
53038 23 шт. 3 грн.

смесь

Георгина гибридная
«Веселые ребята»
51063 0,4 г 1,5 грн.

розовый скрап

Колокольчик точечный
«Ring of Bells»
53252 100 шт. 4 грн.

темно-карминно-розовая

Петунья крупноцветковая
«Миледи F1»
51208 10 шт. 3 грн.
51209 50 шт. 10 грн.

махровая смесь

Эшшольция
(калифорнийский мак)
51369 0,2 г 1,5 грн.

Время ГОТОВИТЬСЯ к весне

Продолжение. Начало в «СВ» №№9-12 за 2009 г.

Кандык японский

Кандык

Представители американской группы

На рынке Украины виды и сорта кандыка американской группы появились совсем недавно. Широкому распространению в культуре мешают достаточно специфические требования многих видов к условиям выращивания. Поэтому в питомниках приживаются в основном сорта и межвидовые гибриды американских видов, легко адаптировавшиеся к европейскому климату, и имеющие хороший коэффициент размножения. Коллекционерам и цветоводам-любителям следует обратить особое внимание на такие виды как кандык тоулуменский и открытый, или орегонский, к. американский, к. калифорнийский и к. тоулуменский, к. Хендерсона, к. крупноцветковый и их межвидовые гибриды и сорта. Цветут они на две-три недели позднее евроазиатских видов, отличаются высоким цветоносом и для большинства этих видов характерна многоцветковость. В каталоге «СВ» представлены в основном гибриды от опыления эритрониума тоулуменского с другими западно-американскими видами, созданными еще в 60-тые годы прошлого века, но получившими признание и любовь цветоводов за красоту форм и неприхотливость в культуре.

Кандык гибридный «Pagoda» получен от перекрестного опыления кандыков тоулуменского и калифорнийского (*E. tuolumnense* x *E. californicum*). Цветет во второй-третьей декаде апреля. На изогнутом цветоносе (h=25-35 см) распускаются небольшие нежные цветы чашевидной формы с изящно отогнутыми кончиками лепестков, напоминающие крышу китайской пагоды. Лепестки бледного лимонно-желтого цвета, иногда с легкой темной штриховкой в основании. Как правило, на каждом цветоносе располагается два, при хорошем уходе 3-5 цветков диаметром 4-6 см. Листья зеленые с легким мраморным узором, особенно хорошо различимым в первой половине развития растения. Каждый год, помимо замещающей луковицы, «Пагода» формирует одну-две луковички-детки. Из представленных в нашем каталоге гибридов она наиболее терпима к жаре и сухости почвы.

Кандык гибридный «Kondo» получен от перекрестного опыления кандыков тоулуменского и открытого (*E. tuolumnense* x *E. revolutum*). Цветы почти такие же, как у «Пагоды», но меньшего размера, соломенно-желтого цвета с ярко выраженным оранжевым кольцом в основании лепестков. Выделяется эффектными листьями с красно-бурыми пятнами и светлым рисунком жилок. Цветонос высотой 20-25 см. Гибрид «Кондо» неприхотлив и неплохо размножается вегетативно.

Сорт «White Beauty» был получен исследователем флоры Карлом Пурди, который отобрал его среди растений, выращенных из луковиц кандыка калифорнийского, собранного в природе в 1905 году. Поэтому большинство ученых склонны считать его сортом кандыка калифорнийского, возможно с долей гибридного начала в родословной. Элегантно-строгая «Белая красавица» цветет позднее всех остальных эритрониумов в третьей декаде апреля, совпадая по времени цветения с алиссумом скальным, арабисом и баданом. Цветонос высотой 20-25 см украшают крупные сливочно-белые цветы с ярким коричнево-шоколадным кольцом в основании лепестков. Некоторые экземпляры несут сразу 3-4 цветка. Лепестки цветка сильно загнуты вверх и напоминают лилию кудреватую. Крупные зеленые листья расписаны светлым мраморным рисунком.

Выращивание

Выращивать эритрониумы несложно, если следовать главным правилам: не задерживаться с посадкой, чтобы клубнелуковицы не пересохла, сажать на глубину соответствующую виду и размеру луковицы, не перегревать растения на солнце, не забывать о поливе и не тревожить их лишним раз без необходимости.

По характеру жизненного цикла все эритрониумы типичные ранневесенние эфемероиды. Яркое феерическое цветение длится не более трех недель, после созревания семян листья желтеют и отмирают. Материнская клубнелуковица ежегодно возобновляется замещающей.

Все виды кандыка тяжело переносят выкапывание и пересадку, долго привыкают к новому месту. Хрупкие клубнелуковицы легко травмируются. Некоторые цветоводы, высаживая луковицы в грунт, на них с силой надавливают. Для кандыка, эта «милая» привычка чревата массой неприятностей. Нижняя часть клубнелуковицы и донце, где сосредоточены цветочные почки и зачатки корней, легко травмируются, растение инфицируется и если не погибнет сразу, то очень долго будет болеть.

Евроазиатские виды и сорта кандыка можно выращивать на одном месте 8-10 лет. Американские гибриды, поступающие к нам, имеют более крупные клубнелуковицы, поэтому пересаживают их чаще, раз в 3-5 лет. Выкапывают гнезда в конце мая – начале июня, как только пожелтеют листья. В идеале растения следует пересадить на новое место в день выборки. Покровная оболочка клубнелуковицы тонкая и легко повреждается, при хранении на воздухе они быстро теряют влагу, усыхают, а мелкие евроазиатские виды даже могут погибнуть. Так что, чем раньше вы посадите в грунт свежеприобретенные клубнелуковицы, тем выше шанс, что они у вас хорошо приживутся.

Кандык может расти на разных по механическому составу почвах, но предпочитает рыхлые и влагоемкие, богатые листовым перегноем. У американских гибридов хорошее питание и надлежащий уход во многом определяют размер и количество цветов в соцветии, величину и качество луковицы. Особенно тяжело переживают недостаток влаги в почве и воздухе кандык японский и лесные представители американской группы. Их рекомендуется высаживать только в тени других растений. А вот европейские виды можно выращивать и на более открытом участке, предусмотрев лишь легкое затенение в полдень. В южных областях страны, все виды кандыка следует высаживать только с северо-западной, северо-восточной стороны дома или в тени больших деревьев и хвойников, защищающих почву от палящего солнца.

Европейские виды, и особенно кандык сибирский – растения умеренного климата и тяжело переносят жару. Зной и сухость почвы сильно угнетают их развитие и при отсутствии нормальных условий они теряют свое очарование и постепенно вырождаются. Особенно эффектны кандыки евроазиатской группы высаженные группой (10-15 шт.) в нижней части каменистой горки. Можно высадить их среди мелких очитков и других многолетних почвопокровных растений, защищающих луковицы летом от перегрева и пересыхания почвы. Луковицы сажаем неглубоко, на глубину 10-12 см (полторы-две высоты, считая от донца) на расстоянии 10-15 см друг от друга. В бесснежные зимы кавказский и японский виды в северных и восточных регионах следует укрывать листьями.

Крупные луковицы межвидовых гибридов американской группы (за исключением видов с мелкими луковицами) сажают значительно глубже европейских, на глубину 16-20 см. Посадки поливаем и мульчируем листовым перегноем или мохом. Размножаются исключительно вегетативно, дочерними луковицами, семена у гибридных растений практически не образуются. Растут они на любых по механическому составу почвах, предпочтительно рыхлых с добавлением листового опада и перегноя, pH нейтральная или слабнокислая. Для повышения влагоемкости можно добавить в почву речного песка, размельченной сосновой коры и немного верхового торфа (но не более 10% от общего объема). Достаточно морозостойкие, выдерживают морозы до -15...-18°C, но при отсутствии снежного покрова, могут подмерзать. Особенно опасны резкие перепады температуры поздней осенью и зимой, когда после долгой оттепели могут ударить морозы при полном отсутствии снега. Поэтому эти растения требуют хорошего утепления на зиму.

Эритрониумы как все эфемероид-

ные растения цветут недолго, всего две-три недели, но цветы их выглядят столь необычно и изысканно, что обойтись без них, значит существенно обеднить свой весенний сад.

Мускари

Названий у этого милого весеннего растения достаточно много: гиацинт мышиный, степной ряст, гадючий лук. Латинское название рода – *Muscari* – было дано за приятный сладкий аромат цветков у некоторых видов, напоминающий запах мускуса. А смешное определение мышиный, мускари получили за удивительную схожесть с гиацинтом садовым, только вот колокольчики цветков у него очень маленькие, мышиных размеров. Тем не менее, без яркой синевы этих изящных растений уже невозможно представить весенний сад. Нежные ароматные мускари, вносят в весеннюю палитру яркие мазки самых разнообразных кобальтово-синих, фиолетовых и голубых оттенков. Кроме красоты и изящества, мускари выделяются среди луковичных своей редкой неприхотливостью и устойчивостью к болезням и вредителям. Легко переносят пересадку с комом земли даже вовремя цветения. Предпочитают солнечное местоположение, но мирятся и с небольшим затенением. В полутени соцветия у растений вытягиваются, становятся более рыхлыми, зато меньше выцветают, да и период цветения длится значительно дольше, чем на открытом солнце. Однако гибридные формы и махровые сорта все-таки лучше выращивать на открытом месте. Родина мускари крупноплодного и мускари амброзиевого – сухие горные склоны Турции и Северного Ирака. Эти виды очень теплолюбивы и выращивать их следует только на солнечном, хорошо дренированном участке, не подверженном застою дождевой и талой воды. А на зиму тщательно засыпать сухими листьями, укрыть полиэтиленовой пленкой и обеспечить хорошее снежное укрытие. Все остальные виды мускари хорошо переносят наши морозы и малоснежные зимы.

Основной уход за мышиным гиацинтом заключается в прополке и рыхлении почвы. К механическому составу почвы культура нетребовательная, главное – чтобы не было застоя воды. Но на плодородной почве растения образуют более мощные цветоносы, лучше цветут и формируют более крупные луковицы. Поэтому внесение в землю при посадке хорошо разложившегося перегноя и минеральных удобрений пойдет только на пользу. В начале вегетации и в период цветения все мускари нуждаются во влажной почве, но по мере отцветания и пожелтения листьев излишняя влага пойдет только во вред. Большинство сортов и видов хорошо размножаются се-

Кандык гибридный «Пагода»

Мускари амброзиевый, или мускусный

Кандык «Белая красавица»

менами и вегетативно, образуя со временем большие куртинки. Рассаживают и делят разросшиеся гнезда растений через 3-5 лет. Клубнелуковицы высаживают в почву в начале осени. Крупные сажают на глубину 6-8 см на расстоянии 12-15 см друг от друга, мелкие – на глубину 3 см с промежутком в 5 см между ними. То есть, придерживаясь формулы – 2,0-2,5 высоты клубнелуковицы от донца до поверхности почвы. Детку на подращивание «высеваем» в школку рядками с расстоянием между луковичками-малышками в 1-2 см. Для получения эффекта яркого цветового пятна мускари следует высаживать сразу компактной группой. Они прекрасно смотрятся практически со всеми весенними многолетниками. Классически красивое сочетание голубых и синих цветов мускари с тюльпанами розовых, белых и желтых сортов, с нарциссами. Хороши они в рокарии, и в миксбордере. Все мускари – прекрасный материал для зимней выгонки на окне.

Самый известный вид, культивируемый в наших садах **мускари армянский** (*Muscari armeniacum*), выделяется ярко-синей окраской боковых цветков, с заметной перетяжкой у зева, украшенного по краю белыми зубчиками в виде оборочки. На его основе создано много интересных сортов. Цветовая гамма – все оттенки синего: от нежного серебристо-голубого «*Valery Finnis*», сапфирового «*Saffier*» и голубого «*Atlantica*» до фиолетово-синего «*Christmas Pearl*». Первым в этой группе зацветает видовой мускари армянский. Цветет долго, около месяца и в процессе цветения его первоначально короткий цветонос удлинняется до 20 см. А вот самым поздним в этой группе зацветает низкорослый темно-голубой «*Cantab*».

Каждый сорт по-своему красив и неповторим. Но особую гордость цветоводов составляют так называемые махровые сорта мускари армянского с пышными крупными соцветиями диаметром до 6 см, со множеством ароматных, часто с двойным венчиком цветков. Общее количество цветков у этих сортов достигает 150-170 штук. У сорта «*Blue Spike*» («*Голубой колос*»), они голубоватосиние, а у «*Fantasy Creation*», имеют зеленовато-изумрудную и синюю окраску с плавным перетеканием от одного цвета к другому по мере распускания венчика. Цветут махровые сорта на полторы-две недели позже, чем исходный вид, но длительное время сохраняют декоративность, даже в жаркую весну. Цветоносы мощные, 15-18 см высотой, не полегают. Продолжительность цветения не менее 20 дней.

Махровые сорта и «*Valery Finnis*» и в отличие от других сортов этой группы не завязывают семена (цветы самостерильны) и размножаются только вегетативно, но вполне сносно. За год материнская клубнелуковица «*Blue Spike*», например, формирует до трех деток. Сорт «*Валери Финнис*» образует детки менее активно, поэтому за ним следует приглядывать,

чтобы более агрессивные собратья «не задушили» в своих объятиях.

Чуть-чуть уступает армянскому в популярности **мускари гроздевидный** (*M. botryoides*). Его яркие, сине-фиолетовые цветки собраны в кисти, более короткие и узкие, чем у мускари армянского, и внешне напоминают перевернутую гроздь винограда. Растение стройное и миниатюрное. Цветонос длиной 15 см. В каталоге «СВ» этот вид мускари представлен достаточно редкими садовыми формами с белыми (*var. Album*) и розовыми (*var. Carneum*) цветками. Удивительно чистые и нежные, словно утренний рассвет в горах. Зацветают чуть позже мускари армянского, семян не образуют и размножаются только вегетативно, но вполне успешно и быстро.

Невозможно не отметить сорта группы **Аухера** (*M. aucheri*). Из общей коллекции мускари они выделяются не только очень ранним цветением, но и совершенно очаровательными цветами. Уже к середине апреля ваши альпийские горки и рокарии раскрасят прелестные миниатюрные растения (10-12 см высотой) с необыкновенно привлекательными ароматными соцветиями. Особенно интересны сорта «*Mount Hood*», темно-голубой с шапочкой белых колокольчиков на макушке, и «*Dark Eyes*» («*Темные глаза*»), крупные сине-голубые цветы которого, украшены широкой волнистой белой каймой по краю зева. Причем белоснежные «реснички» наиболее заметны только в период максимального развития бутона и появляется ощущение, что цветок вас внимательно разглядывает, оценивает. Удивительно симпатичное растение! В этой группе можно найти и белые сорта мускари «*White Magic*» и «*White Beauty*» с многочисленными ароматными цветами («*Белая магия*» и «*Белая красавица*»). Сорта мускари Аухера не завязывают семена, но хорошо размножаются вегетативно.

Большинств видов и сортов мускари отличаются ранним цветением. Но очаровашка **мускари лазурный** (*Muscari azureum*) побил в этом плане все рекорды. Он цветет не просто рано, а очень рано, появляясь в цветнике буквально после схода снега, одновременно с гибридными крокусами. Его небесно-голубые цветы, с яркой четко выраженной полоской посередине лепестка, не похожи на привычные, стянутые в зеве «кувшинчики» типичных мускари и больше напоминают по форме открытые колокольчики гиацинта в миниатюре. Поэтому за ним и закрепилось уменьшительно-ласкательное название гиацинттик, а ботаники-систематики склонны считать его псевдомускари и относят растение к роду **гиацинтелла**, вид **лазурная** – *Hyacinthella azurea*. Несмотря на миниатюрные размеры соцветия и небольшую высоту цветоноса, он редко превышает 10-15 см, растение очень декоративно. Цветение длится около двух недель. Мускари лазурный еще достаточно редкий гость

в наших садах, хотя в культуре растение известно с 1856 года и даже выведены его белоцветковая и лиловая садовые формы. Размножается семенами и вегетативно, но хорошо развивается только в сухой, рыхлой и плодородной почве, и совершенно не выносит повышенной влажности. В остальном неприхотлив и вполне зимостоек. Лучшее для него место – в каменистом садике или возле южной стены дома. Высаживают клубнелуковицы группами, на глубину 5 см, с расстоянием 5-8 см.

Кстати, под названием мускари во многих каталогах фирмы очень часто объединяют близкородственные ему культуры других родов: бельвалию, леопольдию, мускаримию и т.д. По большому счету, для простых цветоводов не так уж и важно истинное систематическое местонахождение растения, их вполне устраивает привычное название мускари. Тем более, что все эти растения внешне похожи, и объединяет их идентичность природных мест обитания – (склоны гор, горные луга, степи) и одинаковая технология выращивания в культуре. Поэтому мои уточнения для тех ценителей Флоры, кто во всем стремится докопаться до истины и расставить все точки над «i».

В этом контексте одним из самых необычных мускари является **Леопольдия хохлатая**, или хохлатая (род *Leopoldia*), или в привычном понимании – мускари хохлатый (*M. comosum*). Чрезвычайно оригинальное растение с симпатичным пучком сине-фиолетовых трубчатых цветков на самой макушке соцветия. Настоящий хохолок. Кстати, это растение вовсе не новичок, в садоводстве Европы оно известно с 15 века, а у нас в зарослях горного Крыма встречается и поныне. Но вот его гибридная садовая форма «*Plumosum*» совершенно не похожа ни на мускари, ни на саму леопольдию и производит ошеломляющее впечатление. Этакие воздушно-мохнатые «шапки» на зеленых цветоножках. При более близком знакомстве выясняется, что это лилово-фиолетовое чудо есть ни что иное, как сильно разветвленное соцветие, состоящее из множества длиннотрубчатых цветков на длинных цветоножках. Растение вполне жизнестойкое. Но размножается только вегетативно, нарастающей деткой, так как видоизмененные цветы стерильны. Взрослая луковица крупная, до 4 см в диаметре, разрастается медленно. На зиму в северных регионах растение следует укрывать листьями.

Особо хочу обратить ваше внимание на очень редкие и не только в Украине мускари с необычной окраской цветков: мускари амброзиевый и мускари крупноплодный.

Мускари амброзиевый, или **мускусный** (*Muscari ambrosiacum* / *Muscari moschatum*). Он же **мускаримия мышинная** (*Muscari mia muscari*). Растение обладает сильным мускусным ароматом, сладким и немного терпким, ощущаемым на значительном удалении. Но не только этим знаменита мускаримия. Ее удлинненно-кувшинчатые цветки по-

стоянно меняют окраску: в начале цветения они лилово-пурпурные, затем бледнеют и становятся зеленоватыми, а потом – кремовыми. Неизменной остается только бронзовая корона по краям зева. Несмотря на наличие крупной луковицы, само растение небольшое, цветонос всего 15 см, да и колокольчики цветов размером не более сантиметра. Но это как раз тот случай, когда мы говорим, что мал золотник, да дорог. Кстати, душистые цветы мускаримии прекрасно опыляются насекомыми и растение хорошо размножается семенами. Цветет в мае. Любит плодородную почву с хорошим дренажом и много солнца. Теплолюбива, требует тщательного укрытия на зиму.

И завершает цветение «мышинных гиацинтов» в саду **мускари крупноплодный** (*Muscari macrocarpum* var. *flavum*). На рынке цветов он появился совсем недавно и поступает к нам под названием «*Golden Fragrance*» («*Золотой аромат*»). Такое название дано сорту не случайно. Яркие золотисто-желтые цветы имеют чарующий аромат, чистый и сладкий, напоминающий одновременно душистые цветы гардений и спелые бананы. Каждый раз, когда прохожу мимо, ощущаю его цветочно-фруктовые флюиды. Сорт совершенно новый, его промышленное разведение начато в Голландии в 1999 году. В отличие от других мускари, кустик растения сильно не разрастается, листьев немного. Высота цветоноса во время цветения всего 12 см. Соцветие появляется в виде копья с плотно прижатыми сине-фиолетовыми бутончиками, и по мере развития меняет окраску на зеленовато-желтую и, наконец, насыщенную золотисто-желтую. Цветет растение долго, но и после цветения остается декоративным, благодаря крупным семенным коробочкам на цветоносе. Правда, сами по себе семена не прорастут в грунте, их надо специально собрать и подращивать. Растение засухо- и жаростойкое, теплолюбиво. В районах с прохладным и дождливым летом луковицы лучше выкопать и дать возможность прогреться в сухом, темном месте где-нибудь под чердачной крышей. Рекомендуется для выращивания в южных областях, при дополнительном укрытии можно выращивать по всей Украине. В холодные, бесснежные зимы длительное снижение температуры (ниже -15...-18°C), без специального укрытия мульчей и листьями, может не пережить. Поэтому, в зонах рискованного цветоводства я бы посоветовала его выращивать в горшках, убирая на зиму в холодный погреб. Клубнелуковицы у него очень крупные, и растение можно использовать для выгонки. У меня под Харьковом мягкую зиму 2008-2009 годов пережил в грунте даже без утепления листьями. Посмотрим, что покажет нам эта зима.

Подготовила Татьяна Санина

Окончание
в следующем номере

Мускари лазоревый

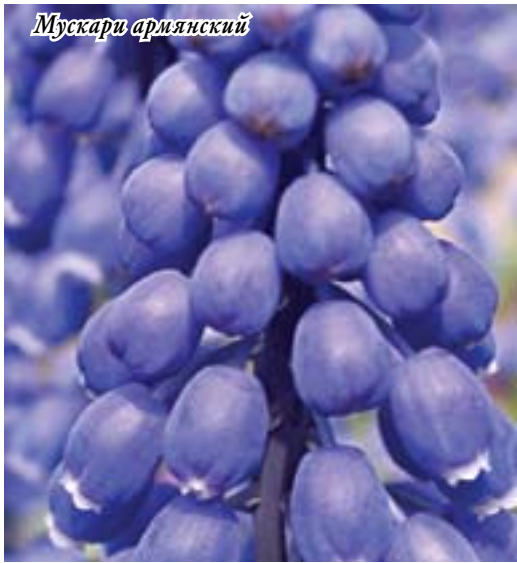
Мускари крупноплодный «Золотой аромат»

Мускари армянский белый

Мускари армянский

Семенные коробочки мускари

Мускари армянский «Голубой колос»

Мускари хохлатый «Плюмозум»

Із життя лісової красуні

Ми живемо в чарівному і захоплюючому світі і таким його роблять саме рослини.

К.М. Ситник, С.А. Мосякін

З кожним роком в каталогах «Сільського вісника» збільшується пропозиція щодо посадкового матеріалу лілій, тепер можна швидко сформувати колекцію на будь-який смак. Це стосується і сортового, а останнього часу, – і видового різноманіття цієї квіткової рослини. Але досі бентежить уяву квітників-аматорів, та й професіоналів, колекціонерів квітів чарівна представниця нашої флори, або-ригенка – лісова лілія.

Лілія лісова, або кучерява (рос. – лилия лесная, или кудреватая; лат. – *Lilium martagon* L.) – один з двох видів лілій, що зростають у дикому вигляді на території України.

Ботанічна характеристика

Лісова лілія – трав'яниста цибулинна багаторічна рослина висотою 50-150 см. Велика яйцеподібна крем'яво-жовта цибулина подібна до цибулин інших видів лілій, що широко використовуються в сучасному квітництві. Стебло пряме, голе або короткошорсткоопушене.

Листки еліптично-ланцетні, в середній частині стебла розміщуються кільцями, по 5-6 в кільцях, у нижній і верхній частинах стебла – по чергові, там вони менші за розміром. Суцвіття – рідка китиця; квітки на довгих квітконіжках, розміщуються по 3-10 штук (у деяких добре розвинених рослин їх може бути і до 20, проте це трапляється дуже рідко) на верхівці стебла. Вони досить великі, завдовжки 3-4 см, пониклі, із шістьма оригінально закрученими назад світло-пурпуровими (грязнуватим-рожевими) з темно-фіолетовими плямами пелюстками. Є свідчення про екземпляри з білим, жовтим, помаранчевим, кроваво-червоним, бурячковим забарвленням пелюстків – це, очевидно, можуть бути не тільки різновиди в межах виду (зважаючи на величезний ареал поширення), а також і гібридогенні форми, тобто гібриди з іншими видами лілій. Оригінальності квітці додає також зігнутий стовпчик маточки та шість тичинок, які закінчуються великими червонуватими або золотаво-жовтими пиляками.

Цвіте в червні-липні, насіння домагає в серпні-вересні. Плід – стулкова коробочка. Квітки мають своєрідний, різкуватий аромат, що підсилюється ввечері. На зауваження ботаніків про те, що аромат зірваних квітів у кімнаті може бути надто сильний і навіть неприємний, тобто рослина непридатна для букетів, як і на деяку «забрудненість» забарвлення пелюсток лілій-аборигенки, зазвичай ніхто не зважає – спокуса принести при нагоді додому такий флористичний «трофей» надто велика. Зривання квітів на букети, а також вирубування лісів та порушення природних екологічних умов зростання – основні причини того, що вид стає рідкісним і зникаючим.

Рослина перехреснозапилювана, запилюють її деякі денні та нічні метелики, зокрема ті, що мають довгі хоботки і можуть жити нектаром під час льоту, адже на пониклі квітки з гладенькими пелюстками не всядешся. До таких метеликів належать бражники, їх в нашому регіоні нині побільшало – як у видовому плані, так і у кількісному. У лілії відбувається також і самозапилення: стовпчик маточки поступово

згинається і приймочка торкається пилку власних пиляків. Якщо вирощувати цей вид лілії на присадибній ділянці, варто проводити додаткове штучне запилення, переносячи пилок на приймочку маточки за допомогою вати чи пір'янки: якщо рослин багато, то бажано «чужий» пилок, якщо один екземпляр – відповідно проводять самозапилення; пилок почне липнути і залишатися на ваті десь через добу від часу розпускання квіткі, а якщо стоїть суха жарка погода – то і в той же день. Запилення кожної квіткі проводиться в міру їх розпускання, повторно пилок наноситься наступного дня.

Після запилення і запліднення із зав'язі утворюється плід-коробочка. На відміну від деяких інших видів лілій, запилення і самозапилення лісової завжди вдається, насіння зав'язується і дозріває добре. Після дозрівання насіння плід розтріскується на три частини. В цей час квітконіжка випрямляється і підіймається вгору, що сприяє кращому висипанню і розсіюванню насіння. В період «плодоношення» рослини також мають своєрідний оригінальний вигляд – вони схожі на канделябри або старовинні підсвічники. Насіння дрібне, плоске, по краях вузькокриле – така будова сприяє доброму розселенню посівного матеріалу вітром.

В природних умовах зростає в лісах та на узліссях і галявинах, серед чагарників, у балках, на трав'янистих схилах та післялісових луках; досить широко поширена в Карпатах (у горах зустрічається до висоти 1750 метрів над рівнем моря, заходячи у пояс субальпійського криволісся), рідше – на Поліссі і в Лісо-степу, дуже рідко – в Степу. Наприклад, мені в природних умовах на території Ніжинського району лісова лілія трапилася лише одна, а пошуки ж проводив цілеспрямовано. Ту рослину «вистежив» давно, а повторно її віднайшли роки через п'ять: у природних умовах на тому місці вона так і залишалася самотньою, – не тільки не утворились очікувані зарослі лілій, але і дочірніх цибулинок практично не було! Хоч наші ліси бідні на рослинність (в регіонах Чернігівщини, що знаходяться ближче до річок, представників флори і фауни значно більше), проте цей факт є досить красномовним: рослина дійсно рідкісна. Тому утримаюся від викопування цибулини екземпляра, що росте у нас, аби її сфотографувати – про подібність з цибулинами інших видів я вже згадував.

На території колишнього СРСР лісова лілія поширена від Середньої, Південної та Східної Європи до Західного і Східного Сибіру, зустрічається від північної частини Монголії аж до Полярного кола. Там, де вплив людини на природу не суттєвий, рослина може масово заселяти покинуті сільгоспугіддя, пасовища й сінокося, долини річок тощо. В Сибіру з рослиною пов'язані безліч легенд та повір'їв. За однією з них лісова лілія виросла із серця хороброго козака, що загинув в боротьбі з татарами за приєднання Сибіру до Росії, відтак наділена властивостями надавати людині сміливості та стійкості. Рослина добрий медонос, має лікарські властивості. Підлягає охороні.

Офіційна та народні назви

Наукова назва роду – лілія – походить із старогрецької мови, де рослину називали «леіріон». Дещо пізніше древні римляни запозичили цю назву, проте їхньою мовою вона стала звучати «Lilium – ліліум», – так її і ввів «головний» систематик Карл Лінней в міжнародну наукову номенклатуру рослин. Ця назва згодом увійшла в мови багатьох народів, зокрема й слов'янських. Існує також інше тлумачення, згідно з яким родова назва походить від кельтського слова «лі», що означає «білий». Хоч забарвлення квіток багатьох видів лілій біле і таке припущення походження назви виду цілком імовірно, проте переважна більшість вчених-ботаніків схильються до першої версії.

Щодо виникнення видового епітету – «martagon – мартагон», існує таке пояснення (чи легенда): в середньовічні часи вважали, що цей вид лілії походить із Марса, тому і назвали її відповідно – від слів «Martis», тобто імені староримського бога війни та «agon», що означає «боротися», або «змагатися». Під назвою «лілія мартагон» рослина поширена у квітництві.

За іншими даними, наукова видова назва походить з турецької мови і пов'язана з формою квіток, які нагадують за формою чапму чи турецький тюрбан. Тому й народні назви у багатьох народів відображають цю подібність: «турецький пучок», «лілія чаппоподібна», «турецька лілія», «сарана турецька».

Лісові лілії вважаються одними з найкрасивіших дикорослих рослин, що зростають в нашій місцевості. Завдя-

ляне мило», «лісові дзвіночки», «золотий корінь», «богдойка», «зубарі», «кільчики» тощо.

Алхіміки середньовіччя приписували лілії лісовій різні магичні та чаклунські сили. Наприклад, вони вважали, що за певних сприятливих умов цибулини, що забарвлені в колір «золота», допомагають перетворити прості метали в те ж таки золото. Через це в ті часи в країнах Західної Європи цю лілію ще називали «золотим коренем» та «цибулиною алхіміків».

Лікарські властивості

В народній медицині настій цибулин п'ють при зубній болі, нервових стресах, поганому настрої (рос. – «от тоски»). Сік лісової лілії здатен загоювати рани. Відвар квіток використовували при захворюваннях жовчного міхура. З метою запобігання запалення опечених місць, до них прикладають листки рослини.

Харчова цінність

Цибулини лісової лілії їстівні, вони мають приємний солодкуватий смак. Звичайно, в наших краях, зважаючи на рідкість рослини заготовляти цибулини з метою вживання в їжу не допустимо. Хіба що налагодити для цього вирощування на присадибній ділянці у достатніх об'ємах, що буде нелегко зробити зважаючи на біологію рослини. А сибіряки їли (а може й нині їдять) цибулини печеними у попелі або вареними у вигляді каші, додаючи молоко і масло. Народи Півночі Росії мололи сушені цибулини на борошно і з нього випікали хліб. В Киргизії цибулини додавали в овечий сир в якості приправи.

Особливості окультурення й вирощування

Лісова лілія у культурі відома з часів середньовіччя, вже з кінця XVI століття її культивували в країнах Європи. Коли в наш час постає дилема: регулярно «позичати» у природи квіти лісової лілії на букети або на продаж чи виростити її самі, розмножувати насінням і ділитися з усіма бажаними, – перевагу варто надавати другому напрямку. Про доцільність вирощування у приватному секторі та спеціалізованих квітничарських господарствах рідкісних і зникаючих видів рослин як більш реальний, ніж сумнівний, шлях їх збереження, мова йде не одне десятиріччя. Нині українським городникам і дачникам, привченим «до землі», така ноша посила, бо більшість мають неабиякий практичний і теоретичний досвід у вирощуванні найрізноманітніших рослин. Проте, надаючи прихисток рідкісним рослинам у створених домашніх штучних рефугіумах (інакше кажучи – «притулках для живих «дикоросів»), також не можна зловживати: з природних угідь (з місць інтенсивних лісозаготівель, де рослини розмножились до стану «заростей» тощо) необхідно брати невелику кількість насіння або цибулинку-дві. Цього буде достатньо «для заводу».

При вирощуванні лісової лілії з насіння нові рослини розвиваються дуже повільно, молоді лілії зацвіта-

Фото автора

ки оригінальний побудові квіток вони отримали широко поширену народну назву «царські кучері». Одна з українських видових назв – «кучерява» цьому відповідає, а друга – синонім «лісова» – реально відображає притаманні рослині екологічні умови зростання.

На території України зустрічаються ще й такі народні назви: «маслянка», «масляночка», «вороняче масло», походження яких має давнє коріння. В давнину коровам згодовували цибулини лісової лілії, аби ті краще доїлися і щоб молоко було жирнішим.

У Росії, зважаючи на великий ареал поширення там лісової лілії, також багато «регіональних» народних найменувань – «саранка», «сарана жовта», «зем-

Георгины. И сохраняем, и выращиваем

Хранение

Главное наше занятие – цветоводство, а любимая культура – георгины. Сейчас много красивых, «очень» красивых, а есть просто превосходные сорта георгин. Все «капризы» отмечаются в их сохранности зимой. Одни сорта без проблем, а другие – болезненно переносят «спячку» при хранении в подвальных помещениях.

Надеемся, что наш опыт будет полезен всем цветоводам, которые познакомятся с этой публикацией. Кстати, начинать надо с весенней поры. Неоднократно говорилось в статьях о размножении путем черенкования, подробно уже описывать не стоит. Именно эти «божественные» сорта из черенковых растений не всегда дают положительные результаты как в клубнеобразовании, так и при обычном способе хранения в зимний период.

Если вы приобрели сорта-новинки, то еще не известно, как они проявят свои качества в период вегетации, а главное – как они сохраняются. К счастью, есть способ для подстраховки на будущее, чтобы потом не получать стрессовых ситуаций и избежать гибели корнеклубня данного сорта. Как правило, новым сортам мы всегда отдаем больше сил и внимания, используя все известные нам тонкости выращивания. Как только ростки на высаженных для проращивания клубнях достигнут 6-10 см, их нужно срезать и высадить черенки в 200-граммовый стаканчик, заполненный землесмесью, сверху присыпав слоем песка (до 2 см). Сейчас нет «дефицита» одноразовых стаканчиков емкостью 0,2-0,5 л, которые использую для выращивания и хранения георгин. После посадки черенки георгин поливаю и ставлю на светлое окно. Первые 3-4 дня рекомендуется проводить частые опрыскивания для восстановления тургора. Не всегда удается следовать этому принципу. Поэтому я сразу накрываю черенки в горшках колпаком из пластиковых бутылок (1,5 л), отрезав дно (в таком состоянии всегда удерживается влага). Когда черенки укоренятся, постепенно адаптирую растения, приоткрывая колпак, а затем убираю его совсем. Есть сорта, которые за 10-12 дней дают корешки, другие укореняются на 15-20-й день.

Если не известно, где приобретена землесмесь, чистота тары, место для выращивания, то в таком случае я советую предохранить черенки от загнивания химической обработкой. В первый день черенкования необходимо полить и опрыскать для профилактики раствором надежного и проверенного фунгицида **Превикур** (он обладает и лечебным действием), следуя инструкции, размещенной на упаковке. Первый черенок данного сорта оставляю для дальнейшего выращивания в открытый грунт. На маточном клубне, где срезали первый черенок, нарастают в течение двух недель еще два и больше (в зависимости от особенности сорта) росточков. Один-два срезаю на черенок, при этом оставляю один росточек на клубне для высадки на постоянное место. Вот эти «вторые» черенки и будут для «подстраховки», для этого их следует укоренить изложенным выше способом. Как только появятся 3-5 пар лепестковых узлов, проводим «перевалку», пересадив в стаканы объемом 0,5 л. Располагаю растения плотную – вазон к вазону – в ящике под открытым небом. Уход заключается в поливе в жаркие дни по мере пересыхания земли.

Возможно профилактические опрыскивания против вредителей (паутинный клещ, тля, цикадки, совки, слизни). По мере роста сильнорослые растения находят в середине ящика, слаброслые же выставляем к краям стенок ящика. В жаркие летние дни в случае временного отсутствия воды на участке, можно прикопать горшочки на грядке (края вазонов – вровень с поверхностью). До 20 августа провожу подкормку фосфорно-калийным минеральным удобрением в жидком виде.

За вегетационный период георгины вырастают высотой 3-6 м одностебельные, лежащие слегка на бок, на вид как «угнетенные». Изредка может появиться бутон, который прищипываем. В сентябре георгины уже имеют маленькие корнеклубни. Я их называю «миниклубни».

Еще хочу добавить, что за время роста георгин во влажной среде, надо остерегаться слизней, особенно в дождливый и осенний периоды (угнетает слизней **Мета, Мезурол**).

С началом осени полив сокращают, в это время возможны и первые заморозки. Если пойдут дожди, то лучше перенести георгины под «крышу». Здесь вам решать, так как все зависит от того, в каком регионе вы проживаете, и что предвещает матушка-природа. Главное – подготовить растение к зимнему хранению. Перед закладыванием в подвалы, вазоны должны иметь уже сухой ком земли, в которых будут находиться миниклубни до весны следующего года. У сильнорослых экземпляров влага быстро испаряется, а вот у слаброслых – земля дольше остается влажной. Поэтому переношу их к отопительной системе для быстрого просушивания на 2-3 суток (только не передерживайте слишком долго влажными в теплом месте!). Стебли, срезанные полностью (до уровня земли в вазоне), должны подсохнуть.

Подготовленные растения после уборки закладываем на хранение: это и корнеклубни, выращенные из приобретенных деток, и миниклубни в стаканчиках. Весною уже заметим, какие сорта хорошо сохраняются в простых условиях, а с какими лучше перестраховаться. Но выращенные миниклубни будут радовать красивыми сортами всегда. Такой способ хранения доступен в сухих, мокрых, теплых (не выше 12°C) подвалах, где не выжить при обычном хранении корнеклубнями. С середины апреля поднимаю стаканы с миниклубнями на «свет Божий». Чтобы убедиться в сохранности и пробудить спящие почки, слегка отбираю сверху землю, начиная с краев стакана, до появления основания корневой шейки. Здесь уже вам решать – подрастить и высадить или размножить черенками. Если миниклубень имеет мощный корешок с 3-4 проросшими росточками, его надо разделить перед высадкой в открытый грунт.

Еще хочу сказать о маркировке георгин. Качественным спиртовым маркером на стенках стаканов пишу условные цифровые значения, которым соответствуют названия сортов, уже занесенные в рабочий журнал (это нужно делать с момента черенкования). За надписями надо внимательно следить и при необходимости писать повторно (все зависит от водостойкости маркера).

Всегда следует помнить одно общее золотое правило – любой совет следует воспринимать критически, и в ответственных случаях провести сначала

испытания на небольших партиях. Ведь бывает так, что упущена только одна мелочь – и совет становится неверным.

Надеюсь, что эта статья поможет вам решить проблему утраты ценных сортов.

Выращивание

Люблю георгины за красивые нарядные соцветия, украшающие двор, за то, что они цветут с июля и до самых заморозков.

В конце февраля достаю из подвала маточники георгин и вместе с комом земли ставлю в ящики в теплицу и засыпаю опилками. Все это поливаю розовым раствором марганцовки. Через определенное время появляются побеги. Когда ростки достигнут 10-15 см с двумя-тремя междоузлиями, начинаю черенкование. Черенкую в полиэтиленовые стаканы с землей. В стаканчиках предварительно делаю горячим гвоздем отверстия.

Укорененные в ранние сроки черенки после высадки в грунт образуют крупные, большие кусты. Мои многолетние наблюдения показали, что размножение деленками не всегда успешно. Для стимулирования цветения и образования мощного куста верхушку прищипываю над шестым узлом. Возле каждого куста забиваю колы. Подкармливаю один раз в две недели раствором полного минерального удобрения. Очень хорошие результаты дает подкормка настоем коровяка (1:10). Любят георгины частые поливы и рыхление. Гряды под георгины готовлю с осени. Вношу перепревший навоз и перекапываю.

По мере роста георгин обязательно пасынкую боковые побеги и удаляю лишние бутоны (как и у хризантем), что способствует росту корнеклубней. Перед заморозками или сразу после них обкапываю корнеклубни со всех сторон и вместе с комом земли извлекаю из почвы. Стебли обрезаю до 4-5 см. Цепляю на стебли этикетки и заносу в подвал. Стараюсь выкопать в сухую погоду, да и подвал у меня (что очень существенно) не влажный. Корнеклубни сорта **Экзотика** не всегда вызревают, поэтому их следует высаживать в горшки раньше и потом поддерживать невысокую температуру. Хранятся маточники в подвале достаточно хорошо вот уже много лет.

*Олег Устименко,
г. Тростянец, Сумская обл.;
Владимир Лютый,
п. Владимировка, Донецкая обл.*

Георгины осенью

• фотоконкурс

*– Наши діти – то радість,
А квіти – то щастя...*

Я відчуваю себе дуже щасливою в оточенні цих красунь – моїх подруг-георгин.

Любов Козіна, м. Смела, Черкаська обл.

• фотоконкурс

– Ви бачили колись кілька сонечок одразу? То подивіться на світлинку: помаранчевим вогнем палають жоржини, та найяскравіше сонечко – моя любя доня Катруся!

Лідія Пащук, смт Черніївка, Запорізька обл.

*Олександр Позняк,
ДС «Маяк» ЮБ УААН,
Черніївська обл.*

Трейлерні сенполії

У світі існує дуже багато різноманітних сортів, груп і форм сенполій. Серед них є трейлерні сенполії, найцікавіші та незвичайні. Нині вони входять в моду й завойовують все більше визнання й популярність серед колекціонерів та просто любителів квітів.

Від інших сенполій вони відрізняються тим, що в них на одному корені росте не одна, а кілька розеточок і вони утворюють широкий кущик, або як ще кажуть, килимок або галявинку. Ця галявинка вся вкрита квітами. Пагони в цих розеточок при віростанні притискують до землі й вони додатково утворюють корінчики: таким чином пагони стеляться по землі в горщику і тому утворюється килимок. Такі сенполії, які ростуть кущиком, або килимком, називають «трейлерами».

Є сорти, в яких пагони, що стеляться по землі, відростають довгими і, дійшовши краю горщика, звисають через край і далі ростуть вниз, як водоспад. Пагони виростають до 30-50 см і по всій довжині цього водоспаду утворюються каскади квіточок, яких в одній рослині може бути водночас кілька сотень! Такі рослини з довгими висячими пагонами називають ампельними. Їх садять у підвіски чи настінні кашпо й підвішують на стінах або на рамі вікна. Квіти в цих сортів найрізноманітніших форми, кольору, розміру. І все це виглядає яскраво, красиво й вишукано!

Трейлері бувають стандартні, напівмініатюрні й мініатюрні. Такий поділ умовний, тому що діаметр кожної рослини різний і визначити точно до якої групи відноситься сорт майже неможливо, й лише по розміру листочків можна визначити групу сенполії. В стандартних трейлерів листочки великі, а в мінітрейлерів вони не більше 1-1,2 см завдовжки.

Агротехніка вирощування всіх груп трейлерів у відношенні ґрунту, посадки, поливу однакова. Але все-таки деякі відмінності є. Це – розмір і форма горщиків, формування рослини, проріджування зайвих, умови освітлення. Горшки для трейлерних сенполій потрібні низенькі та широкі. Справа в тому, що коли ви формуєте кущик трейлерної сенполії, то пагони треба при-

шпилювати до ґрунту, щоб вони лежали на землі. А для цього потрібні горщики доволі широкі, але низенькі. Можна пристосувати пластмасову мисочку, попередньо зробивши в дні дірочки для стоку води. Можна взяти великий пластмасовий горщик і відрізати верхню частину, а в нижню посадити трейлер. Або в магазині щось знайти підходяще – бувають кашпо настінні з однією рівною стороною, щоб можна було причепити до стіни, чи круглі, які можна причепити перед вікном. Бувають горшки пластмасові на ніжці, як бокал. Можна, нарешті, вирощувати трейлери і в звичайному горщику та хто як побажає – у вазочках, чашках тощо.

Коли ви отримали листовий черешок трейлера, його треба укорінити таким же чином, як і стандартні сенполії, а молоді розеточки – висадити до горщиків. Якщо у вас сорт, який слабо кушиться, можна в один горщик посадити кілька рослин. Якщо посадкового матеріалу мало, то треба прищипнути верхівку пагона, щоб примусити рослину дати більше бокових пагонів. Коли маєте сорт, в якого навпаки пасинків дуже багато й вони сидять тісно та душать одне одного, то треба видалити нижні листки і слабші пагони обережно виломити, тобто прорідити кущик. Ці видалені пагони легко вкорінюються і їх можна посадити до іншого горщику. Коли пагони підроснуть, їх обережно пригинають і прищиплюють, рівномірно розташувачи по поверхні ґрунту.

Потрібно уважно ставитися до поливу трейлерів, бо вони більш чутливі як до переволоження, так і до пересушування землі. При нестачі води у пагонів жовтіють і опадають листочки, стебло оголюється і рослина втрачає декоративність. Трейлерні сенполії постійно потребують внесення добрив, бо від регулярності підживлення залежить краса листочків. Часте й рясне цвітіння сильно виснажує рослину, а регулярні підживлення дають рослині силу й на рясне квітання, й на ріст довгих пагонів.

Стосовно розташування трейлерів на підвіконні, то слід звернути увагу на напрямок освітлення. Для кущових чи тих, що ростуть килимком, потрібно, аби світло падало

зверху. Для тих, що мають довгі пагони і звисають, напрямок світла повинен бути збоку в бік висячих пагонів. З висячими пагонами більше сортів стандартних, а мініатюрні трейлери виростають і формуються переважно килимком чи кущиком.

Виглядають міні-трейлери чарівно! Вся рослина вкрита маленькими листочками довжиною до 1-1,2 см і масою маленьких квіточок найрізноманітніших форми й кольору. У деяких відвідувачів виставки сенполій при погляді на трейлери виривається приголомшливий стогін захоплення! Та й як не дивуватися такому буйному й безперервному квітванню, цим чарівним каскадам і водоспадам. На виставці цих квітів особливо німіють в захваті жінки, які вперше бачать це диво. У трейлерних і ампельних сенполій найрізноманітніші квіти – великі й маленькі, махрові й прості, різних кольорів і відтінків. Квіти прикрашені фентезі, плямками, рюшечками й каймою іншого кольору. Листки, як і в інших видів сенполій, бувають різноманітної форми – прості хвилясті, фестончасті, ложечкою й т.д.

Колір листків від світло-зеленого до чорно-зеленого, бувають також пістряво-лісті з рожевими, білими, золотистими, бузковими чи кремовими візерунками. Догляд – полив, посадка, склад ґрунтової суміші, освітлення, боротьба з хворобами та шкідниками, розмноження – все це робиться так само, як і зі стандартними сенполіями. Про вирощування й догляд за стандартними сенполіями я вже писала в «СВ» (№ 2 за 2007 рік). З радістю намагатимусь допомогти всім, хто готовий розділити моє захоплення цими чудовими квітами. Дехто з читачів ображається, що я не відповідаю на їхні листи. Але в дійсності, я завжди відповідаю на листи, в які вкладений підписаний конверт зі зворотною адресою для відповіді. Запрошую й інших любителів сенполій поділитися на сторінках «СВ» своїм досвідом вирощування цих квітів.

Галина Павлівна Хоменко,
вул. Красінського, 5, кв. 3
м. Долина, Івано-Франківська обл.
77502

Rondita

Fancy trail

Fancy trail

Тубероза

В прошлом тубероза клубневая была одной из любимых выгонных культур. Ее приобретали в магазинах уже с бутонами, а после цветения в комнате, как правило, выбрасывали. Этому цветку даже посвящали стихи и романы. Хотелось бы вновь пробудить интерес у цветоводов к туберозе, тем более, что это растение прекрасно развивается и растет в открытом грунте в южных районах.

На цветоносе туберозы высотой до 100 см бывает более 30 ароматных цветов довольно плотной текстуры, которые внешне напоминают восковые или фарфоровые. Недаром, на родине в Мексике ее называют «каменным цветком», в Китае – «вансяню» (что означает «вечерний душистый нефрит»), а во Вьетнаме – «куй» (благородный).

Для туберозы нужна хорошо дренированная плодородная почва, но пригодна и суглинистая, если добавить в нее речной песок и перегной, кроме того, можно внести и торф. Перед посадкой клубни сортируют. Более крупные (от 2 см в диаметре) размещают для цветения отдельно от детки, которая в период вегетации достигает 1-4 см в диаметре и дает еще 15-17, а иногда и больше новых.

Туберозу сажают в первых числах апреля. На больших площадях дела-

ют грядки (1-10 м), между которыми прокладывают борозду для полива и прохода. Чтобы получить качественную срезку, туберозу располагают на расстоянии не менее 5 см между растениями, с междурядьями 15 см. Клубни высаживают на глубину 2-3 см. За время вегетации 3-4 раза подкармливают нитроаммофосом.

Тубероза прекрасно развивается в открытом грунте с почвенным подогревом (до 20...25°C). Тепло можно получить и при разложении органических веществ – навоза, соломы, опилок. Неплохие результаты дают пленочные укрытия. В этом случае растения высаживают раньше. Всходы появляются через 1-2 месяца после посадки в зависимости от температуры воздуха и влажности почвы. Спустя три месяца, они начинают куститься и вскоре вокруг материнского клубня образуются «заросли». Слишком густое кущение может отрицательно повлиять на качество цветения, поэтому целесообразно подкапывать и удалить лишние побеги. После раннего цветения, к осени успевает образоваться новая поросль, которая формирует полноценную детку.

Выбору посадочного материала, предназначенного для цветения, следует уделять особое внимание. Клубень должен быть около 2-4 см в диаметре (чем он крупнее, тем

раньше зацветает растение) и скорее высокий, чем плоский. Посаженная в апреле тубероза при нормальном развитии цветет с июля по октябрь. Отдельные экземпляры, полученные из детки, могут зацвести в год посадки. Если их аккуратно выкопать с комом земли и поместить в горшок, то в светлых комнатах или оранжереях цветки раскроются в декабре-январе.

Клубни вызревают обычно к концу сентября. Выкапывать их лучше после первых заморозков. Следует помнить, что при температуре ниже -2°C появляется опасность вымерзания растения. При уборке сначала надо как следует подкапать мощную корневую систему, очистить ее от земли и промыть под струей воды. После этого растения связывают в пучки по 20-30 штук и помещают в сушилки. Температура здесь в первые трое суток должна быть не ниже 40...50°C при условии хорошей вентиляции. Высушенные листья подрезают на 2 см, а корни до 0,5 см. Клубни хранят в сетках по 5-10 кг при температуре 20...25°C. Детку не отделяют, чтобы предотвратить потерю влаги через раневую поверхность. Перед закладкой на хранение желательно обработать посадочный материал фунгицидами.

Людмила Кулиева,
г. Скадовск, Херсонская обл.

— Доброго дня, шановна редакціє! У мене таке запитання - що таке їстівний каштан? Може він якось по-іншому називається? Плід диво-дерева, яке мені доводилося зустрічати, схожий на кінський каштан, смак трохи терпкуватий, нагадує смак лісового горіха. Як його лікувальні властивості, як він розмножується, де краще росте, як за ним доглядати? Щиро дякую за відповідь. «СВ» - моя улюблена газета.
Галина Краснопір, м. Бориспіль, Київська обл.

Їстівний каштан

Шановна Галино Михайлівно, я із задоволенням розкажу вам про їстівний каштан.

Їстівний каштан ще має такі назви: справжній, посівний, благородний. Ця рослина відноситься до родини букових. Росте великим деревом і розпускає своє листя в квітні, цвіте в липні, а дозріває в жовтні, приблизно на два-три тижні пізніше кінського каштану (до якого ми так звикли). До речі, їстівний каштан не має нічого спільного із кінським.

Це рослина надзвичайно міцна, самі каштани можна використовувати як замітник кави. А різні частини дерева використовують у народній медицині.

Їстівний каштан вирощувати не так вже й легко, адже росте він доволі повільно. Плодоносить починає від четвертого року

життя. Але це неморозостійка рослина, тому в суворі зими може замерзнути. Раджу спробувати вирощувати його в контейнері. Кожні два роки необхідно пересаджувати, збільшувати при цьому розмір контейнера. Оскільки ви будете пересаджувати рослину кожні 2-3 роки, то коріння потребує «стрижки» (акуратно підрізайте корінці). Один-два, які найбільші, залишайте для гарного росту.

Рослина не переносить переуволоження ґрунту. Поливайте каштан відстояною водою. Починайте підживлювати дерево з весни до кінця осені. Забезпечуйте свого улюбленця сонячним світлом та непрямими сонячними променями. Влітку виносьте контейнер з деревцем на свіже повітря. Пам'ятайте, що їстівний каштан виростає доволі високим.

Відповідає на запитання читачів квітник Наталія Щербатюк

Плід їстівного каштану

— Звертаюсь до вас із проханням. Напишіть, будь ласка, як доглядати за герберами. Я викопала свої квіти із саду і пересаддила до вазонного відерця. І чомусь, молоді листочки почали сохнути. Навіть не знаю, що мені тепер робити.
Г.П.Марчук, с. Мишарівка, Вінницька обл.

Шановна Галина Петрівно! Гербера - це багаторічна рослина з родини айстрових. Розмножується насінням та вегетативно. Для висіву використовують пропарений ґрунт, або суміш компосту з торфом (1:1). Висіане насіння присипають зверху чистим піском. Посів присипають, прикривають півковою та притіняють. Головне не дозволити ґрунту пересохати.

Якщо ви забезпечите температуру повітря 18...20°C, то сходи побачите через 7-10 днів. На жаль, молоді сіянці легко уражаються грибними захворюваннями, тому будьте обережні під час поливу, слідкуйте, щоб не застоювалась вода. Коли побачите перший справжній листок, зачекайте два-три тижні, та пересадіть рослину в ящик на відстані 4 см одна від одної. Якщо при пересадці помітили, що у молоді рослини добре виражений довгий корінець, відщепіть його для росту біч-

них. Садіть рослину глибоко, аж до листочка. Можете використовувати таку ж землю, як і для висіву насіння.

Після посадки добре полийте рослини, але надалі полив зменшуйте, оскільки залишається ймовірність рослин захворіти. Можете обприскувати молоді гербери, та не дозволяйте прямим сонячним променям попадати на рослини. Температура повинна бути близько 22°C. Після укорінення, заберіть притінення, яким ви захищали рослини від прямих променів сонця, та понизьте температуру до 16...18°C.

Щодо вегетативного розмноження, то це важкий спосіб для кімнатних умов, і я б не хотіла наголошувати на ньому.

Можна поділити материнський кущ, не виймаючи рослину з ґрунту. Розріжте ножем кореневища на декілька частин та присипте ті місця землею. У догляді за цією рослиною

головне, щоб у ґрунт добре проникало повітря. В іншому випадку, рослина загине. Якщо герберу багато поливати, то пори ґрунту - місця, де проходить повітря - будуть заповнені водою. Таким чином, рослина не зможе отримувати ту кількість повітря, яка їй необхідна. Це є найпоширенішою помилкою при догляді за герберою. ґрунт має бути легким та пухким. Гербера є досить вибагливою рослиною, особливо до поживних речовин. Тому їй необхідне часте та багате підживлення, особливо в перший рік її вирощування.

Так як ця рослина потребує кислого ґрунту, то радимо використовувати мох, він підкислює середовище. Але пам'ятайте, що мох вбирає вологу. А потім щедро віддає, тому треба бути дуже обережними. Та якщо не забезпечити рослину кислим середовищем, то вона може захворіти хлорозом через те, що не зможе використати необхідні мікроелементи з ґрунту.

Гербера - світлолюбна рослина, якій потрібно багато світла, але розсіяного.

Для гербери є три періоди щодо зміни температури:

квітень-серпень (21...23°C), рання весна-осінь (18...20°C), зима (21...23°C). Якщо під час цвітіння трохи понизити температуру, то можна затримати період цвітіння, тобто продовжити його. Та ні в якому разі не допускайте різких змін температури!

Герберу постійно потрібно провітрювати. Під час вирощування цієї рослини не забувайте обривати (відрізати) засохлі листки.

Велике значення при правильному догляді має правильний полив рослини. З осені до ранньої весни поливайте тільки водою з температурою 20...22°C, та пильнуйте, щоб вода потрапляла на листки чи на середину куща.

Якщо в зимовий період ви не використовуєте додаткове освітлення, то створіть умови для спокою гербери. Понизьте температуру повітря на день до 10...12°C, та на ніч до 8...10°C. Якщо вона буде нижчою, то весняне цвітіння дещо затримається. Під час стану спокою поливайте герберу рідко.

При правильному догляді за герберою, ви будете милуватись цією дивовижною рослиною.

Гербера

— Доброго дня, шановна редакціє! Кожного місяця з нетерпінням чекаю свіжий випуск газети «Сільський вісник». Дуже люблю квіти і маю вдома велику кількість кімнатних рослин. Мені дуже цікаво, через скільки часу виростає з насіння «Банан бархатистий карликовий» та «Стреліція королівська».
Оксана Стасюк, с. Пікуловичі, Львівська обл.

Для кращих сходів насіння банану, оболонку потрібно легенько пошкодити голкою чи нігтем (тільки не перестарайтесь). Тепер вода буде легко потрапляти в середину насінини. Важливе значення має вибір посудини для висіву насіння. Якщо у вас менше 10 штук, то зручніше висівати в загальну посудину, яка має бути досить

широкою та не дуже глибокою. В центрі та по боках необхідно зробити отвори для виходу зайвої води.

На дно посудини висипте шар дренажу (дрібні камінці або керамзит) товщиною до 2 см. Далі шар субстрату (суміш з промитого і висушеного крупного річкового піску та пропареного торфу (4:1).

Товщина шару субстрату має бути не менша 4 см, а відстань від поверхні субстрату до краю посудини - 3-4 см.

Нічого «поживного» в субстрат не додавайте, щоб не провокувати розвиток грибних та бактеріальних хвороб. Насіння розкладіть по субстрату та легенько вдав'ять. Перед висівом насіння помістіть в розчин пергаментного калію (кольору міцного чаю на 30 хвилин). Таким же розчином (гарячим) полийте субстрат за одну годину до висіву насіння. Посудину з насінням накрийте склом. Насіння для проростання потребує світла, але не дозволяйте попадання прямих сонячних променів.

При висиханні субстрату з насінням занурте горщик у більшу посудину з водою (теплою, кип'яченою), у якій розчинить трошки марганцівки. Коли з'являться вологі плями на субстраті, можете виймати горщик.

Якщо буде з'являтися пліснява, то уражені насінини видаляйте з шаром субстрату, та всі підозрілі частини негайно забира-

ють. Заздалегідь приготувавши міцним розчином марганцю обприскують субстрат, покривне скло дезінфікують та накривають посудину. Насіння проростає до трьох місяців. Набагато простіше буде, коли з'являться сходи. Вони ростуть досить швидко і легко. Дайте рослині багато тепла, світла та свіжого повітря і ви здивуетесь, яке чудо росте у вашому домі.

Стреліцію можна вирощувати з насіння. Це досить легко, але потрібно мати велике терпіння. Насіння замочить у воді на добу, при чому воно не повинно бути повністю занурене у воду, а лише мати навколо себе вологе середовище. Відщепіть оранжеві оболонки (щоб насіння не згнило) та посадіть у землю (суміш піску та торфу). Насіння прикрийте шаром ґрунту завтовшки до 0,5 см. Горщик з насінням покладіть на блюдце з водою, котра буде зволожувати субстрат знизу. А тепер запасайтесь терпінням, чекаючи сходів, бо з'явитися вони можуть навіть через 6 місяців. Через кілька років ви зможете милуватися дивними квітами.

Стреліція

Квітучий банан

Ищите «свой» вариант...

Следующая тема, которую нам предстоит рассмотреть, может быть условно названа «Вход». А начнем мы с того, что проанализируем все плюсы и минусы исходной ситуации (рис. 1) и рассмотрим варианты ее оформления. А еще – поговорим о психологической нагрузке этой зоны.

Продолжение.
Начало в «СВ» № 1 за 2010 г.

Композиция перед входом на СВОЮ территорию – это первое, что мы видим, возвращаясь «к себе» и что видят «посторонние», проходящие мимо. Поэтому «зона входа», с психологической точки зрения, для «чужих», – всегда демонстрация: «Здесь живем МЫ!» или: «Вот МЫ какие!». А для «своих» – это всегда зона приветствия, зона радости, зона конца пути и ожидания отдыха. И прежде чем приступать к оформлению входа на участок, надо выяснить, для кого НА САМОМ ДЕЛЕ оформляется эта зона, для «чужих» или для «своих»?

А если и тех и для других, то загляните «в себя», и задайте себе вопрос: что для вас важнее «соседей удивить» или испытать радость возвращения «в родное гнездо»? От того, как вы себе ответите, будет зависеть подбор растений и объемное решение композиции. В первом случае объем должен плавно нарастать ко входу с обеих сторон, чтобы взгляд идущего мимо человека плавно скользил, переходя с одного акцента на другой. И самые эффектные растения высаживаются возле входа, это – «визитная карточка». И еще: декоративный эффект должен быть непрерывным и по «цвету» и по «форме». Поэтому в таких композициях упор делается на вечнозеленые растения, имеющие четкую форму, и чаще всего предпочтение отдается – хвойным. А между ними высаживают растения, «выстреливающие цветом» – весной, летом и осенью.

А во втором случае – мы устраиваем «приглашение войти». Поэтому объем композиции должен убывать к входу, так чтобы взгляд подходящего человека, скользя по внешнему краю композиции, сразу устремлялся внутрь. И в этом случае желаем непрерывный декоративный эффект, однако ставка делается не на «форму», а на «цвет». Потому что, именно «цветом» можно сыграть на струнах души мелодию любой окраски: от легкой грусти до тожественной радости. И еще такой нюанс, в обоих случаях в «зоне входа» высаживаются растения достаточно неприхотливые к условиям выращивания, не требующие сложного ухода (из категории «посадили и забыли»).

Ну, с теорией мы покончили, переходим теперь к практике: оценке исходной ситуации и перебору вариантов. В нашем

случае, с первого взгляда ясно, что в этом уютном месте (рис. 1) живут люди, не привычные пускать «пыль в глаза» и что вход на их участок – это «зона приветствия» в чистом виде. Вот теперь можно приступить анализу ее плюсов и минусов.

И так что имеем в «плюсе»:

1. Задний фон из больших деревьев, образующий сверху красивую рамку.

2. Штакетник, который может служить фоном для чего угодно, и при этом не будет отвлекать на себя внимание.

3. Много места перед забором.

4. Объемный элемент справа от входа (будем считать что это – сирень).

5. Масса зеленого цвета, спокойных оттенков, которые можно сочетать с любым цветом.

А в «минусе»: явный избыток зеленого цвета, навещающего невыразимую скуку!

Займемся сначала объемом и принципиальной схемой оформления входа. С правой стороны от калитки, благодаря уже растущей там сирени мы имеем вытянутый вверх объем, но он почти весь – над забором, а под сиренью – скучно и пусто. Поэтому справа от сирени мы посадим кустик такой высоты, чтобы он «прикрыл ей коленки» – почти до листьев, а с левой от него стороны, – устроим растения меньших, чем у этого кустика, высоты и объема.

С другой стороны от калитки надо создать композицию такого объема и высоты, чтобы она зрительно уравнивала сирень и ее свиту. Для этого нам понадобится не очень крупный, но эффектный куст, такой, чтобы он полностью заслонил собой забор и стал фоном для остальных компонентов композиции. А перед ним и справа от него – посадим растения, убывающее ко входу по высоте и объему. Чтобы обеспечить непрерывный декоративный эффект, надо в композиции организовать зоны декоративные: круглый год; весной; весной и летом; только летом; летом и осенью (рис. 2).

Теперь поговорим о цвете и о настроении. В нашем случае «тон» задает сирень, цветущая весной. Но светло-фиолетовый цвет плюс зеленый оказывает слишком мощное успокаивающее воздействие. Поэтому, чтобы «сдвинуть» эмоции в сторону «радости» нам понадобится пятно спокойных оттенков красного цвета (от пурпурного – до розового) на весь сезон, и желтый –

на весну и лето. И еще можно использовать такой эффектный прием, как «эхо по цвету». Это – когда в одном месте композиции есть постоянное пятно какого-то цвета, а других ее местах на более короткое время в течение сезона возникают зоны меньшего объема, окрашенные в его оттенки (рис. 3, 4, 5, 6).

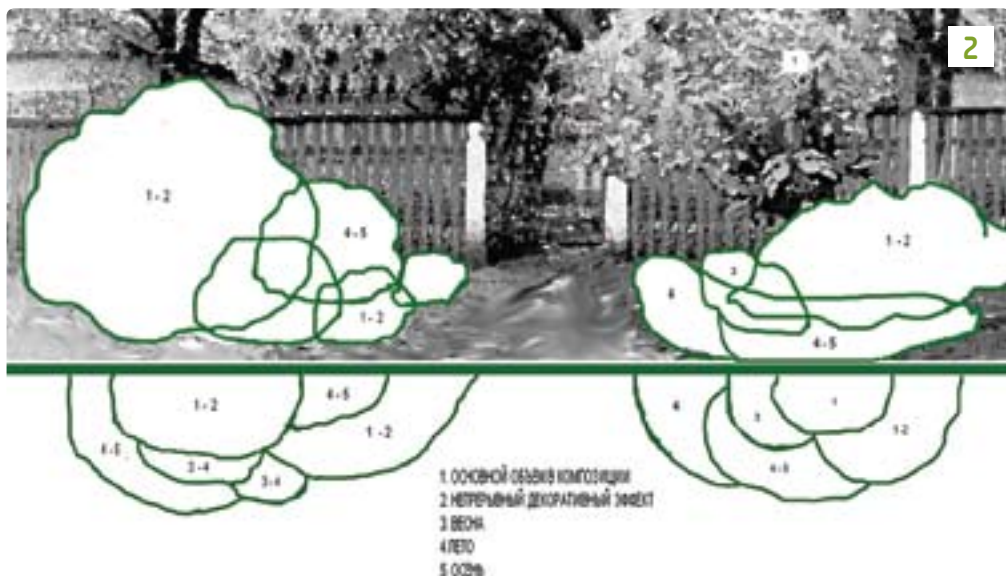
И в заключение, несколько слов о растениях. Я представила себе, что за штакетником – МОИ дом, поэтому на рисунках – мои любимцы. У входа я «посадила» трех представителей двух родов семейства Барбарисовых – Барбарис и Магония (на рисунках слева от калитки, высокий куст – Б. оттавский и три кустика Б. тунберга «Адмирал» и «Адамс»). Они идеально отвечают требованиям о непрерывном декоративном эффекте и неприхотливости. И барбарисы, и магония абсолютно нетребовательны к почвам, и хотя они светолюбивы, но хорошо растут и в полутени, не боятся сильного ветра, отлично переносят засуху и наши зимы, – и не выносят только заморозков. Они особенно красивы весной во время цветения (рис. 3). Летом барбарисы красуются насыщенным цветом пурпурных листьев, а глянцевые листья магонии пускают зайчики, отражая солнечный свет. Осенью и зимой они очень декоративны, благодаря яркой окраске ягод – красной у барбарисов и голубой – у магоний.

Для того, чтобы эта композиция ласкала взгляд с начала лета и до самой осени, нам понадобятся многолетники, которые будут цвести весной – до цветения сирени, многолетники, цветущие только летом и только осенью, и многолетники, которые будут фоном для цветущих однолетников в течение ВСЕГО лета. Поэтому за Б. тунберга «Адмирал» я «высадила» древовидный пион, и уже за ним, под забором, – высокий розовый сорт ново-английской астры, а слева от него – нарциссы, крокусы, тюльпаны, лилии, хосты, и низкий сорт ново-бельгийской астры.

А рядом с сиренью, слева от магонии, – нарциссы и папоротник, перед которым нужно посадить низкие, но цветущие ярко и продолжительно летники, по цвету перекликающийся с отцветшей магонией и с «барбарисовой компанией». Я бы посадила тагетес и, наверное, петунью...

Наталья Лубенская

Продолжение следует

Відпочиваю душею

Передплачую «Сільський вісник» уже чотири роки. Кожен новий примірник очікую як свято і ще жодного разу не була розчарована у своїх сподіваннях. Завжди знаходжу чимало цікавих ідей, багато розповідей про ту чи іншу культуру.

А тепер розповім про свої садові квіти і про райський куточок, де можна відпочити душею. Ось уже третій рік милуються моїми квітами перехожі і моя родина. Втішаюсь і я. Всього час думаю: скільки дива може розташуватись на маленькій ділянці землі, що дарує насолоду для очей та натхнення для душі.

На своїй ділянці землі вирощую багато різних квітів, чимало

їх і в хаті. Понад усе мені подобаються мої красуні-лілії. Маю дуже багато їх сортів і кожна краща за іншу. Але дві із них неперевершені! Одна – заввишки 140 см, цього року мала широке стебло, на якому розквітло протягом місяця 350 квіточок (фото додаю). А інша лілія виростає заввишки близько двох метрів. Не лише ці лілії я отримала через «СВ», а також багато-багато інших квітів. На землі важко працювати, але коли бачиш плоди своєї праці, то це – в насолоду, тому що квіти за мою працю дарують мені радість і задоволення. Я ними живу.

Хочу описати своє подвір'я. В мене була мрія зробити біля бесідки ставок з водоспадом. Викопувала власноруч, а каміння польове збирала по всіх полях, де тільки

Дорогі учасники конкурсів «СВ»!

Ми дуже вдячні всім, хто вже надіслав світлини та розповіді для участі в започаткованих минулого року конкурсах – «Від вулиці до ганку» і «Кращий балкон». Аби мати можливість ознайомитися з більшою кількістю кращих дописів, ми вирішили підвести підсумки обох названих конкурсів на місяць пізніше, ніж було визначено раніше, – не в лютому, а в березні.

знаходила. Проект і початок роботи. Невдовзі завершила все зі ставочком, прикрасила його. В ньому уже зараз живуть карасики, цвітуть водяні лілії (кувшинки), які, до речі, теж виписувала через «СВ». Біля ставочка виложила стежку з каміння.

Скільки ж на це треба часу, роботи! Але воно того варте.

Задумів ще дуже багато...

Юлія Володимирівна Денисюк
с. Синіжево, Рівненська обл.

Колодязь, мангал, хатинка для котика
і вже викладена камінем доріжка до басейну

Лілія Regale, на стеблі якої
було 350 квітів – одні відцвітали,
а інші розквітали

Лілія
висотою
2 метри!

«Незрик з українкою».
Виготовлено мною
на свято квітів сину до школи

Впроекті –
басейн та доріжка

Так виглядає новий басейн

Алеї, що ведуть до раю

Цю невеличку статтю, де я спробувала коротко розповісти про свої скромні досягнення та успіхи, та світлини до нею я пропоную до участі в конкурсі «Від вулиці до ганку».

Квітами захоплююсь з дитинства, але маючи вже власну родину, плакаю мрію – створити «райський» куточок на своєму подвір'ї. Біля будинку чоловік змайстрував красиву альтанку. А вздовж неї та будинку я облаштувала квіткові алеї. На світліні 1 можна побачити, як виглядає наша альтанка навесні, коли квітнуть крокуси, тюльпани та нарциси, а також ваїтку – після того, як відцвітуть цибулинні – я їх викопую, а на їхнє місце висаджую розсаду чорнобривців, портулак та петунію, а кошики петунії прикрашають східці будинку. Хочу сказати, що чорнобривці дуже люблю. Низькорослі гібриди Inca II Primrose яскраво-лимонного кольору висаджую вздовж доріжок, а серединку заповнюю чорнобривцями звичайними та портулаком, створюючи справжні візерунки. Така краса милує око не тільки нам, а й усім, хто її бачить.

На світліні 3 – справжня алея із троянд і лілій. Так складалося, що лілії і троянди у мене цвітуть разом, і таке сусідство їм тільки на користь. Спочатку, від ранньої весни ці квіти радують своєю зеленню. Зацвітають першими троянди, в той час коли лілії ще набираються сил та зросту. Потім розпочинається парад лілій. Спершу зацвітають азіатські, а потім одна за одною інші: ЛА-гібриди, ОТ-гібриди, ЛОО-гібриди, орієнтальні.

Алеї мого саду нагадують під час такого «параду цвітіння» лілії якусь казкову країну. Довершена краса лілій – на світлинах 2 і 4. Наші сусіди приходять помилуватися моїми красунями, а дехто каже, що тільки людина з добрим серцем і чистими думками може власноруч створити таку красу. Не знаю, як воно насправді, але можу запевнити – в кожному рослинку я вкладую часточку душі. З великою любов'ю та турботою ставлюся до кожної квіточки, не тільки підживляючи їх добривами, а й підтримуючи добрим словом. І своїх діточок з малих років навчаю ставитися з повагою та любов'ю до всього живого.

З-поміж троянд хотіла б відзначити такі:

Ностальжі, Глорія Деї, Елізабет, Гран Прі, Маргарет, Гебрудер Грім, Доріс Тістерман, Алоха, Розанна – це надзвичайно красиві сорти чайно-гібридних і витких троянд. Всього маю двадцять сортів троянд і близько сорока сортів лілій. Зазвичай поміж троянд і лілій насіваються чорнобривці, портулак та петунії – і тоді вже серце завмирає від дива! Коли ж відцвітають лілії, троянди починають своє друге цвітіння – рясне і прекрасне – аж до заморозків.

Затінені куточки нашого саду також не залишаються вільними. Поміж горіхами та виноградом добре почуваються ірис бородаті й люпин, а скільки ще можна всього додати – лілейники, папороті, турецька гвоздика, флокси, бузок, півонія звичайна та деревоподібна, ехінацея, рудбекія, гадіолуси, цинії, целозія, матіоли, жоржини... Усі ці квіти прикрашають мої алеї та квітники, і можна про кожну з них розповідати довго та щиро, адже все, що вирощують людські (наші з вами!) руки, – красиве й безцінне, єдине й неповторне, як саме життя...

Тетяна Логвинова
сел. П. Борцагівка, Київська обл.

1

2

3

4

І красивий, і смачний, і цілющий...

Одного разу, гортаючи мій улюблений «СВ», я звернув увагу на чудову рослину, насіння якої пропонувалося у каталозі. Клеома – Бризки шампанського. Рослина справді чудова: висока, довго квітуча, високодекоративна. Замавав насіння, висіяв, розсаду висадив і став чекати коли ж зацвіте. Коли прийшов час рослині цвісти, то не лише мої хатні були приємно здивовані, а й сусіди приходили милуватися. Але наступна розповідь не про красуню клеому, а про її двійника – іван-чай.

Поїхали ми з родичами збирати суніцю. Хоч і полуниця виродилася на диво, і власної садової впродовж літа вдосталь, та все ж лісова суніця є лісова. Хоч кілька літрів на зиму запасти потрібно. Хоча б для ліків. Коли настав час обідати, я став шукати галявину, де б можна було розміститися. І, о диво! Очам не вірю. Переді мною розкинулася простора галявина, вся вкрита прекрасними квітами, дуже схожими на мою улюбленицю клеому. Правда, колір трохи інший, більш насичений. І висота не така. Я покликав усіх помилуватися цим чудом. І, звичайно, кілька екземплярів зірвав щоб проконсультуватися у більш досвідчених травознаїв. Мої консультації і пошуки дали вражаючий результат. За якийсь час кілька кореневищ іван-чаю уже посели-

лися на моїй лікарській грядці. Варто зауважити, що в наступному році саме завдячуючи цій рослині грядка стала не просто лікарською, а цілим декоративно-екзотичним куточком.

Отже, шановний читачу, про все по порядку. Іван-чай (*Chamaenerion angustifolium*) – багаторічна рослина, висотою 1-1,5 метри. Квіти насичено рожевого кольору у формі великого видовженого суцвіття. Квіткування відбувається поступово – спочатку цвітуть нижні квіти, і так поступово квітнуть до самої верхівки. Так що процес цвітіння досить тривалий. Видовжене листя вкриває стовбур від самої землі до квіттки. Розмножується рослина як насінням, так і кореневими відростками. Рослина полюбляє галявини (потребує багато

сонця), вирубки і особливо – місця лісових пожеж (при посадці не забудьте підкинути у ямку деревного вугілля й попелу). Цвіте іван-чай від червня до кінця серпня. Після цвітіння вкривається пухом, який і розносить насіння по всій околиці. Тому щоб уникнути небажаного розмноження, відцвілі квітконоси зрізують. Обрізування потрібно проводити вчасно, адже допоки верхівка суцвіття цвіте, нижні квіти вже дали плоди, і насіння розлітається.

Про практичну сторону

На моїй грядці іван-чай зайняв місце під парканом поряд з Божим деревом (полин). І слугує прекрасним тлом для синюхи, та звіробію деревовидного. Коли приходить пора зрізати квітконоси, настає час для цвітіння суцвіття – солідаго.

Коли колеги квітникарі-травники відідалися про те, що я маю на грядці іван-чай, відбою не було, всі просили поділитися сировиною. Спочатку я дивувався, але згодом зрозумів причину.

Лікувальні та корисні властивості

Рослина не даремно має таку назву. З неї давня виготовляли чай. Кріпаки в багатьох майданках паралельно з виготовленням шампанського з березового соку, займалися і виготовленням чаю з листя іван-чаю. Масовим його виробництвом займалися за деякими відомостями в селі Копор'є, що неподалік Петербургу. Звідси і назва – копорський чай. Везли чай відправляли до столиці, а пізніше навіть експортували. До речі, копорський чай складав велику частку прибутків. Згодом його витіснив імпортований Англією індійський. Правда за смаковими якостями вони практично однакові. За запахом іван-чай переважає (приємніший, ніжніший). А от за дією, вони абсолютно різні. На відміну від індійського, який має тонізуючу і збуджуючу дію, іван-чай має заспокійливі та лікувальні властивості.

Ложку сировини залили склянкою окропу, настоювати 20-25 хвилин (трохи довше за звичайний чай) – маємо прекрасний смачний чай і просто заспокійливе. Відвар листя і квітів іван-чаю

(3 столові ложки сировини заливаємо 0,5 літри води і кип'ятимо 3-5 хвилин, приймати по півсклянки 3 рази в день перед споживанням їжі), лікує гастрити, і взагалі має протизапальну дію. За свої протизапальні властивості, іван-чай посідає перше місце серед рослин-лікарів. Цим же відваром можна промивати рани і язви, а також очі при травмах рогівки. Додають такий відвар і до купелі, коли купують діток – заспокійливе, і лікує екземи шкіри.

В давнину пухом наповнювали подушки для знаті (пух дуже м'який, еластичний і гігроскопічний). Для того щоб наповнити подушку середнього розміру пух збирали п'ятеро людей впродовж тижня. Відповідно і ціна була.

Нарешті – про головне

Секрет приготування копорського чаю. Листя зривають у період цвітіння. Розкладають шаром 5-6 см, дають трохи прив'янути. Коли листя ледь прив'яло, руками, скручують з нього валики у формі сигар. Склавши їх у будь-яку глибоку посудину, накривають вологим рушником. При кімнатній температурі витримують до появи приємного насичено-фруктового запаху. Я особисто залишаю на ніч. Коли я вперше стикнувся у лісі з іван-чаєм, то кілька стебел забув у машині. Через два дні машину наповнив такий диво-аромат, що просто словами не переказати. Ми дивувалися. Адаже тоді ми ще не знали усіх секретів цієї квіткої-лікаря. Наступним етапом є нарізування. Впоперек нарізають кільцями і сушать при температурі 100°C. Головне не пересушити, бо тоді з'явиться запах горілого паперу (коли температура вища). Зберігати потрібно у скляних банках закривши пластиковою кришкою. Дуже смачний і корисний чай у пропорції: 1 частина іван-чаю і 1 частина чорного. Правда настоювати потрібно трохи довше як звичайно.

Прекрасні смакові якості мають і висушені квіти цієї диво-рослини. Існує ще один простіший спосіб заготівлі сировини іван-чаю. Зриваємо стебла в період цвітіння коли нижні квіти перецвіли, але не утворили насіння, а верхні ще не цвітуть. Даємо їм трохи

прив'янути, можна навіть на сонці. І тримаючи кінець стебла в одній руці, протягуємо крізь злегка стиснений кулак другої руки, приминаючи таким чином і листя, і квіти. Цей процес повторюємо по кілька разів з кожним стеблом. Це замінить процес скручування в сигари. А тоді, злегка покропивши водою, накриваємо на ніч полотниною, або будь-якою тканиною, бажано натуральною. Сушити найкраще підвісивши під залізним дахом. Головне, щоб погода була сонячна. За дві доби сировина готова. Звичайно цей спосіб простіший, але перший справжній, «історичний» та якісніший.

Дуже цікаву інформацію мені довелося почерпнути з історичних джерел та довідників про цю рослину. Зовсім не випадково копорський чай користувався такою популярністю в Європі. Про його унікальні властивості знали вже тоді. А саме, його здатність лікувати запалення простати. Сьогодні в наслідок складних науково-медичних досліджень встановлено, що копорський чай дійсно знімає запалення простати, зупиняє ріст аденоми. Але найголовніше те, що він протидіє переродженню доброякісної пухлини на злоякісну. Виявляється, цей чудодійний напій перешкоджає переходу чоловічого гормону тестостерону у дигідротестостерон, котрий сприяє переродженню аденоми у ракову пухлину. З лікувальною метою напій потрібно приймати по склянці тричі на день за схемою: місяць прийому – 10 днів перерви. І так тричі. Варто зауважити, що для лікувальних цілей чай п'ють не підсолоджуючи. Найкращий результат при проблемах з простатою дає лікування іван-чаєм в поєднанні з продуктами бджільництва: квітковим пилом, та спиртовою витяжкою з мертвих бджіл. Але це вже тема іншої статті.

Ну що, ви зацікавлені? Пишіть, поділюся насінням і рецептами. Дай Боже, щоб ви завжди були здоровими, і вас радували прекрасні сусіди-квіти. Вони наші перші рятівники. Подбайте про те, щоб знайти їм місце на ваших грядках.

Богдан Юрійович Денисюк,
м. Рівне

Иссоп лекарственный

Очень нужная и своевременная рубрика в «Сільському віснику» – «Ліки під рукою». Каждый из нас должен задуматься: не лучше ли вместо «химии», дорогой и ненадежной, применять то, что предлагает сама Природа?

Во флоре Украины насчитывается около 4000 растений. Народная медицина использует для борьбы с болезнями около 1000, официальная – 300. Я думаю, что наши предки знали предназначение гораздо большего количества растений, просто эти знания где-то потерялись во времени. Но даже тех знаний, что остались, хватит, чтобы вылечить многие заболевания без таблеток. Конечно, от траволечения эффект не наступает мгновенно, зато нет побочных эффектов и болезнь отступает надолго, а то и навсегда.

Хочется поддержать Кривуненко Л.В. (статья «Аптекарский огород» – «СВ» № 11 за 2007 г.), действительно лекарственные растения очень декоративны и полезны. Давайте их разводить у себя на приусадебных участках и – здоровья всем жителям Украины!

Подробнее хочется остановиться на иссопе. Иссоп – многолетний кустарник высотой 40-70 см, с прямостоячими ветвистыми побегами. Листья мелкие, почти сидячие, ланцетовидной или

линейно-ланцетовидной формы. Цветки мелкие голубой, лиловой, розовой или белой окраски, расположены по 3-7 в пазухах листьев и образуют вытянутые колосовидные соцветия.

Цветёт со второго года жизни на протяжении июля-августа. Плод – трёхгранный продолговато-яйцевидный орешек тёмно-бурой окраски. Растение хорошо переносит холод и засуху, растёт на любой почве, кроме заболоченной и засоленной. Участок глубоко перекапывают, вносят перегной, компост и полные минеральные удобрения.

Размножают посевом в грунт или рассадным способом, а также вегетативным путём (делением куста, черенками, отрезками корней). Семена высевают рано весной, рядами через 15-20 см, заделывая на глубину 1-2 см. Но лучше практиковать рассадный способ. Делят кусты весной, высаживая растения несколько глубже, чем до пересадки. Черенками размножают иссоп лишь в случае крайней необходимости, так как это очень хлопотное дело. Черенки режут рано весной. Они хорошо укореняются при температуре +12...+14°C во влажном песке в тени.

На одном месте иссоп даёт хороший урожай 5-6 лет. Уход заключается в периодическом рыхлении почвы, удалении сорняков, прореживании (при посеве семенами на расстоянии 40-45 см), внесении органических и минеральных

удобрений. Особенно необходимы подкормки и поливы со второго года жизни, после каждого среза зелени. Молодые побеги и листья иссопа срезают 2-3 раза в начале цветения на высоте 12-15 см от поверхности почвы. При семенном размножении урожай начинают убирать со второго года жизни, а при вегетативном – в год посадки. При благоприятных условиях после среза растение хорошо отрастает, что позволяет повторить уборку.

Возделывают его как овощное, лекарственное, пряно-вкусовое, декоративное растение. Иссоп – прекрасный медонос. Свежие и сушеные листья, молодые побеги и цветки содержат ароматные масла приятного горьковатого вкуса. Его используют как ароматную приправу к салату, супу, овощным и мясным блюдам. Имеет широкое применение в пищевой и парфюмерной промышленности.

В народной медицине иссоп применяют при кашле, бронхите, бронхиальной астме, желудочно-кишечных заболеваниях. Эффективны примочки и обмывания при плохо заживающих ранах и язвах, полоскания рта и глотки при воспалении дыхательных путей, а также компрессы при конъюнктивитах. Иссоп влияет на отхаркивание, полезен при бронхиальных катарах, умеренно желчегонный. В качестве чая используется и против чрезмерного потовы-

деления, для улучшения пищеварения – 2 чайные ложки сушеного иссопа залить чашкой кипятка. Иссоп содержит кроме эфирных масел гликозиды, 5-8% дубильных веществ, магниевые соединения. Действует иссоп так же как шалфей, имеет антисептическое действие, особенно на мочеточники. В свежих листьях содержится много витамина С.

На моём участке растут три больших куста иссопа и несколько мелких, этого вполне достаточно и для лечения

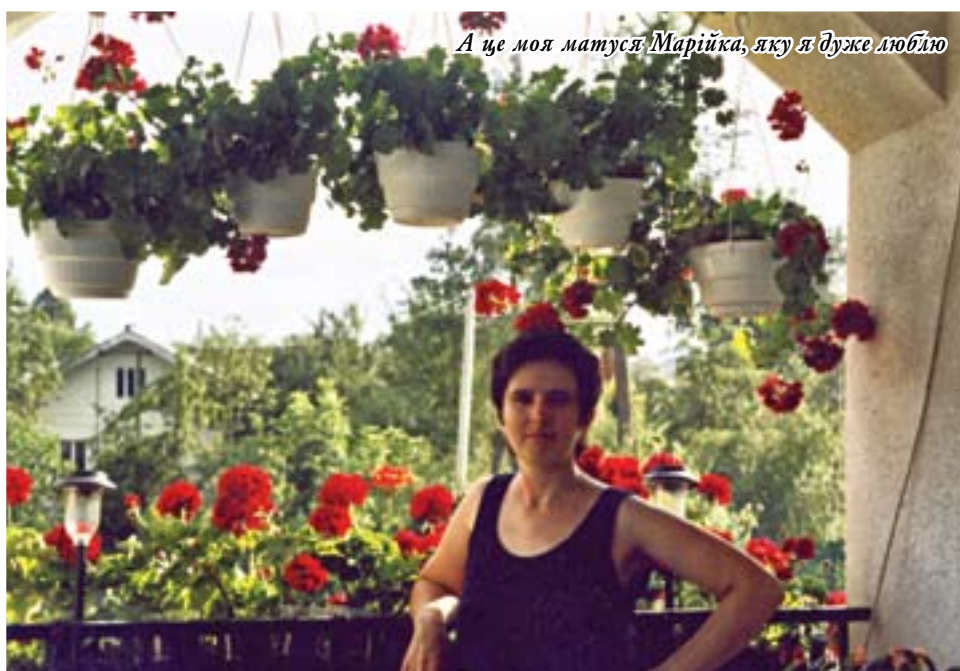
в случае необходимости, и для того, чтобы любоваться этим красивым растением. Интерес к иссопу в последнее время вырос, на рынке хорошо продаются 2-3-летние растения. Иссоп – полувечнозелёное растение, концы веток немного подмерзают зимой, поэтому я стригу его осенью. Весной ветки быстро отрастают, чтобы порадовать меня в середине лета красивыми ароматными цветами.

Татьяна Астапова,
с. Орловица, Днепротровская обл.

Доглядаємо – як за малою дитиною

Звати мене Ірина, у лютому мені виповнюється 12 років. З огляду на те, що я багато часу допомагаю своїй матері доглядати за квітами, то вирішила написати про наші балконні красуні – пеларгонії. Доглядати за ними не важко, треба лише їх любити. Так каже моя мати, і я з нею згодна. Садить мама квіти в торф, додає трішечки піску. Поливає спеціальним розчином для пеларгоній. А догляд має бути як за маленькою дитиною: не заливати квіти, постійно слідкувати, щоб вони не висохли. Раджу всім спробувати вирощувати ці чудові рослини, тому що це цікаво й корисно для душі.

Ірина Калібабчук, с. Старі Богородчани, Івано-Франківська обл.

А це моя мати Марійка, яку я дуже люблю

Це мій братик Тарас. Коли наша мама хворіє, то всі обов'язки по догляді за цими чудовими квітами переходять до мене та до мого братика

Від такої краси мені хочеться літати. Цей куточок ми створювали всією сім'єю: мій тато – Анатолій, мати і братик Тарас.

Щоденні праця й радість

Для себе намагаюся виростити розсаду сама. З кількох причин: так цікавіше, надійніше та ще й дешевше. Із придбаною розсадою обов'язково принесе якийсь шкідник, і тоді потрібно боротися з ними...

Дуже люблю пеларгонії за те, що вони невибагливі. Вирощую розсаду із осіннього та лютого живцювання по-різному, і зробила висновок, що однорічні кущі пеларгоній цвітуть рясніше і квіти мають крупніші. Тому стараюся кожної весни мати хоча б половину свіжих рослин пеларгоній на балконі. Старі кущі зберігаю і в квартирі на підвіконні, і в холодному світлому приміщенні, але на початку лютого їх обрізаю на пенёк в 5-6 см висотою і пересаджую в нову землю. Через два тижні після пересадки з'являються нові бруньки, а за 2-2,5 місяці пеларгонії знову цвітуть. Люблю вікна із південної сторони. При підживленні я користуюсь сухим мінеральним добривом польського виробництва: на початку сезону – повне (НРК), а далі – РК.

Надійно та економічно вигідно... Коли приходить осінь, то виникає питання, де ж це все подіти? Я вирішую дуже просто. Інколи продаю, коли хтось хоче на розсаду на наступний рік якийсь кущик, а найчастіше дарую або – в школу, де вчився мій син, чи в якийсь садочок. Головне, аби в добрі руки.

Доглядати за квітами допомагає інформація з різних джерел, в тому числі і публікації вашої газети. Особливо мені допомогли статті квітникарки Алли Попової. Після того, як я помістила взимку в холодне приміщення королівську пеларгонію, вона в мене цвіла ціле літо, а до того три роки тільки зеленіла.

З вирощуванням петуній набагато складніше. Насіння намагаюся купувати в солідних фірмах, в тому числі

виписую через «СВ», хоча бувають і «проколи». Щоб петунія зацвіла в кінці травня, її потрібно посіяти в кінці січня, або на початку лютого, уважно слідкувати за температурою. Дobreю підказкою тут були публікації в довіднику «Всесвіт». Років п'ять тому, коли я сіяла петунію і ставила горщики з насінням на підвіконня, то воно або сходило і пропадало, або взагалі не з'являлось, бо температура там не більше 15°C. А потім ми вирішили зробити тепличку у квартирі, щоб і людям не заважала, і результат отримати. Виникло питання: «Де?» В кухні на холодильнику висотою 1,7 м, над яким дуже зручно повісити лампу денного світла. І отак щодесни вже три роки там росте розсада петуній (і не тільки).

З підказки Алли Попової сію по одній насінині в щільниковий розсадничок – плиту. Витрачаю багато часу на посів, але при пересадці не займаюся копінкою роботою щодо пікірування маленьких сходів з двома листочками. Після появи двох справжніх листків, обережно починаю підживлювати добривами фірми «Planton». Спочатку – один раз на тиждень, далі – два, а вже потім – через день. По мірі росту розсаду перевалюю в більш щільники 2-3 рази, поки не висаджу на постійне місце (на балконі чи клумбі). Для петуній, особливо ампельних, дуже важливим є формування куща. Для цього я роблю прищипування пагонів кілька разів, аби утворився кругленький кущик. Оскільки петунію дуже «любить» борошниста роса, їй потрібен обробіток протигрибними засобами.

Ось так – коротко і просто – про щоденну працю, але це і насолода, і радість, особливо, коли виходить те, що задумала.

Ольга Іванівна Вдовиченко, смт Турійськ, Волинська обл.

Остров цветов

Прошлым летом мы ездили с мужем к друзьям в Германию. Они устроили нам экскурсию на остров цветов – Майнау, который находится на озере Бадензее, на границе со Швейцарией. Такого множества цветов и декоративных растений нам не доводилось видеть нигде! Это и просто интересное сочетание сезонных цветов, высаженных в открытый грунт, и цветочные композиции в виде различных фигур и сказочных героев (фото 1, 2, 3), цветочные стены из разноцветных петуний. Очень красиво смотрится бегущий по ступеням ручеек, по бокам которого растут цветы, сменяющие друг друга в зависимости от времени года (фото 4).

С каждым шагом мы замирали от новых идей местных дизай-

неров. На фото 5 можно увидеть цветущие петунии, высаженные в виде озера Бадензее. На указателях указано с чем это озеро граничит, чьи берега омывает. А в середине зеленого островка – остров Майнау. Очень нам понравился дом бабочек, который находится под прозрачным куполом. Переступаешь порог и попадаешь в «тропики» с их влажным (тяжелым для нас, не привыкших) климатом. Не успеешь оглянуться, все рассмотреть, а у тебя уже на голове, на плече, да где угодно, сидит бабочка, которую, если когда-то и видел, так только на картинках. И этих крылатых красавиц там множество – различных размеров и окрасок.

По всему «дому» расставлены подносы с едой для бабочек. Это

нарезанные бананы, апельсины и другие фрукты. В другом помещении, тоже под прозрачным куполом (правда намного выше предыдущего) растут огромные пальмы, а внизу, как и везде и всюди, – цветы: и комнатные, и садовые. Здесь же находится кафе, где люди среди всего этого великолепия могут перекусить, выпить чай, кофе, просто отдохнуть.

Весь остров нам не удалось обойти, но все равно мы получили такой заряд положительной энергии и море впечатлений, которого хватает надолго.

А привезенные фото не дадут нам забыть все это...

*Вита Николаевна Бутко,
г. Изюм, Харьковская обл.*

1

2

5

3

4

оголошуємо нові конкурси!!!

Конкурс «Газету – друзів, квіти – у подарунок»

Конкурс проводиться у рамках програми «Зелена Європа – Зелена Україна», що здійснюється міністерством сільського господарства Нідерландів з метою поширення високої культури квітництва та овочівництва на теренах Європи, за спонсорської підтримки, у нашому випадку – відомої голландської фірми Delta Group Holland.

Загуйте передплатити або самі зробить приємний подарунок – передплату своїм друзям чи близьким на «Сільський вісник»! Надішліть нам копії двох (або більше) оплачених квитанцій на газету «Сільський вісник» терміном не менше, ніж на три місяці, які оформлені під час дії конкурсу.

Усі учасники, які виконали умови конкурсу, гарантовано отримають подарунок у вигляді набору насіння квітів європейської селекції!

Термін дії конкурсу – від 10 лютого й до 10 березня 2010 року, тобто передплатити нашу газету слід як мінімум на 3 місяці – квітень, травень, червень. Нагадуємо, що вартість передплати на три місяці – 8 грн. 94 коп., передплатний індекс 23148.

Чекаємо на ваші листи з копіями передплатних квитанцій до редакції газети, і вже з найближчим вашим замовленням (або окремо) ми надішлемо ваш подарунок.

Шукаємо зірок садівництва! (квітникар, плодоовочівник)

До нашої редакції щомісяця приходять сотні листів із запитаннями щодо вирощування, догляду та захисту різноманітних рослин. Чимало рослин із наших каталогів є дуже рідкісними на теренах України, тому ми будемо надзвичайно вдячні тим, хто поділиться своїм досвідом, знаннями з нашими читачами.

Якщо ви вважаєте себе професіоналом у вирощуванні певних культур (квітів, овочів, фруктів), то напишіть нам перелік рослин, з якими ви працювали (працюєте) та маєте досвід фахівця, а також детально опишіть одну із них (як ви вирощуєте, доглядаєте, захищаєте), додаючи, по можливості, фото.

Станьте нашим садівником-порадником!

Найкращі роботи будуть надруковані на сторінках «СВ», а ви, окрім звичайного гонорару, котрий ми сплачуємо усім авторам нашої газети, матимете додаткові привілеї (знижки та подарунки, можливість, за додаткову оплату, допомагати нам з вибором нового асортименту рослин, відповідати на листи читачів).

Редакція газети «Сільський вісник» та туристична фірма «Астравел» пропонують всім, хто захоплюється квітами, приєднатися до групи однодумців, щоб здійснити

ПОДОРОЖ до Європи з відвідуванням парку квітів «Кекенхоф» у Голландії під час святкування Дня народження Королеви

Маршрут

Київ-Амстердам-Київ

Термін туру: з 29 квітня по 4 травня 2010 року

29 квітня (четвер). Збір групи в аеропорту Бориспіль о 10:40 (за 2 години до вильоту). Виліт в 12:40 рейсом Київ-Дортмунд. Прибуття до Дортмунду о 14:20. Трансфер автобусом до Голландії. Поселення, ніч у 3-зірковому готелі.

30 квітня (п'ятниця). Сніданок. Участь у святкуванні Дня народження Королеви Нідерландів. Оглядова екскурсія та круїз по каналам Амстердама та вечірня прогулянка містом. Ніч у готелі.

1 травня (субота). Сніданок. Відвідування парку квітів Кекенхоф (трансфери в парк). Ніч у готелі.

2 травня (неділя). Сніданок. Участь в «Дні відкритих дверей» спеціалізованих фірм-партнерів. Від'їзд до Німеччини. Ніч у готелі.

3 травня (понеділок). Сніданок. Участь в «Дні відкритих дверей» спеціалізованих фірм-партнерів. Від'їзд до Німеччини. Ніч у готелі.

4 травня (вівторок). Трансфер в аеропорт. Виліт рейсом Кьольн-Київ о 8:15, прибуття до Києва об о 11:50.

Вартість туру – 790 євро:

- Авіаперельоти: Київ-Дортмунд-Кьольн -Київ;
- проживання в 3-зіркових готелях;
- харчування – сніданок в готелі;
- транспортні послуги по Нідерландах та Німеччині;
- трансфери до парку квітів Кекенхоф;
- оглядова екскурсія по Амстердаму;
- круїз по каналам Амстердама;
- відвідування «Днів відкритих дверей» фірм-партнерів у Голландії;
- візова підтримка.

У вартість туру НЕ ВХОДИТЬ і додатково оплачується:

- консульський збір – 65 євро;
- страховка – 5 євро;
- вхідні квитки до парку Кекенхоф.

Документи

Усі, хто бажає долучитися до подорожі, повинні мати такі базові документи і подати їх до 15 березня (звертатися до менеджерів турфірми «Астравел»):

- закордонний паспорт, термін дії якого закінчується не раніше 31 грудня 2010 року;
- 2 фотографії (3,5 x 4,5 см, на білому тлі, 80% обличчя);
- довідку з місця роботи на бланку підприємства (згідно зі зразком);
- за вимогою посольства Нідерландів, у кожному окремому випадку, можливо доведеться підготувати додатковий переклад документів, який уточнюватиметься менеджерами туристичної фірми «Астравел» з кожним туристом окремо.

Примітка:

- вартість проїзду до аеропорту (та з аеропорту) Бориспіль оплачується самостійно;
- у випадку відмови в одержанні візи посольством Нідерландів вартість консульського збору й страховки не повертається.

Довідка

З усіма питаннями можна звертатися до менеджерів турфірми «Астравел» за мікміським тел.: 057-705-15-71, та по мобільному зв'язку за номерами операторів: МТС – 095-21-77-555, Київстар – 097-414-23-47, Лайф – 093-405-2-333;
e-mail: astra@astravel.com.ua, сайт: www.astravel.com.ua; або до редакції «СВ» за тел.: 057-731-20-31, e-mail: cibpost@cib.net.ua

перемінила чотирьох чоловіків, відсиділа у в'язниці, взяла участь у декількох війнах. В одному з боїв супротивником графині був її власний чоловік.

У 1949 році голландські виробники й експортери квітів вирішили створити тут парк квітів, своєрідну виставку-вітрину для демонстрації індустрії квіткових цибулин. Від того часу Кекенхоф відвідали понад 45 мільйонів гостей та туристів із різних країн світу (останнім часом – близько одного мільйона людей щорічно).

Всесвітньо відомий парк квітів Кекенхоф (Keukenhof) – одне із найкрасивіших місць на нашій планеті – розташований в невеликому містечку Лиссе (Lisse) між Амстердамом і Гаагою. Напевно, немає такого шанувальника квітів, який не чув би про Кекенхоф і не мріяв би там побувати. Це найзнаменитіша квіткова виставка Голландії, якій цього року виповнюється 61 рік. Влаштовують її в чудовому саду, створеному в 1850 році ландшафтним архітектором Зохтером.

Історія Кекенхофа, що в перекладі з голландського означає «Кухонний двір», нерозривно пов'язана з ім'ям графині ван Бейрен. В XV столітті на цих землях розташовувався маєток цієї дивної жінки. Тут вона вирощувала трави для придворної кухні. Палка прихильниця полювання, за свої короткі 36 років життя вона встигла багато чого:

яскравих барв і вдихаючи незрівняний аромат квітів, не перестаємо захоплюватися дедалі новими краєвидами. Замість лебедів, що плавають ставком, з'являються клумби з незвичайною гамою квітів. А потім раптово по краях тюльпанових полів з'являються справжні вітряні млини, що невтомно працюють...

Для одних Кекенхоф – довершений зразок садово-паркової архітектури. Для інших – наочний посібник з ландшафтного дизайну та

невичерпна скарбничка ідей. Для третіх – просто дуже гарне місце, де приємно погуляти й помилуватися чудовими квітами. Іншими

павільйон, у якому влаштовуються щорічні виставки квітів. Є ще кілька критих павільйонів із квітковими експозиціями. Відвідувачі «Саду Природи» можуть відчутти повну гармонію з природою. Опинившись у «Музичному саду», ви під звуки музики насолоджуватиметесь красою спеціально вирощених квітів. А в «Історичному саду» немов потрапите в минуле – в середньовіччя. А ще на вас чекає виставка королівських капелюхів, які колись дійсно носили короновані особи, «Bollebozen» – дитячий світ, лабіринт, ігровий луг, ресторани, кафе, англійський чайний павільйон і багато чого іншого.

А ще – «парад квітів»! Щороку в квітні

словами, це справжня Мекка для всіх шанувальників прекрасного, і кожен квітникар мріє хоч раз відвідати цей найкрасивіший парк світу.

Дійсно, там є на що подивитися! А вже на сьогоднішній день Кекенхоф – це:

- 32 гектари стародавнього парку з чудовими деревами й мальовничими ставками.
- 7 млн. квіткових цибулин, що висаджують вручну щорічно (понад 1600 різних сортів).
- 7000 кг насіння газонної трави, що висівають щорічно.
- 15 км прогулянкових доріжок, вистелених рулонними газонами.
- Понад 2500 дерев 87 різновидів.
- Величезна колекція унікальних скульптур «Арт Кекенхоф».
- Вишукані та зручні садові меблі, 15 фонтанів і 32 мости.

Королівський парк квітів Кекенхоф перебуває під патронажем королеви Нідерландів Беатрікс. У неї навіть є свій

в Нідерландах проходить також найбільший парад квітів у Європі. Весняним ранком парад «Kwekkeboom» залишає місто Ноордвйк і через Сассенхейм, Лиссе, Хилегом, Беннебрук та Хеємстеде, здолавши 40 кілометрів і, проминаючи на півдорозі Кекенхоф, прибуває до Хаарлема.

Доля села

Болюча ця тема – сільська. Бо останнім часом дуже стрімко великі селища перетворюються на маленькі села, а невеликі хутори зовсім зникають з лиця землі. А на місці їх постають звалища сміття та відходів з отрутохімікатів...

Працюю я медичною сестрою у місцевій селищній лікарні. Навіть, коли перебуваю у відпустці, душа моя завжди «на фронті», на роботі. Вона для мене стала ніби рідною домівкою. Згадую, коли була ще маленькою, яка це була лікарня! Терапевтичне, гінекологічне, дитяче, навіть хірургічне та пологове відділення були! Красива, велика, триповерхова будівля з білої цегли, у дворі – море квітів. Доглянуті, озеленені холи та коридори, папужки та рибки в дитячій консультації...

Все це було, та все це сплигло... Залишилась поліклініка, «швидка» та одне відділення. Але ж хіба це від того, що люди стали менше хворіти?! Ні. Нічим виплачувати зарплатню, нічим платити за світло, за газ і т.д. Наше село, вірніше селище міського типу, зветься Жовтнєве. Раніше тут був і колгосп імені Леніна, і консервний завод, і велике РТП, і бурякорадгосп, цукровий завод. Цукрозавод останні декілька років ще тримався якось на плаву, а тепер вирішили, що працювати більше не буде, нікому фінансувати! Для більшості робітників заводу це було як вирок. Знову втрата: для людей – роботи і «копійки», а для селища – чи не останньої ниточки, що зв'язувала його з цивілізацією. От і стає наш Великий Октябрь (частіше так його називають) всього-на-всього просто маленьким забутим селом.

Колгосп і радгосп стали агрофірмами. Та чи довго вони витримують? Раніше у радгоспі вирощували багато свиней. Тепер не має, бо розводити їх стало не вигідно. Але поля, дякувати Богові, ще обробляються: жито, ячмінь, пшениця, кукурудза, соняшник... Ви бачили коли-небудь як наливаються хліба? А як вітерець легенько гоїдає колоски, а потім ніби сам біжить хвилями! Справжнє море! Спочатку зелене, потім жовте, потім золоте... А соняшники! Ви бачили ціле поле квітучих сонячних голів? Повертаються до сонечка, а на кожній «шапочці» трудівниця-бджілка...

Основна частина молоді втікає до обласного центру: шукати роботи, грошей, кращої долі. Багато з тих, що залишаються, шукають розради (чи щастя) в чарці горілки, та зазвичай «знаходять» туберкульоз чи ще якусь халепу... Декілька моїх подруг-медпрацівників теж переїхали працювати до міста, бо там є «якась перспектива». Жаль було, дуже жаль! Не тому, що я з ними не буду спілкуватися, бо зустрічаємося й досі. А тому, що й вони зрадили село. Просто «за державу шкода»!

Отак і з'являються розвалені хатки, порослі бур'янами садки, бродячі коті й собаки... Але чому ж так? Чому? Чому ж у місті ладні жити

Наша річка, Вир

«одне на одному», на «чотирьох квадратних метрах», на найманий квартирі, що знаходиться у, м'яко кажучи, брудному під'їзді? А в село, з його ранковими росами, прохолодними туманами, свіжим повітрям і «палкою не заженеш». Залишають його далеко на задньому плані, часто навіть забуваючи якого роду-племіні...

А яке ж воно гарне, моє рідне село! Немає в ньому гір, морів, великих рік. Тече лише невеличка річка Вир. Не народився тут Довженко, Шевченко, чи Макаренко. Але ж тут народилася я, і від того воно таке гарне, що рідне! Узимку – припорошені інзем білорі берізки, сховані льодом ставки, заячий слід то тут, то там. Весною – дзвінкоголосі пташки, аро-

матні конвалії, пахуча молода зелена травичка... Влітку – п'яний запах сіна, скошені хліба, веселе кумкання жаб та спів цвіркунів... Восени – жовто-червоно-коричневий пухнастий килим під ногами. Ступаєш по ньому, а він шелестить, неначе шелестіть осінню казку... Усе це прекрасна сторона села, а з іншого боку – як важко і боляче усвідомлювати, що далі – цілковита непевність.

Що чекає на нас, на наших дітлахів?.. Та не хочеться думати про погане, хочеться вірити в краще, світле, добре майбутнє. Хочеться сподіватися на диво. А якщо чогось сильно захотіти і вірити, що воно збудеться, то все буде саме так і не інакше. То ж будемо сподіватися на добро і просити в Бога кращої

долі. Хай живуть і процвітають наші села! «А у селах у веселих і люди веселі»

Ірина Петрівна Галета,
п/в Жовтнєве,
Білопільський р-н,
Сумська обл.

Мій синочок Вадим і поле соняшників

А це наше маленьке сонечко, доня Анютка

Кто следующий?..

Тема, которой я хочу коснуться, очень серьезная и особо актуальная, требует не просто дискуссий, а принятия неотложных мер! Люди! Оглянитесь вокруг! Что вы делаете? Окружающая среда просто на грани... Повсеместно – свалки бытового мусора, всё завалено какой-то дрянью. А ведь делает это даже не молодёжь, а люди, которым по возрастной категории положено думать головой! Что вы оставите своим детям, внукам?

Некоторые виды растений бездушно истребляются, некоторые на грани исчезновения, а есть такие, о которых мы узнаём из книг под названием «Исчезнувшие виды». И вот об одном из таких растений хотелось бы сегодня рассказать. Однажды ко мне дошла информация, что кто-то, где-то, как-то видел его у нас под Харьковом. Не знаю, правда это, или нет.

Так вот, когда промчится бурная весна, наступит лето, а с его приходом заметно поубавится красок в лесу. Затихает даже разноголосый хор птичьих голосов и, кажется, что лес замирает. Именно в это время (в июне) и зацветает чудо неземной красоты

– венерин башмачок, называемый в народе «туфелькой», «адамовой головкой», «барышней в шляпке». Цветок этой орхидеи прекрасен. Его волнистые, словно летящие, темно-пурпуровые лепестки легки и изящны. Но причём тут «башмаки»? Столь странное название растения происходит от присутствия у цветка вздутой губы – пустистого мешочка, похожего на носок желтой атласной туфельки.

У венерины башмачка цветки опыляются мелкими пчёлами, мухами и жуками, которые привлекают сочные волоски у основания губы, выделяющие нектар. Выбравшись из цветка насекомое мо-

жет только через маленькие отверстия в задней стенке мешочка. Протискиваясь сквозь такое отверстие, оно касается липкой пыльцы и переносит её на рыльце нового растения. Опылительный таким образом цветок начинает постепенно увядать, а в конце лета созревают многочисленные (до десяти тысяч), мелкие, как пыль, семена. Если бы все эти семена могли прорасти, то в лесу травяной покров сплошь бы стоял из побегов венерины башмачка. Но не всё так просто! Обычно большая часть семян рассеивается, так и не достигнув почвы. Лишь ничтожное количество попадает в благоприятные условия, среди которых одним из обязательных является присутствие в почве микроскопических грибов – симбионтов, проникающих в ткани зародыша. Только при наличии таких грибов из семян образуются проростки, и идёт дальнейшее развитие растения! От момента прорастания семени до первого цветения проходит 15-17 лет!

Вы можете себе такое представить? Стоит задуматься, не так ли?

Венерин башмачок может размножаться и вегетативно за счёт разрастания корневища и образования на нём новых побегов из почек. Постепенно у таких

побегов увеличиваются размеры стебля, листьев и количество листовых пластинок. У взрослых растений стебель достигает высоты 50 см, листья 3-5 см, а цветков – всего один, редко два-три. Растёт венерин башмачок в широколиственных (дубовых, буковых), мелколиственных (берёзовых) и хвойных (сосновых, еловых) лесах, на хорошо увлажнённых, богатых известью почвах в европейской и азиатской частях стран бывшего СССР, а также в Европе, Малой Азии, Монголии, Китае и Японии.

Однако, за последние столетия произошли настолько существенные изменения в окружающей нас среде обитания, что ущерб, нанесённый только природе, исчисляется сотнями видов исчезнувших с лица Земли и растений, почти полным сведением тропических лесов – главных лёгких нашей планеты, загрязнением мирового океана и другими глобальными потерями. Каждый Живой организм испытал и продолжает испытывать влияние хозяйственной деятельности человека. Так и венерин башмачок исчезает при вырубке лесов, мелиорации земель, снос удобрений с полей. Или после очередного пикника «природолюбив». Уже любой из названных причин достаточно, чтобы искоренить орхидею, а тут являемся еще

и мы с неумолимой жадой сорвать, выкопать, унести.

Венерин башмачок занесён в Красные книги ряда стран. Охраняется он во всех европейских государствах. Хотя, кто сейчас за этим следит? Полагаться можно только на сознательность граждан (а тут еще и кризис в стране, каждый погряз в своём, к глобальному никакому делу нет).

Издавна венерин башмачок культивируется в ботанических садах. Его выращивают под пологом леса на рыхлой, богатой перегноем почве с достаточным увлажнением. Можно выращивать прекрасную лесную орхидею, используя посадочный материал, полученный в культуре. Под именем венерины башмачка во флоре бывших стран СССР известно еще три вида: два из них – башмачки крупноцветковый и пятнистый, третий – башмачок Ятабе – растёт только на Камчатке. Пользуясь случаем, хочу призвать граждан быть более ответственными! Сбережь хотя бы то, что осталось.

Протягивая руку за красивеньким цветочком, спросите себя, а не последний ли он в своем роде? Прежде, чем бросить пластиковый стаканчик на газон, подумайте: погибает природа – исчезает флора и фауна! Кто следующий?

Роксана Воробьева,
п/т Шевченково,
Харьковская обл.

Есть еще в наших селениях женщины, которые не только в горящую избу войдут, коня на скаку остановят, но и три поколения воспитать могут! Такие как она – сербская, с кристально чистой душой... Екатерина Васильевна Токарь.

Полюбіть бісер!..

Із цим дещо несподіваним закликом щораз зверталася до своїх співрозмовників гостя нашої редакції – Ніна Рубан – обдарована майстриня з Люботина, мальовничого слобожанського містечка. А ще більш промовистими виявились її роботи – плетиво із бісеру дивовижної, просто-таки казкової краси.

Утім, надалі слово самій пані Ніні. Найбільшим її уподобанням завжди була жива природа й насамперед – квіти. Однак рослини мають і таку особливість – на довгий час засинати. А як хотілося б завжди мати перед очима буяння яскравих кольорів і вишуканих форм! Століттями допомагало зберігати красу лігечка мистецтво гаптування. Українські рушники й вишивані сорочки були водночас і предметами вжитку, і витворами мистецтва. Чималу данину цьому унікальному мистецтву склала свого часу й Ніна Юхимівна. Ще в дитинстві бабуся навчила її вишивати, передусім – рушники, до яких у пані Ніні на все життя залишилося особливе ставлення.

Майстриня навіть написала пісню про український рушник і 2005 року отримала за її виконання на всеукраїнському конкурсі авторської пісні «Кролевецькі рушники» почесний диплом. Не змогла вона залишитися осторонь такої масштабної акції, як гаптування «рушника Української національної єдності». Є на цьому унікальному рушникові мережева, вишити її рукою.

Але все одне чогось ніби не вистачало. Чого саме – стало зрозуміло, коли Ніна Рубан уперше (а відбулося це порівняно недавно) побачила художні вироби з різноманітного бісеру. «Бісерна веселка» грала й мінилася в електричному світлі, подібно до квітів, укритих россою, що їх торкаються промені яскравого ранішнього сонечка. Вона одразу відчула – політ творчої фантазії тут може бути справді безмежним.

І ось уже більшість вечорів пані Ніна віддає найпалкішому зі своїх захоплень. Спочатку вона неквапливо роздивляється щойно придбаний бісер. Слід зауважити, що «справжнім» бісером є той, котрий виготовлений із кольорового скла (а не з пластику) – він відрізняється неповторним блиском та яскравим (і стійким!) забарвленням. Досвідчені митці здебільшого створюють скляне мереживо із бісеру, який надходить до нас із Японії та Чехії. Використовують також (в залежності від художнього задуму) бурштин, корали, перлини, коштовні та напівкоштовні камінці. Нерідко намисто набуває справжньої довершеності завдяки вдало підібраній деталі, скажімо, вишуканому кулону. При цьому майстриня ні на мить не забуває про те, що кожен камінець є не лише прикрасою, а й певним оберегом. Один дарує щастя в коханні, інший – здоров'я, третій – владу й добробут. Це обов'язково треба враховувати при створенні кожного наступного маленького дива. Утім, від появи творчої ідеї до її практичного втілення минає зазвичай не один тиждень,

а іноді й не один місяць. А чи не найбільша нагорода за довгі години щовечірньої копіткої праці – щира вдячність людей, що носитимуть ці прикраси.

Надзвичайно цікаво розповідає пані Ніна про емоційні джерела свого мистецтва. Вона називає кілька таких витоків, що живлять її творчість. І на першому місці – мальовничі краєвиди рідної Харківщини. У багатьох з робіт майстрині так чи інакше відбився настрій, навіяний, скажімо, буянням кольорів навесні або золотою осінню – улюбленою порою року художниці. Світлина, яку ми роздивляємось разом, з панорамою осіннього Люботина, що відкривається з висоти пташиного польоту, дає уявлення про неповторну красу Слобожанського краю.

Другим (і не менш важливим) джерелом натхнення стали для Ніни Рубан українські традиції в усьому їхньому розмаїтті – від побутових до мистецьких. Їй пощастило: вона зростала в сім'ї, де ці традиції дбайливо зберігали, а точніше – вони були невід'ємною частиною родинного життя. Діти перейняли від батьків не лише бездоганне володіння рідною мовою, любов до співу, але й практичне знання основних прийомів найпоширеніших видів народного декоративно-вжиткового мистецтва – гаптування, в'язання тощо.

І, нарешті, коли йдеться про створення намиста для конкретної людини, то надихати можуть її щира вдача, виразна зовнішність... Звісно, треба враховувати звички, вподобання, смаки замовника, брати до уваги його побажання. Результат – жодного випадку, коли б хтось залишився незадоволеним спеціально для нього виготовленою прикрасою.

Інтерес до творчих здобутків «люботинської чарівниці» дедалі зростає. Кращі з її робіт представлені в українських музеях, експонуються на виставках, потрапляють до приватних колекцій, їх із задоволенням носять друзі й рідні майстрині. А на традиційному Великому Слобожанському ярмарку чудове колье її роботи привернуло увагу губернатора краю Арсена Аракова, який придбав його, аби подарувати знаменитій українській співачці Руслані.

Захоплення матері повністю поділяє її донька. Доцент, кандидат економічних наук, викладачка Харківського національного університету, вона у свій вільний час (якого, на жаль, зовсім обмаль) теж творить дивовижну магію бісеру. На думку Ніни Юхимівни, ступінь обдарованості доньки дозволила б їй досягти справжніх вершин у такому самобутньому мистецтві. Сподіваємось, що так воно й буде.

Петро Джерелянський

фото Володимира Столяренка

Лебедина краса

Цієї зими ще й не було міцних морозів, але річка поступово вкривається кригою. Вона омиває все місто і впадає до Бугу. Її береги – це пасовиська для худоби, домашньої птиці, загалом – дуги. Можливо, тому вона й має назву «Луга». Річка як річка, яких багато – нічого особливого ані в ній, ані в назві немає. Але кілька років тому сюди почали прилітати лебеді. Спочатку їх було двоє. Для нас та місцевой дітлашні, це була велика подія! Адже цих птахів ми бачили лише на картинках. Щодня ми поспішали до річки, аби погодувати цих красенів і помилуватися ними.

Безліч пісень, віршів, легенд складено про лебедину красу й вірність. Дивлячись на цих величних птахів, я завжди згадую дитячу казку про гідке каченя, але скільки не вдивляюся, «гідкого» в цих красенях не можу розгледіти. За роком рік нічого не мінялося. Приходила зима, випадав сніг, прилітали лебеді. Ми звикли до птахів, вони до людей. В наступні роки вони вже прилітали зі своїм потомством. Не став винятком і цей рік, але такого «нашестья» птахів на нашій пам'яті ще не було. Кількість їх сягає близько сімдесяти осіб. Є серед них і білі, і сірі. В деяких на лапах видно кільця з написом Poland і номерами 85EM і S3150. Тобто птахи прилетіли із сусідньої Польщі. Можливо, ця інформація зацікавить як українських, так і польських орнітологів.

У місцевій газеті «Володимир вечірній» вийшла невеличка замітка про птахів, і почали йти до річки люди, батьки вели із собою маленьких дітей. І кожен ніс у

руках торбинку, в якій щось смачненьке: кукурудза, пшениця, хліб, який особливо полюбляють лебеді. Адже прогудувати таку кількість птахів кілька людей не в змозі.

Серце радіє не тільки за лебедів, а й за наших краян. Приємно відчувати, що будь-яка криза, нестабільна ситуація в країні не вплинули на людську доброту. Не зачерствіли наші серця й душі, коли попри всі негаразди ми намагаємось врятувати і зберегти цю неповторну красу природи.

Сподіваємось, що облюбивавши цю місцевість, наступного року лебеді прилетять зі своєю малечою, що до того часу підросте, і навіть нашу річку буде перейменовано на лебедину.

*Олена Миколаївна Павлушенко,
м. Володимир-Волинський, Волинська обл.*

• Дитячий куточок

Украдений сон

Жила собі маленька дівчинка Тетянка. Вона була дуже слухняною. Навіть спати лягала вчасно. Кожного вечора перед сном до кімнати дівчинки заходила бабуся й ладно розмовляла:

– Солодких тобі снів, Тетянко!

І дійсно, що захоче Тетянка, те й побачить уві сні. Захоче морозива, наснитись їй морозивний сон, захоче цукерок, – цукерковий, захоче апельсинів – апельсиновий. Одного разу бабуся захворіла й не зайшла до Тетянки побажати солодких снів. Тільки дівчинка хотіла заснути, щоб побачити сунічний сон, як чиясь волохата лапа схопила його.

– Віддай, віддай, це не твій сон! – вигукнула Тетянка, але дзенькнуло вікно, і стало тихо.

Через кілька хвилин у сусідньому будинку заплакали малюки.

– Мабуть, у них теж вкрали сні, – подумала дівчинка.

Тетянка підбігла до вікна й побачила величезну ведмедицю. На галявині вона зупинилась. Раптом від неба до землі простяглася місячна стежка. Нею і пішла ведмедиця аж до самого неба. Тетянка швиденько вдяглася і щосили побігла на галявину. Ледве дівчинка стала на місячну стежку, як та відірвалася від землі. А ведмедиця тим часом піднялася дуже високо. Вона перетворилася на кілька зірок, що склали сузір'я Великої Ведмедиці.

– Мабуть, і я здаюся комусь зіркою, – подумала Тетянка, коли дісталася кінця місячної стежки.

Аж ось дівчинка побачила, як до ведмедиці підбігло мале ведмежатко. Тоді ведмедиця розтупила свою величезну долоню, з якої вилетіло багато-багато снів. Серед них Тетянка впізнала і свій сунічний сон.

– Так ось хто краде сні?! – скрикнула дівчинка.

– Що тобі треба? – сердито запитала ведмедиця.

– Віддайте мій сунічний сон і сні маленьких діточок, – плачучи промовила Тетянка.

Малому ведмежаті стало шкода дівчинки й воно почало благувати матусю віддати сні дівчинці.

– Як же ти спатимеш без сну? – запитала ведмедиця синовця.

Ведмежа розгубилося. Тоді Тетянка подарувала ведмежаті свій сунічний сон і пояснила, як його треба дивитися. Ведмежатко одразу побігло до ліжка. Малому дуже кортіло побачити солодкий сон, подарований дівчинкою. Ведмедиця відвела Тетянку додому й віддала всі сні. Дівчинка лягла спати, твердо вирішивши наступного вечора роздати сні всім малюкам.

Цієї ж ночі Тетянці наснилося мале ведмежа, яке солодко-солодко спало у зоряному ліжечку.

Наталія Амбрі

Малюнок Вікторії Бродської

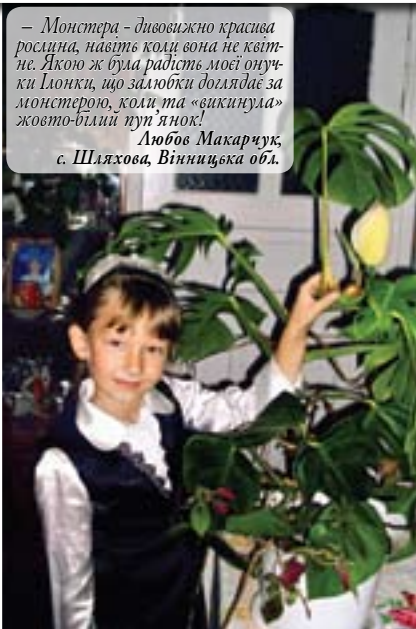
— Сподіваюся, що мій улюблений песик не образиться на мене, тим більше, що цю світлинку я йому не показувати.
Марина Чорна,
с. Комишня, Полтавська обл.

— Лимони ми не куємо (в усякому разі, взимку), а самі їх вирощуємо. «Покупим» лимоном і за смаком, і за розмірами далеко до них. Радимо всім наслідувати наш приклад.
Тетяна Карамушко,
с. Ленінське, Дніпропетровська обл.

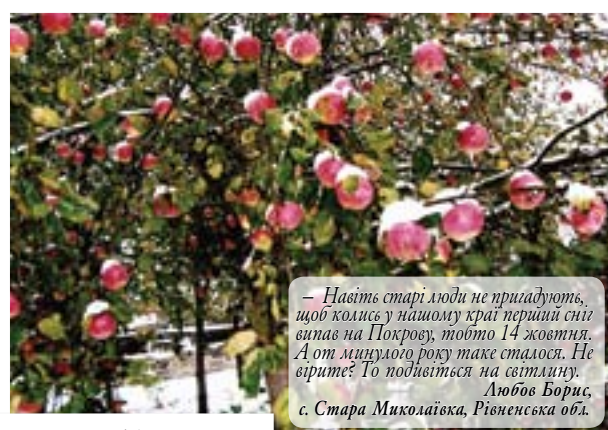
— Наша дев'ятирічна донечка Мариночка любить спостерігати за казковим світом, у якому живуть мешканці її акваріуму. Іноді здається, що вони з нею тихенько розмовляють...
Оксана Рой,
с. Юринці, Хмельницька обл.

— Монстера - дивовижно красива рослина, навіть коли вона не квітне. Якою ж була радість моєї онучки Ілонки, що залюбилася до монстери, коли та «викинула» жовто-білий пуп янок!
Любов Макарук,
с. Шляхова, Вінницька обл.

— Цей кактус має назву цереус перуанський. За свої майже п'ятдесят років він виріс заввишки понад один метр.
Олександр Лукомінський, с. Абазівка, Полтавська обл.

— Навіть старі люди не пригадують, щоб колись у нашому краї перший сніг випав на Покрову, тобто 14 жовтня. А от минулого року так сталося. Не вірите? То подивіться на світлинку.
Любов Борис,
с. Стара Миколаївка, Рівненська обл.

— Ще тільки кінець листопада, а до нас уже прийшла справжня зима. На світлинці - я зі своєю донькою Оксаною, в руках у мене - букет чудових хризантем, які щойно розцвіли.
В.Г.Батченко, с. Макіївка, Чернівецька обл.

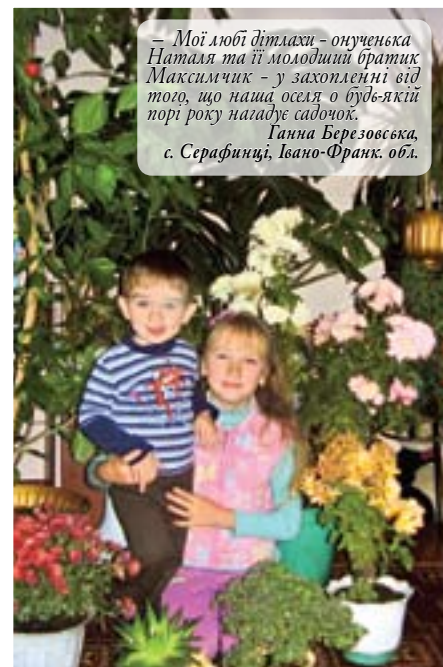
— Сніжаночка, моя улюблена донечка, виглядає ще зовсім маленькою між звичайними кімнатними рослинами. Але вона їх дуже любить і, здається, вони її також.
Наталія Василь,
с. Хорунжівка, Сумська обл.

— Отак радіють першому снігу в селі Абазівці, що на Полтавщині. Ну як не подивитись із цим білим і пухнастим дивом!
Андрій Лукомінський, м. Полтава

— Діти - мій синочок Захарчик зі своєю дворічною сестричкою Янкою - спочатку здивувалися, а потім дуже зраділи, коли в січні розцвіли красень-пачочка.
Надія Білак,
с. Лопушине, Закарпатська обл.

— Мої любі дітлахи - онученька Наталія та її молодший братик Максимчик - у захопленні від того, що наша оселя о будь-якій порі року нагадує садочок.
Галина Березовська,
с. Серафимівці, Івано-Франківська обл.

— Моя оселя - справжня оаза, де панують затишок і неповторна краса. Якою б замученою я не поверталася додому, невдовзі до мене повертається гарний настрій. І все це - дякуючи чудовим кімнатним квітам, за якими я залюбки доглядаю.
Галина Якубовська,
с. Стрілківці, Тернопільська обл.

— Чи не найбільше щастя для мене - коли завітають до своєї бабусі мої любі онучки. Раді дівчаткам і хатні рослини. На світлинці - онучка Ірочка зі своїми друзями-кактусами.
Катерина Чайковська,
с. Каширівка, Київська обл.

— На зроблений мною світлинці - наша улюблена бабуся - Євгенія Андріївна Сміленко, що мешкає в місті Рокитині Київської області. Сміачні й корисні страви, які вміє готувати тільки вона, краще за будь-які ліки захищають нас від застуди.
Яна Петрівна Іщенко

На віях осені мерехтять сніжинки, Забетена стежина до воріт, А хризантеми - осені перлини - Чарують квітами і досі білий світ!
Ірина Підпригора,
с.мт Нові Полтавська обл.

Щомісячне видання «Сільський вісник»

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 4848 від 05.02.2001р.
Адреса редакції: вул. Кооперативна, 22, м. Харків, 61003
Для листів: 61003, м. Харків, а/с 195 «Сільський вісник»

передплатний індекс:

23148

Вартість річної передплати - 35 грн. 76 коп.

Головний редактор:
Володимир Столяренко
Літ. редактор: Юрій Величко
Худ. редактор: Вікторія Євтушенко
Наук. співробіт: Ірина Соколова
Журналіст: Тетяна Саніна
Тех. підтримка: Артем Лашин

Передрук чи будь-яке інше запозичення матеріалів та ілюстрацій газети «Сільський вісник» можливі лише з письмової згоди редакції.
Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати текст.
Думки авторів і редакції не завжди збігаються.

3 питань розміщення публікацій та розповсюдження газети звертайтеся до редакції за тел.: 0-57-731-20-31 E-mail: cibpost@cib.net.ua
3 питань стосовно ваших замовлень звертайтеся за тел.: 0-57-731-32-14, 0-57-731-18-63, 0-96-39-78-814, 0-50-228-66-48

Засновник - ПП «Агрофірма «Сортцвєтовец»

Друкарня «Юнівест Принт»
Київська обл., м. Фастів,
вул. Поліграфічна, 10

Наклад 151 168 примірників.